

Årsrapport 2010

Fylkesmannen i Nord Trøndelag

Innhold

Kapittel 1 - Om embetet	Side 4
Kapittel 2 - Sentrale politiske føringer	Side 6
Kapittel 3 - Resultatområder	Side 12
Kongehuset	Side 12
Miljøverndepartementet	Side 12
Landbruks- og matdepartementet	Side 22
Kunnskapsdepartementet	Side 36
Statens Helsetilsyn	Side 56
Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet	Side 63
Justis- og politidepartementet	Side 67
Kommunal- og regionaldepartementet	Side 71
Arbeidsdepartementet	Side 76
Helse- og omsorgsdepartementet	Side 80
Samferdselsdepartementet	Side 96
Utenriksdepartementet	Side 96
Kulturdepartementet	Side 97
Fomyings-, administrasjons- og kirke departementet	Side 97
Andre	Side 100
Endringer i årsrapporten	Side 101

Embete:

INNLEDNING

Som nytilsatt fylkesmann gjennomførte Inge Ryan i 2010 en besøksrunde til alle fylkets kommuner sammen med representanter for fagavdelingene i embetet. Besøket ble i hovedsak gjennomført som et dagsbesøk, men i enkelte kommuner startet man på kvelden og fortsatte neste dag. Hovedinnholdet i programmet for kommunebesøkene var en gjennomgang av kommunens status og utfordringer sammen med representanter for politisk og administrativ ledelse i kommunen. I tillegg ga fylkesmannen en orientering til kommunestyret der han understreket kommunestyrets store betydning for velferd og utvikling, samt fylkesmannens ansvar for, og vilje til å virke til beste for fylket.

Denne årsrapporten gir i hovedsak en oversikt over hvorledes fylkesmannsembetet i Nord-Trøndelag har løst sine pålagte arbeidsoppgaver i 2010 i samsvar med embetsoppdrag og tildelingsbrev.

Fylkesmannen mener oppgavene i hovedsak er løst i henhold til det gitte oppdrag, sett hen til de ressurser embetet har hatt tilgjengelig.

Fylkesmannen har i tillegg til dette, i løpet av året, tatt en rekke initiativ med sikte på å forbedre samarbeidet mellom statsforvaltningen og kommunene samt mellom fylkesmannen som statens representant i fylket og næringslivet.

Internt i embetet har man i 2010 hatt stort fokus på gjennomføringen av ledelsesutviklingsprogrammet, og i den forbindelse også en gjennomgang av egen organisasjon. Det er besluttet å dele kommunal- og administrasjonsavdelingen i to avdelinger, og forberedt et opplegg for ansattmedvirkning i det videre arbeide med organisasjonsutvikling.

Fylkesmannen har med tilfredshet merket seg at embetet gjennomgående får positive tilbakemeldinger i den brukerundersøkelsen som ble gjennomført i tilknytning til ledelsesutviklingsprogrammet.

Kapittel 1 - Om embetet

1.1 Tilstanden i embetet og fylket generelt

Fylkesmannens årsrapport inneholder ingen utfyllende beskrivelse av tilstanden i fylket. Fylkesmannen vil innledningsvis rette oppmerksomheten mot noen få viktige trekk ved utviklingen i fylket i 2010.

Nord-Trøndelag har samlet sett en beskjeden vekst i folketall, så også i 2010 med i alt 585 personer. Uten utenlandsk innvandring ville dette tallet vært nær null. Innenfor dette bildet foregår en betydelig sentralisering slik at de fleste kommuner, spesielt i Namdalen, over år opplever tildels betydelig nedgang i folketall. De siste to år kan man likevel ane en tendens til at noen av de aller minste kommunene har hatt en mindre folketallsnedgang enn det man har blitt vant til, nettopp grunnet utenlandsk innflyttingsoverskudd.

Det er grunn til å peke på at den betydelige omstruktureringen i landbruket, spesielt nedgangen i bruk med melkeproduksjon, representerer en stor utfordring i forhold til å opprettholde befolkningsgrunnet i en del utkantkommuner.

Med reduksjon i folketallet reduseres også kommunenes inntektsgrunnlag. Dette stiller kommuner og småsamfunn overfor betydelige utfordringer med å opprettholde grunnlaget for et forsvarlig privat og offentlig tjenestetilbud. Det var av stor betydning at de endringer i inntektssystemet som ble vedtatt i 2008 ga namdalskommunene økonomiske vilkår på linje med kommuner i Nord-Norge. En står likevel overfor betydelige økonomiske utfordringer for disse kommunene også i åra framover.

Foreløpig gjennomgang av regnskapene for 2010 og første inntrykket av budsjett/økonomiplaner 2011-2014 viser at de fleste kommunene i fylket ved utgangen av 2010 fortsatt har relativt god kontroll på økonomien. Driftsmargin og årsresultat for 2010 er positivt for de fleste kommunene. Foreløpig beregnet driftsmargin ligger i snitt på ca. 2%, mens anbefalt nivå er 2-3%. Vi tar forbehold om at det fortsatt mangler innsending av halvparten av kommunene. Beholdningen av frie fond ser også ut til å være på et akseptabelt nivå ved utgangen av 2010. For noen kommuner er tallene vesentlig svakere. Vårt hovedinntrykk er at kommuneøkonomien i fylket er utfordrende men under kontroll. Kommunene synes å være enige om at det blir trangere i årene fremover.

For mange småkommuner kan det være vanskelig å rekruttere og beholde tilstrekkelig kvalifisert personell for å dekke krevende og kritiske funksjoner i lokalsamfunnene. Mangelen på kvalifiserte fagfolk kan på sikt vise seg å være vel så truende for bosetting og levekår i distriktene som vanskelig kommuneøkonomi.

Kommunene i Nord-Trøndelag har vært flinke til å etablere samarbeidsløsninger der dette har vært ansett som strategisk, økonomisk eller kompetansemessig fordelaktig.

I 2009 tok Mosvik kommune initiativ til sammenslåing med Inderøy kommune. Fylkesmannen har deltatt aktivt som rådgiver i kommunenes arbeid med sammenslåing i 2010.

I kjølvannet av forvaltningsreformen er det innledet et tettere gjensidig samarbeid mellom Nord-Trøndelag fylkeskommune og Fylkesmannen i Nord-Trøndelag. Det er inngått en samarbeidsavtale og etablert en fast møtstruktur. En viktig del av samarbeidet vil være knyttet opp mot den regionale planleggingen.

Fylkesmannen har gjennom flere år registrert økende utfordringer med å beholde og rekruttere konkurranseutsatt arbeidskraft/kompetanse. I en situasjon der man også har hatt problemer med å holde tidsfristene innen klagesaksbehandling på flere områder har det blitt nødvendig å akseptere en betydelig lønnsglidning. Lønnsandelen av det samlede budsjett er nå uforsvarlig høy, noe som må rettes opp gjennom en viss nedbemanning de nærmeste år. Det er ting som tyder på at situasjonen på arbeidsmarkedet er i ferd med å endre seg slik at konkurransesituasjonen de nærmeste par år kan vise seg å bli noe gunstigere enn den har vært for embetet.

1.2 Rapportering på ressursbruk

Rapporteringen på ressursbruk er basert på føring av timelister. Embetet har utviklet et eget rapporteringsverktøy der alle ansatte rapporterer timeforbruk på resultatområder. Rapportene fra dette systemet brukes som grunnlag

for å foreta innrapportering etter det system som departementet har beskrevet.

Departement	Kap1510	Fagdep
Miljøverndepartementet	kr 8 905 242,63	kr 440 106,15
Landbruks- og matdepartementet	kr 12 292 991,19	kr 0,00
Kunnskapsdepartementet	kr 4 499 474,52	kr 2 271 835,83
Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet	kr 2 139 404,01	kr 0,00
Justis- og politidepartementet	kr 2 198 925,68	kr 133 462,73
Kommunal- og regionaldepartementet	kr 2 839 673,24	kr 0,00
Arbeidsdepartementet	kr 851 347,80	kr 724 326,15
Helse- og omsorgsdepartementet	kr 6 577 598,88	kr 2 705 534,40
Andre	kr 21 653 767,18	kr 0,00
Sum:	kr 61 958 425,13	kr 6 275 265,26

1.3 Andre Forhold

Administrative forhold

Embetet har etablert en styringsgruppe for arbeidet med handlingsplan for miljø og samfunnsansvar i offentlige anskaffelser i Nord-Trøndelag (knutepunktprosjektet). Gruppen består av FM, fylkeskommunen, NHO, LO, KS og Innovasjon Norge. Fylkeskommunen er det faglige innkjøpsknutepunktet.

Embetet har siden 2009 hatt innkjøps samarbeid med fylkeskommunen. Dette har gitt oss vesentlig bedre innkjøpsrutiner.

Embetet har i 2010 igangsatt et arbeide med sikte på miljøsertifisering.

Organisasjonsutvikling

Med utgangspunkt i ledelsesutviklingsprogrammet som ble gjennomført for alle embetene i 2010 har det blitt igangsatt gjennomgang av organisering av eget embete. Dette er organisert som et eget prosjekt som etter planen skal slutføres våren 2011.

Vi har etablert en innkjøpskoordinator i embetet og gjennomført intern opplæring. Samarbeidet med fylkeskommunen sikrer embetet gode avtaler og faglig bistand i de innkjøp hvor det er ønskelig.

Kapittel 2 - Sentrale politiske føringer

2.1 Generelle samordningsoppgåver. Fornyning av offentleg sektor

Fylkesmannens samordningsvirksomhet i forhold til kommunene er administrativt tillagt Kommunal- og administrasjonsavdelingen som har ansvaret for ekstern og intern samordning. Hovedfokus for embetets kommunerettede samordning, utenom den løpende dialogen med kommunene, er å legge til rette for møteplasser mellom kommunene og regional statsforvaltning. Fylkesmannen arrangerer derfor hvert år en nyttårskonferanse over to dager, der kommuneledelsen, fylkeskommunens administrative og politiske ledelse og ledelsen i de regionale statsetater møtes om aktuelle problemstillinger. I 2010 var hovedtemaene for konferansen: Forvaltning av naturressursene – utfordringer for Nord-Trøndelag og Verdiskaping og vern – konflikter eller sammenfallende interesser. Utarbeidelse av det faglige programmet for konferansen skjer i samarbeid med KS.

Fylkesmannen har et nært samarbeid med KS i fylket, bl.a. felles presentasjoner av kommuneproposisjonen og statsbudsjettet, felles ansvar for arrangement av flere typer kurs, konferanser, møter m.v. Fylkesmannen deltar regelmessig i KS-konferanser og drøftingsmøter med bl.a. arbeidsutvalget. Fylkesmannen har en fast post på KS sine rådmannssamlinger.

Embetet har også faste møter med ledelsen i fylkeskommunen. Dette arbeidet har i 2010 vært spesielt innrettet mot deltakelse i utarbeidelse av regionale planstrategier, et arbeide som videreføres i 2011.

I 2009 ble det også etablert et tettere samarbeid mellom Fylkesmennene i Trøndelag og Länsstyrelsen på ledernivå. Dette samarbeidet har vært forsterket i 2010.

Embetets arbeid med å stimulere til kommunalt omstillings og fornyingsarbeid har også i 2010 vært fokusert på interkommunalt samarbeid. Det er innenfor rammene av de etablerte regionrådene at mye av omstillings og fornyingsarbeidet skjer, og må skje, i mange kommuner i Nord-Trøndelag. I enkelte regioner har det de siste par årene vært utfordringer knyttet til å skape tilstrekkelig kraft i arbeidet. Dette ser ut til å endre seg som følge av de store utfordringer som synliggjøres gjennom arbeidet med samhandlingsreformen.

Når det gjelder samordning av tilsyn og endringer i Kommunelovens kap. 10 A har Fylkesmennene i Sør-Trøndelag, Nord-Trøndelag og Møre og Romsdal utviklet felles rutiner for samordning av kommunerett tilsyn, etter kommunelovens kap. 10 A, i regionen. Dette arbeidet, som ble oppstartet i 2009, er videreført i 2010.

Fylkesmannen har også i 2010 videreført partnerskapet med brukerorganisasjonene og fylkets råd for funksjonshemmede, i pilotprosjektet for universiell utforming. Se resultatområde 46.

Fylkesmannen har i samarbeid med KS opprettet et økonominettverk som har samling 2 ganger i året. Her deltar nesten alle kommunene med økonomisjef og regnskapssjef. I økonominettverket hentes det inn forelesere nasjonalt og lokalt som veileder i lovverk, kommuneregnskap, kostra og kommuneøkonomi.

På nettsidene til fylkesmannen ligger det veiledning om endringer i regelverk på økonomiområdet, og det ligger analyseverktøy som kommunene kan bruke i sine planprosesser. Analyseverktøyet dekker kostratall for tjenestene og kommuneregnskap/økonomi.

Økonomikompetansen brukes også til intern samordning hos Fylkesmannen på områder som skjønnsmidler, omsorgsplan 2015, øremerkede midler barnevern, klagebehandling barnehage, generell kartlegging og analysekompetanse, bistand til saksbehandling og informasjonsmøter for andre departement enn Kommunal- og regionaldepartementet mv. Fylkesmannen erfarer et økende behov for denne typen samordning.

2.2 Velferd, helse, personleg tenesteyting og likestilling

Lov om sosiale tjenester i NAV trådte i kraft fra 01.01.10. Denne inneholder viktige endringer knyttet til at barne- og familieperspektivet er tydeliggjort i formålsparagrafen i loven samt at kravene til faglig forsvarlighet er lovfestede.

Fylkesmannens tilsyn med den kommunale barnevernstjenesten viser mangler i oppfølging av barn og familier som har hjelpetiltak. Barnevernstjenesten har i for liten grad fokus på, og samtaler med, barna både i utformingen

av hjelpetiltak og i evalueringen av disse. Vi ser også en økende tendens til at andre hjelpeinstanser henvender seg til Fylkesmannen med bekymringer knyttet til barneverntjenestens terskel for å gi hjelp. Fylkesmannen startet i 2010 et samarbeid med KS og HINT for å bidra til et kompetanseløft i barnevernet i fylket.

Helsetilsynet har gjennom året både ved systemrevisjoner og i enkeltsaker avdekket at enkelte kommuner har et forbedringspotensiale både når det gjelder oppfølging av avvik og krav til kontinuerlig forbedring i henhold til internkontrollforskriftens bestemmelser.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har i sin høringsuttalelse til forslaget om ny kommunal helse og omsorgslov uttalt at kommunene bør pålegges meldeplikt på linje med spesialisthelsetjenesten, slik at det legges til rette for at feil, skader og uønskede hendelser danner kunnskapsgrunnlag for kvalitetsutvikling i kommunene.

I tillegg har FMNT uttalt at kommunene bør pålegges en plikt til å opprette kvalitetsutvalg, eventuelt som en del av interkommunale samarbeidsløsninger. Dette vil bli spesielt viktig ved drift av lokalmedisinske senter.

Helsetilsynet er bekymret over det lave antallet vedtak og kommuner som har fattet vedtak på pasientrettighetslovens kapittel 4 A og er usikker på om rettsikkerheten blir tilstrekkelig ivaretatt i forhold til dette. Helsetilsynet vil fokusere nærmere på dette i 2011.

Fylkesmannen viser til Oppvekstkommisjonen i Nord-Trøndelag sitt sluttokument hvor det er poengtert at data fra helseundersøkelsen i Nord-Trøndelag bør brukes som inngangsport for å forstå og bedre barn og unges helse. Det foreslås å styrke skolehelsetjenesten, utnytte mulighetene i helsestasjon og bedre samarbeidet mellom skolen, helsetjenesten og NAV.

Fylkesmannen vil følge med hvordan dette arbeidet videre blir operasjonalisert og konkretisert i den enkelte kommune.

2.3 Oppvekst, barnehagar og utdanning

Fylkesmannen har også i 2010 lagt vekt på å motivere kommunene til samarbeid mellom sektorer. Videre har Fylkesmannen oppfordret kommunene til å se på sammenhengen i opplæringsløpet fra barnehage til videregående opplæring for å sikre gode helhetlige opplæringstilbud for barn og unge i fylket.

Fylkesmannen har bidratt til å nå målene om full barnehagedekning og god kvalitet i barnehagene gjennom utviklingsarbeid, veiledning og informasjon om nasjonale mål til kommunene og formidling av god praksis mellom kommunene. Dette krever god kunnskap om barnehagesektoren i fylket.

Med utgangspunkt i de gode erfaringene Fylkesmannen har med årlige spørreskjema til kommunene, valgte vi denne metoden i 2010 også. På den måten var fylkesmannen sikret utfyllende kunnskap om barnehagesektoren i fylket, og kunne målrette tiltakene bedre. Årets spørreskjema tok utgangspunkt i regjeringens mål for kvalitet i barnehagen, jf. St.meld. nr. 41 Kvalitet barnehagen:

Sikre likeverdig og høy kvalitet i alle barnehager

- Tilgjengelig barnehagetilbud (dimensjonering av barnehagetilbudet)
- Kommunen som barnehagemyndighet (kommunens ansvar, barnehagens personale, tilsyn)

Styrke barnehagen som læringsarena

- Barnehagens innhold (lesekompetanse, realfag, barnehagens læringsmiljø)

Alle barn skal få delta aktivt i et inkluderende fellesskap

- Barnehagen – et inkluderende fellesskap (samiske barn, minoritetsspråklige barn)
- Koordinert innsats for barn med særskilt oppfølging (barnehage-barnevern)

Innholdet i spørsmålene til kommunene har vist seg å være viktige i fylkesmannens formidling av nasjonal barnehagepolitikk. Svarene fra kommunene bidro til viktig informasjon om barnehagesektoren i Nord-Trøndelag.

Innholdet i kommunenes svar ble bl.a. benyttet i Tilstandsrapport 2010 og Fagrapport 2010. Disse rapportene ble lagt ut på fylkesmannens hjemmeside, og er også viktige i erfaringsspredning mellom kommunene og i

samarbeidet med bl.a. barnevern.

Spørreskjemaet til kommunene har vært et viktig verktøy i arbeidet med formidling av statlige styringssignaler. I arbeidet med full barnehagedekning har det vært viktig å ha god kunnskap om og dialog med den enkelte kommune. Alle kommunene nådde målet om full barnehagedekning, men utfordringene framover er ulike fra kommune til kommune. F.eks. har en kommune spesielt stor tilflytting, mens det i andre kommuner er nedgang i barnetallet.

Erfaringsspredning mellom kommunene er viktig, og fylkesmannen har bidratt til det via rapporter og møter. Samarbeid på tvers av kommunegrensene har blitt ett resultat.

Deler av Spørreskjema 2010 til kommunene var direkte knyttet til Fylkesmannens tilsyn med kommunene som barnehagemyndighet. Videre har Fylkesmannen gjennomført tre tilsyn med kommunen som barnehagemyndighet. To tilsyn etter systemrevisjonsmodellen og ett dokumenttilsyn (barnehageloven §§ 16, 17, 18 og 22). Det ble avdekket avvik i to av tilsynene. Avvikene er nå lukket.

Via konferanser, rapporter, bruk av hjemmesiden og nettverk har Fylkesmannen bidratt til oppfølging av barnehageloven, rammeplanen og kompetansestrategien.

I arbeidet med formidling av nasjonal barnehagepolitikk har fylkesmannen valgt strategien "helhet og sammenheng", d.v.s. deler settes inn i en større sammenheng, for eksempel barnehage-barnevern – arbeid med rammeplan – kvalitet i barnehagen. Samme hovedtema kan komme igjen i flere tiltak, for eksempel spørreskjema – rapporter – konferanser – møtetema. Som eksempel kan nevnes temaet barnehage-barnevern som i 2010 har løpt som en "rød tråd", -i spørreskjema, Fagrapport, tema på samlinger med kommunene og på den årlige barnehagekonferansen Fylkesmannen arrangerer i samarbeid med Høgskolen i Nord-Trøndelag, KS, Utdanningsforbundet og Fagforbundet. Denne konferansen er ett av tiltakene i forhold til nasjonal barnehagepolitikk. Den årlige barnehagekonferansen hadde i 2010 hovedfokus på barnehage-barnevern. Dette skjedde i nært samarbeid med barnevernavdelingen hos Fylkesmannen. 2010 startet forberedelsene til barnehagekonferansen 2011 hvor overordnet tema vil være barnehagens leke- og læringsmiljø.

Det har vært et nært samarbeid med Høgskolen i Nord-Trøndelag i forhold til temaet rekruttering. Det er en økning i antall dispensasjoner fra kravet om utdanning i barnehagesektoren i Nord-Trøndelag, selv om det i landsmålestokk er et lite problem i vårt fylke.

Fylkesmannen har arbeidet aktivt og målrettet for å fremme likestilling. På barnehageområdet har Fylkesmannen et godt samarbeid med Høgskolen i Nord-Trøndelag. Deres forskningsprosjekt om likestilling i barnehagen har vært et viktig bidrag i likestillingsarbeidet i fylket. Fylkesmannen har også bidratt til opprettelse av flere nettverk med tema likestilling. Det er etablert to nettverk for menn i barnehagen, jf. hovedmål 3 i handlingsplanen, og to nettverk for et læringsmiljø i barnehagen som fremmer likestilling mellom gutter og jenter, jf. hovedmål 1 i handlingsplanen. Ellers har Nord-Trøndelag en av de tolv demonstrasjonsbarnehagene, og denne barnehagen benyttes i arbeidet med å rekruttere flere menn i barnehagesektoren.

Det har vært et nært samarbeid med Høgskolen i Nord-Trøndelag i forhold til å styrke språkforståelsen blant minoritetsspråklige barn i førskolealder. Ulike tiltak er gjennomført, f.eks. kompetanseheving, nettverk og veiledning.

På utdanningsområdet har tilsyn vært hovedoppgaven for Fylkesmannen i 2010. I vårt tilsynsarbeid har vi brukt totalt ca. 140 ukeverk, noe som er en økning fra 2009 i tråd med de føringene som Utdanningsdirektoratet har gitt. Ressursene er benyttet til kompetanseutvikling, planlegging, gjennomføring og veiledning i forbindelse med tilsynene. Fylkesmannen har deltatt med en eller flere personer i alle opplærings- og koordineringstilbudene som Utdanningsdirektoratet har gitt, og vi har i etterkant av den sentrale opplæringen gjennomført intern opplæring av hele tilsynsgruppen vår.

I tillegg til de nasjonale tilsynene har vi gjennomført fem stedlige tilsyn og ni dokumenttilsyn med kommuner som skoleeiere. Tema for tilsynene har vært skolens arbeid med elevenes psykososiale læringsmiljø, voksnes rett til grunnskoleopplæring, spesialundervisning og gjennomføringen av nasjonale prøver. I løpet av de fem siste årene har vi gjennomført tilsyn med kapittel 5 (spesialundervisning) i alle kommunene i fylket og med fylkeskommunen. Avvik/pålegg som er fattet i forbindelse med disse tilsynene, har i hovedsak vært knyttet til mangler ved enkeltvedtak, individuelle opplæringsplaner og halvårsrapportene. I etterkant av tilsyn med spesialundervisning har vi merket en kvalitetsheving av dokumentene i klagesakene, og vi erfarer et bedre og mer forpliktende samarbeid mellom PPT, skolen, foresatte og elevene

I tilsynene med skolens arbeid med elevenes psykososiale læringsmiljø har påleggene i hovedsak vært knyttet til

manglende enkeltvedtak og at skolene ikke har opprettet skolemiljøutvalg. Tilsyn med gjennomføringen av nasjonale prøver viser at det ofte mangler enkeltvedtak om fritak, samt manglende eller feil registrering i PAS.

Alle kommunene har tatt imot tilbud om veiledning i etterkant av selve tilsynet, og alle kommunene har fulgt opp påleggene og lukket avvikene innenfor de frister som Fylkesmannen har satt.

Kommunene som det ble ført nasjonalt tilsyn med, skulle velges ut fra et representativt utvalg der vi vurderte indikatorer som størrelse, organisering og tidspunkt for siste gjennomførte tilsyn med kommunen. Ved valg av kommuner for de øvrige tilsynene har vi gjennomført risiko- og sårbarhetsanalyser der vi har benyttet indikatorer/kjennetegn som vi mener er vesentlige i vår vurdering av om kravene i opplæringsloven og læreplanverket blir oppfylt.

Fylkesmannen har hatt prosjektledelsen for GNIST-samarbeidet i 2010. GNIST-samarbeidet ble etablert i 2009, og det er organisert som et prosjekt med det regionale partnerskapet som styringsgruppe og med en arbeidsgruppe som består av representanter fra Utdanningsforbundet, KS, Høgskolen i Nord-Trøndelag og Fylkesmannen. Arbeidet var i 2010 knyttet til gjensidig utveksling av informasjon samt koordinering av allerede igangsatte tiltak. Arbeidet med koordinering har vist seg å være spesielt nødvendig og viktig, særlig i forbindelse med vår kompetanseutvikling og kompetansekartlegging og i rekrutteringen til lærerutdanningen bl.a. til en desentralisert lærerutdanning.

2.4 Arealdisponering og byggjesaker

Fylkesmannen ser store utfordringer knyttet til plan- og byggesakskompetanse i mange kommuner i Nord-Trøndelag, og har ved flere anledninger reist dette som en utfordring i møter med kommunene/KS.

Fylkesmannen driver samordning av plansaker internt gjennom en egen plangruppe. I tillegg driver embetet, sammen med fylkeskommunen, også et planforum i fylket. Her deltar også statens kartverk, sametinget, vegkontoret, fiskeridirektoratet og reindriftsforvaltningen.

Fylkesmannen og fylkeskommunen arrangerer årlig en plan- og byggesaksdag for kommunene.

Fra landbruksavdelingen viser vi til pkt 16, 26, 27, 28 og 29 i Embedsoppdragsrapporteringen.

Fra miljøvernavdelingen viser vi til pkt 06.1 i embetsoppdragsrapporteringen.

Etter fylkesmannens oppfatning er kompetanseproblematikken ytterligere blitt tydeliggjort i forbindelse med innføring av ny plan- og bygningslov. I denne forbindelse har fylkesmannen pekt på at man i større utstrekning bør vurdere interkommunalt samarbeide også på dette området, og har signalisert at det kan bli aktuelt å bruke skjønnsmidler for å stimulere til forsøk med felles plan- og byggesakskontor.

2.5 Landbruksbasert forvaltning og næringsutvikling, naturressursforvaltning og miljøvern

I 2010 ble Landbruksmelding for Trøndelag vedtatt i fylkestingene i Nord- og Sør-Trøndelag. Landbruksmeldinga gir kunnskap om landbruket, og er et viktig styringsredskap for å bidra til ønsket samfunnsutvikling og arealbruk, i tillegg til at den er et viktig regionalpolitisk redskap for å fremme nasjonale og regionale mål og interesser. Den er retningsgivende for utviklingstiltak, prosjekter og virkemiddelbruk, og danner grunnlag for utforming av regionalpolitiske strategidokumenter og handlingsplaner.

Det tre-årige prosjektet "Utvikling av markeds plass for grønne helse- og velferdstjenester" ble avsluttet høsten 2010. Prosjektets oppgave har vært å rette en ekstra innsats overfor både etablerte og potensielle kjøpere av Inn på tunet-tjenester for derigjennom å lette arbeidet, både for kjøper- og tilbydersiden, med å utvikle helse- og velferdstjenester der gårdsbruk nyttes som arena. Med markeds plass menes her kommunikasjonslinjene mellom de som etterspør og de som tilbyr. Prosjektet har identifisert ulike utfordringer. Arbeidet har foregått i brytningspunktet mellom ulike kulturer, med arbeidsmarked og helse/velferd på den ene siden og primærnærings og næringsutvikling på den andre. Samtidig er det også et brytningspunkt mellom private og offentlige tjenester.

Fylkesmannen har gjennomført forvaltningskontroll på landbruksområdet i 5 kommuner i 2010. Disse er Leka, Vikna, Grong, Verdal og Levanger. De to siste har felles landbruksforvaltning gjennom Innherred samkommune. Hovedinntrykket fra forvaltningskontrollen er at det jevnt over utføres et godt arbeid, men at mange kommuner synes å ha lav bemanning i forhold til arbeidsoppgaver på landbruksområdet. I enkelte kommuner er det også mangelfull kompetanse på området jord/skog. Det er videre avdekket behov for bedre rutiner knytta til saksbehandling av tilskuddssøknader. FM har overfor samtlige kontrollerte kommuner påpekt nødvendigheten av en systematisk oppfølging av forhold omkring driftssamarbeid mellom foretak. Bakgrunnen for dette er at strukturvirkemidler og toppavgrensning kan føre til at foretak finner det lønnsomt å være ”store på åker og i fjøset” og ”liten på papiret”. Forvaltningskontrollen har avdekket at kommunene i for liten grad gjennomfører kontroll i henhold til Skogsbrukslova med tilførende forskrifter.

Pilotkurset Natur- og kulturbasert nyskaping i regi av KS, Landbruksavdelinga, HiNT m.fl. ble avsluttet med siste samling i januar 2010. Landbruksavdelinga har i 2010, i samarbeid med KS og NTFK, gjennomført et opplegg med videreføring av prosjektet gjennom programmet ”Livskraftige kommuner”.

Som en videreføring av prosjektet ”Verneområder som grunnlag for økt lokal verdiskaping” fikk Nord-Trøndelag godkjent prosjektet ”Magiske og verdifulle opplevelser i Nord-Trøndersk natur” (MOVOINN) i 2009. Naturarven som verdiskaper er et nasjonalt verdiskapingsprogram som er finansiert fra MD og KR. Direktoratet for Naturforvaltning har oppgaven med å gjennomføre og følge opp satsingen opp mot de 15 nasjonale prosjektene som har fått godkjenning. Prosjektet i Nord-Trøndelag er ett av disse 15. Prosjektet skal bidra til sosial, kulturell, miljømessig og økonomisk verdiskaping.

MOVOINN har en ramme på 12,7 millioner kroner over en 5 års periode. Prosjektet finansieres av Nord-Trøndelag fylkeskommune, Innovasjon Norge og Fylkesmannen i Nord-Trøndelag i samarbeid med 5 kommuner i Indre Namdal samt Verdal kommune.

Ramma for RMP i Nord-Trøndelag var i 2010 26,4 millioner kroner. Om lag halvparten av midlene gikk til kulturlandskapstiltak som omfatter tilskudd til beiting, seterdrift og skjøtsel av arealer med særlige verdier i form av kulturminner eller biologisk mangfold. Den andre halvparten av ramma går til tiltak som reduserer forurensing. Først og fremst gjelder det tilskudd til vårpløying av erosjonsutsatte åkerarealer for å hindre jordtap og avrenning i flomperioder om høsten og våren.

Skei og Skeisnesset er ett av 22 utvalgte kulturlandskap i Norge der særskilt status og økonomisk støtte til skjøtsel skal sikre bevaring av biologiske og kulturhistoriske verdier. I 2010 bidro jordbruksavtalen og Miljøverndepartementet med 800 000 kroner som skal sikre at jord- og husdyrbruket som har skapt dette landskapet gjennom årtusener, videreføres av dagens bønder og framtidige generasjoner på en måte som ivaretar både miljøhensyn og behovet for lønnsom drift. Midlene brukes dels til investeringer og konkrete tiltak som gjerding, rydding, restaurering av bygninger og tilrettelegging for allmennhet og besøkende og dessuten som tilskudd til å stimulere til løpende drift og skjøtsel som bidrar til formålet.

Bygninger og gårdstun er et viktig element i kulturlandskapet og firkanttunet med trønderlån, stabbur og låve er et varemerke for bygdene våre. Mange driftsbygninger står i dag tomme og er trua av forfall eller riving. Nord-Trøndelag fylkeskommune og Fylkesmannens landbruksavdeling har i 2010 samarbeidet om et prosjekt som skal gi ledige driftsbygninger nytt innhold, slik at de kan gi grunnlag for økonomisk avkastning og bevares som viktige innslag i kulturlandskapet. Prosjektet er en del av et nasjonalt utviklingsprogram, og formålet er å stimulere til ny bruk både innenfor tradisjonelt landbruk og ved etablering av annen næringsvirksomhet, slik at bygningene kan bevares som viktige landskapselementer og del av kulturarven.

Miljøtilskudd inngår i Nærings- og miljømidlene i skogbruket. Her kan kommunene gi tilskudd til skogeiere som tar et særlig ansvar for forvaltning av skogområder med viktige biologiske kvaliteter. Rammen for slike tilskudd er at de biologisk viktige områdene er fremkommet gjennom registreringer etter MIS-metodikken eller tilsvarende metodikk som er vitenskapelig dokumentert. Mange av tiltakene er ofte svært kostbare og vil måtte bli veid mot å bruke en begrensa tilskuddspott til skogkulturtiltak.

Utbygging av bioenergi i Nord-Trøndelag har fortsatt i 2010. Nye fjern- og nærvarmeanlegg basert på biovarme er åpna, og det er et nytt flisfyrt biovarmeanlegg under bygging. Det er videre bygget en rekke enkeltanlegg som baserer seg på pellets eller flis og som erstatter dagens oppvarming som er basert på olje eller el.

Når det gjelder biogass fra landbruket er det fortsatt store utfordringer i å finne gode tekniske løsninger som kan takle Trøndersk klima og husdyrhold. Fylkesmannen i Nord-Trøndelag er med i et nettverksarbeid på dette området gjennom Gårdsgass Midt-Norge.

Bioenergiprogrammet i Nord-Trøndelag er besluttet videreført i 6 mnd i 2011. Hovedoppgaven for programmet i slutfasen vil vær å bidra til at det etableres gode og varige strukturer både på tilbuds- og etterspørselssiden. I Trøndelag er ikke dette på plass på en tilfredsstillende måte. Flisstøtteordningen fra SLF er forbedret i 2010, og det er gjennomført en langt større avvirkning av virke som er berettiget til støtte. Det vil nok fortsatt være plass for ytterligere forbedringer og forenklinger av denne ordningen som er viktig for den samla verdiskaping og lønnsomhet innen biovarme. Innføringen av grønne el-sertifikater vil ikke gjøre behovet for langsiktig feed-in ordninger for biovarme mindre aktuelt, snarere tvert i mot.

Når det gjelder øvrig naturressursforvaltning og miljøvern viser vi til miljøvernavdelingens rapportering under kapittel 3 under miljøverndepartementets resultatområder.

2.6 Samfunnstryggleik og beredskap

Embetet har medarbeidere med god og relevant kompetanse innenfor fagområdet samfunnssikkerhet og beredskap. En medarbeider har vært ute i fødselspermisjon mesteparten av året, men Embetet har gjennom etablert trainee-ordning fått en fullt ut tilfredsstillende vikar.

De tre siste månedene av rapporteringsåret har Embetet vært uten fast tilsatt fylkesberedskapssjef da vedkommende som hadde stillingen, gikk over til annen arbeidsgiver. Dette vil naturligvis prege fagområdets produksjonskapasitet. Fungerende fylkesberedskapssjef er pekt ut blant fagområdets ordinære medarbeidere.

2010 har vært et "hvileår" når det gjelder ROS-arbeid på fylkesnivå. Desto mer tilfredsstillende er det derfor å se at ROS-analyser/ROS-vurderinger mer og mer får sin rettmessige plass innenfor areal- og reguleringsplaner.

Embetets kriseorganisasjon/Fylkesberedskapsrådet har blitt øvd av sentrale myndigheter hele tre ganger i løpet av rapporteringsåret.

Etter en pause i 2009 p.g.a. pandemihåndtering ble det i 2010 igjen gjennomført en større fullskala-/samvirkeøvelse i regi av Lokal Rednings-sentral (LRS) sitt øvelsesutvalg.

Prosjektet med felles digitalt kartverk på begge sider av riksgrensen har fått godkjenning som INTERREG-prosjekt, og prosjektmidler er blitt tilført. De som samarbeider om dette prosjektet er Länsstyrelsen i Jämtlands län, Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, Fylkesmannen i Nord-Trøndelag, Lantmäteriet og Statens Kartverk. Prosjektledelsen ligger hos Länsstyrelsen. Embetet har en medarbeider i prosektgruppen.

Det er også etablert et nytt INTERREG-prosjekt som heter Grenseover-skridende Samarbeid for Sikkerhet. Dette eies av Mittuniversitetet i Jämtland og Høgskolen i Nord-Trøndelag og har en tidsramme på 3 år. Prosjektets hovedmål er produksjon av øvelsesscenarier inkludert simulatormodeller. Fylkesmannen er medlem av norsk referansegruppe, og Embetet stiller også med en medarbeider i prosjektgruppen.

Kapittel 3 - Resultatområder

Kongehuset

00.1 Kongelige besøk

Det har ikke vært kongelige besøk i Nord-Trøndelag i 2010.

Det har vært arbeidet med 21 invitasjoner fra kommuner og andre, samt forberedelse til 3 allerede avtalte besøk i 2011.

00.2 Tildeling av ordener og medaljer

Det er kommet inn tilsammen 17 søknader om tildeling av ordener og medaljer i 2010.

10 saker er avgjort med tildeling av sølv.

2 saker oversendt Det Kgl Slottet til avgjørelse.

2 saker er returnert og bedt om flere opplysninger

1 sak er sendt til Fylkesmannen i Sør-Trøndelag som rette vedkommende

1 søknad om tildeling av St Olavs Orden er innvilget

1 søknad om tildeling av St Olavs Orden er avslått.

Miljøverndepartementet

Resultatområde 01 Naturens mangfold og friluftsliv

Vi har fortsatt ikke økonomisk basis over kap 1510 til å følge opp en del av de sentrale oppgavene. For å følge opp nasjonalparkene og prioriterte verneområder er vi fortsatt avhengig av ekstern finansiering til lønn/ drift. Angående forvaltningsplaner, informasjon og tilrettelegging, har vi i løpet av 2010 fått mulighet til å sette i gang betydelig virksomhet, men arbeidet tar tid. Tidsressursen til å foreta befaringer angående enkeltsaker er begrenset. Vi etterspørres vesentlig angående næringsutvikling, men makter ikke å stille opp i den grad vi burde. Vi bidrar særlig inn i "Naturarvprosjektet".

Innen forvaltning av verneområder har vi fortsatt store utfordringer i Ramsarområdene i Trondheimsfjorden, men mye viktig arbeid er utført, SNO gjør gode jobber. Arbeidet med utvidet skogvern har også i år tatt en del tidsressurser, men samtidig har det vært mulig å fokusere litt mer på andre utfordringer i skoglandskapet.

Med de ekstra midlene som er stilt til rådighet har vi med 2 tidsavgrensede engasjement forsterka innsatsen angående GIS/Biomangfold - arbeidet samt at vi gjennom en "aksjon" har forsterket vårt ståsted og nettverk for arbeidet med fremmede og uønska arter. Ekstra ressurser er brukt på kvalitetssikring og innlegging av eksisterende data. Dette har resultert i en kraftig reduksjon av etterslepet på innlegging av data til Naturbase.

Rovdyrforvaltningen trekker som kjent betydelige ressurser. Det høge skadenivået i 2005 og 2006 gjentok seg ikke i 2007. Skadenivået i 2008 gikk ytterligere noe ned mens 2009 ga en viss oppgang. Skadenivået i 2010 er noenlunde likt med 2007. Dette har gjort det mer levelig for våre mannskaper. Innen rovdyrsektoren er fokuset fortsatt på en positiv måte rettet mot driftsmessige løsninger. Rovdyrsikre gjerder både som heilsesongsbeite og i

kombinasjon med tidlig heimsanking har fortsatt fokus. Dette er positivt. Forvaltningsregimet for rovdyr stiller store krav til grunnkunnskap om blant annet bestandenes størrelse, sammensetning som kjønn og alder og utvikling. Dette er en kontinuerlig utfordring. Det er svært bra at vi får en kontinuerlig innsats på DNA-analyser på bjørn og jerv. Dette er til stor nytte. Ytterligere nytte hadde det vært om DNA gav slektsskapsdata. Samarbeidet med SNO innen feltet er godt., men SNO sliter noe med kapasiteten. Det er fortsatt ønskelig med mulighet for noe omstillingsarbeid innen småfenæringen. Fylkesmannen ved landbruksavdelinga arbeider med dette opp mot LMD.

FM ferdigstilte i 2009 en rapport fra ei arbeidsgruppe angående sørsamisk reindrift og rovdyr. Rapporten omfatter både anbefalinger innen rovviltforvaltningen og reindriftforvaltningen. Det vil være svært viktig at foreslåtte tiltak blir gjennomført.

Forskrift angående erstatningsoppgjør på reindrift angir tidsfrister for når erstatning skal utbetales. Det at FM får tilgang til grunnmaterialet for erstatningsoppgjøret så seint som de siste årene gjør det ikke mulig å oppfylle slike forventninger, noe som i sin tid skaper unødige frustrasjoner til brukerne. Vi har bedt DN følge opp denne.

01.1 Bærekraftig bruk og beskyttelse av leveområder

Utvidet skogvern:

Tilbudte frivillige områder fra grunneiere er på ulike stadier i "produksjonsløypa", dvs enten i forhandlinger, meldt eller er oversendt DN for sentral behandling. Herunder er det 3 områder som er meldt oppstart, og 3 som ligger til sentral behandling. 12 områder ble vernet 5.3.2010, som en kombinasjon av frivillig tilbudte areal og områder på Statskog.

Nasjonalparker og større verneområder:

FM fungerer som sekretær for Nasjonalparkrådet for Blåfjella-Skjækerfjella NP. Deler sekretærfunksjonen med FMST for Skarvan og Roltdalen NP og med FMNO for Børgefjell NP.

15. desember 2010 ble det opprettet nytt nasjonalparkstyre for Blåfjella-Skjækerfjella NP og Lierne NP, Skjækra landskapsvernområde, Berglimyra og Klumplifjellet NR, Storfloa NR. Fylkesmannen vil fungere som sekretariat inntil nasjonalparkforvalter er ansatt.

FM behandler enkeltsaker vedrørende nasjonalparkene (dispensasjoner, henvendelser m.v.). Følger opp bruken av tiltaksmidler gitt av SNO via bestillingsdialogen. Koordinerer bestillingsdialogen med SNO.

Har jevnlig kontakt/dialog med Lierne Nasjonalparksenter både ifm. den daglige driften, men også ifm spesielle prosjekt som "Leve med rovdyr", "naturarvprosjektet" o.l. Har bistått Regjeringsadvokaten ifm pågående erstatningsoppgjør.

Verneplan Nord-Fosen.

Saksbehandling av utredning av Dåapma nasjonalpark på Nord-Fosen pågår, og det ble foretatt kunngjøring høsten 2010. Møter med Sameting, kommuner og andre interesseparter er gjennomført som forberedelse for kunngjøring.

Nasjonal marin verneplan:

Samarbeider med Fiskeridirektøren m.fl. Gjennomført oppsummering av 3 områder i første runde, samt oppdatert beskrivelse for 2 områder 2. runde.

Forvaltning og naturoppsyn i verna områder:

FMs forslag om utvidelse av Rinnleiret NR er oversendt DN. Har sendt inn Ramsar Information Sheet på Sklinna NR, Ulen NR og Horta verneområde. Arbeider med å få etablert Trondheimsfjorden Ramsarsenter (FMNT sitter som observatør i styringsgruppen for Trondheimsfjorden Ramsarsenter). Koordinerer bestillingsdialogen med SNO.

FM arbeider i samsvar med prioriteringer for hvert enkelt verneområde, og bestillingsdialog med SNO. Særlig fokus på skjøtsel i hht plan ved Borgan og Frelsøy NR, Rinnleiret NR, Tautra m.v. NR, Øvre Forra NR og Horta NR.

Forvaltningsplaner verneområder:

FM har et stort etterslep på skjøtselplaner for verneområdene. Har gjort ferdig skjøtselplan for Hammervatnet og har under arbeid skjøtelsplaner for 6 verneområder, 3 områder i Leksdalsvatnet (Lyngås-Lysgård, Lundselvoset og Figgaoaset) Klingsundet, Øie og Ørin NR.

Når det gjelder utarbeidelse av skjøtelsplaner for 7 NR Flommarkskog (Storskogan, Harestranda, Hegramo, Måsøra-Hoftsadøra, Reppesleiret, Midtibrenna, Langnes) og 5 NR Edellauvskog (Liaberga, Sandøldalen, Sandøra, Sjetneberglia, Byahalla) så er de påbegynt, men forventes ikke ferdig før slutten av 2011.

Kartlegging og overvåking av biologisk mangfold:

FM har gjennomført nykartlegging av naturtyper i Høylandet kommune, samt kartlegginger i utvalgte kalkskoglokaliteter. Siste år med supplerende kartlegging i kommunene Steinkjer, Verdal, Levanger, Stjørdal og og nykartlegging i Meråker.

Gjennomgang av naturtypedata fra forsvaret er kvalitetssikra og levert i 2010 og ligger nå i Naturbasen. Kvalitetssikring av skogvern-registreringene ble påstartet i 2010.

Det foretas løpende oppdatering/ajourføring av de utvalgte elvedeltaene som er med i databasen.

Motorferdsel i utmark

FM behandlet i 2010 et betydelig antall klagesaker mht. motorferdsel i utmark, både for snøscooter- og barmarkskjøring. Arbeid med opprettelse og godkjenning av isfiskeløyper i 4 kommuner. En god del ressurser til veiledning til kommunene, både i enkeltsaker og i prinsipielle problemstillinger. Veiledningsarbeid i henhold til forskriftsendringene i 2009. Arbeidet med planlegging/gjennomføring av temadag på motorferdsel i utmark for kommunene, avholdt jan. 2011.

Energisaker

Flere større vindkraftsaker behandlet, både meldinger og konsesjonssøknader. Første sak på Havvindprosjekt behandlet i 2010

Mange nye vannkraftsaker, både konsesjonssøknader, meldinger og søknader om konsesjonsfritak (mikrokraftverk). Økende fokus på "sum-effekter" av småkraftsaker fra FM's side.

Kulturlandskap:

Vi har hatt en kvalitetssikring av slåttemarkområder som ligg i Naturbasen. Vi planlegger kvalitetssikring og nykartlegging som følge av denne gjennomgangen. Vi er i ferd med å utarbeide skjøtselplaner for noen områder. Har et godt samarbeid med landbruksavdelingen for utbetaling på tilskudd til skjøtsel og skjøtselplanlegging på slåttemark og vi samarbeider godt med kommunen/landbruksavdelingen i forbindelse utvalgte kulturlandskap på Skeisneset.

01.2 Bærekraftig bruk og beskyttelse av arter, bestander og genressurse

Generell viltforvaltning og tilskuddsforvaltning - vilt:

Fylkesmannen har utført oppdraget for fylkeskommunen om "Arbeid med hjortevilt – Prognosering og tolkning av elgbestandens størrelse og utvikling med tilrådning om elgkvoten i den enkelte kommune i NT for 2010", jf. egen avtale og rapport til fylkeskommunen av 09.08.10. Arbeidet har blant annet bestått av kvalitetssikring av data, innlegging av data, prognosering, tolkning av prognoseresultatet og tilrådning om elgkvotens størrelse. Tilrådingen er presentert i møter med kommunene i de 5 Hjorteviltregionene.

Oppdraget om behandling av tilskudd fra viltfondet (lokale vilttiltak) er utført. I tillegg er det spesifikke fylkesoppdraget behandling av tilskudd til tiltak for å redusere vilt påkjørsler langs vei og jernbane fra styringsgruppen "Vilt/rein – Trafikk i Nord-Trøndelag" gjennomført. Fylkesmannen innehar lederrollen på vegne av 8 andre samarbeidsaktører i Nord-Trøndelag (Statens vegvesen, Jernbaneverket, Mattilsynet, Fylkets

Trafikksikkerhetsutvalg, Politiet, Fylkeskommunen, kommunene, Reindriftsforvaltningen og Fylkesmannen).

Det er dessuten i et samarbeid med ulike aktører utarbeidet "Forvaltningsplan for vår- og høstrastende kortnebbgås i Nord-Trøndelag. Rapport avd. Miljøvern nr. 2010/03". Denne forvaltningsplanen er samtidig utarbeidet i et aktivt samarbeid mellom fylkesmannens miljøvernnavdeling og fylkesmannens landbruksavdeling. Rapporten ble publisert i april 2010. Med bakgrunn i denne rapporten foregår det for tiden et aktivt arbeid for å nå målsettingen for forvaltningen av kortnebbgås. Dette arbeidet vil også pågå i 2011. Forvaltning av anadrom laksefisk og innlandsfisk:

Forvaltning av anadrom laksefisk

FM har forberedt og gitt nye fiskeforskrifter for laksefiske i vassdrag. FM har overvåket andel oppdrett i sjø og i elver 2010.

FM har kontinuerlig innhentet fangstoppgaver fra laksefiske i vassdrag og regulert laksefiskereglene midtveis i sesongen.

FM har behandlet søknader om tilskudd fra Fiskefondet. Har koordinert oppbyggingen av laksestammene i Steinkjervassdragene etter rotenonbehandlingene.

FM har laget forslag til handlingsplan for reliktlaksen i Namsen (Småblanken).

Rovviltforvaltning:

Rovviltforvaltningen skjer i tråd med rovviltnemndas vedtatte forvaltningsplan. Forholdsvis høye budsjetttrammer for forebyggende og konfliktdempende tiltak har gjort det mulig å få til flere tunge langsiktige tiltak. Vedtak om skadefellingstillatelser legges fortløpende ut på Share-point, og Rovbase oppdateres jevnlig når ny informasjon blir tilgjengelig. Vi administrerer og iverksetter innsamling av prøver i regi av hjorteviltjegere, samt bistår SNO ved behov for innsamling ved særskilte/akutte skadesituasjoner. Driver med stedfesting av rovviltsikre gjerder i Nord-Trøndelag, hvor hvert enkelt gjerde går opp med gps for senere å legges inn i en kartløsning. Gjerdene sjekkes samtidig i forhold til gjeldende standard. Samarbeidet med SNO innen feltet rovvilt er godt.

Er sekretariat for rovviltnemnda i region seks. Rovviltforvaltningen skjer i tråd med rovviltnemndas vedtatte forvaltningsplan. Forholdsvis høye budsjetttrammer for forebyggende og konfliktdempende tiltak har gjort det mulig å få til flere tunge langsiktige tiltak. Saksdokumenter for rovviltnemnda og fellingstillatelser blir fortløpende lagt inn i Share-point. Rovbasen blir fortløpende oppdatert med relevante opplysninger. Har startet arbeidet med å kartlegge og verifisere gamle opplysninger om hekkeplasser for kongeørn.

Forvaltning av trua arter:

Det er blitt utarbeidet regionale handlingsplaner for; Parykknoppurt, falkbregne, lakrismjelt, bakkefiol, stavklokke, broddbergkanpp. Det er levert kommuneutbredelse for "prioriterte arter". Det foregår for tiden kartlegging av storsalamander, dette vil gi oss god kunnskap om alle kjente lokaliteter i fylket. I tillegg er søket noe utvidet. Planlegging av tiltak startet.

Oppdraget knyttet til arbeid/tiltak i tilknytning til Handlingsplanen for hubro spesifikt for NT vil i store trekk pågå i løpet av 2011.

FM har initiert registrering av elvemusling i Møre/Romsdal, ST, Hedmark og NT. Tiltak iverksatt i ca 10 utvalgte områder i Norge

FM har initiert registrering av stor salamander i Stjørdal, Frosta og Levanger.

Handlingsplanen for åkerrikse og horndykker er fulgt opp. NTNU Vitenskapsmuseet v/Kjell Ivar Flatberg har startet arbeidet med å definere økologisk funksjonsområde for trøndertorvmose. De første kontaktene opp mot å få utarbeidet faglige utkastet til handlingsplan for trønderlav og granfyllav, samt taigabendellav er tatt opp mot Høgskolen i Nord-Trøndelag. Har mottatt forslag til regional handlingsplan for lakrismjelt, bakkefiol, falkbregne, stavklokke og broddbergknapp.

01.3 Fremmede arter og GMOer

Arbeidet med handlingsplan mot fremmede arter påbegynt. Det er blitt kartlagt fremmede arter i flere vassdrag, etterhvert lagt inn i artskart. Verdalsvassdraget er kartlagt for fremmede arter med midler fra Vannrammedirektivet.

Tiltak for fjerning er satt igang for enkelte arter. Det er igangsatt fjerning av kjempespringfrø manuelt fra Steinkjervassdraget. Arbeidet pågår over fire år. I tillegg er det igangsatt fjerning av lupin langs Stjørdalsvassdraget i samarbeid med lokale foreninger samt forsøk med fjerning av kjempeslirekne i Malm.

01.4 Friluftsliv

I forbindelse med samarbeid med kartinnsynsløsning mellom FMNT og NTFK er det laget et eget friluftskart. Har bidratt til kunnskapsoverføring til NTFK (jfr Forvaltningsreformen)

Ivaretagelse av attraktive friluftsområder:

Innledende forhandlinger om kjøp av friluftsområde på Stramen, Inderøy. Stjørdal kommune har igangsatt reguleringsplanprosess for området Steinvik lager. FM involvert.

Fylkesmannen som grunneier/rettighetshaver på vegne av staten i de statlig sikrede friluftslivsområdene

Fylkesmannen har representert Staten i forhold til Tinbuen Friluftsområde

Forvaltning og drift av de statlig sikra friluftslivsområdene:

Møter med FK og Inderøy kommune om Stornesøra/Sundsanden/Haugen friluftsområder

Resultatområde 02 Bevaring av kulturminner

MVA har ikke konkrete oppgaver

02.3 Kulturmiljø

MVA har ikke konkrete oppgaver

Resultatområde 03 Rent hav og vann og giftfritt samfunn

Arbeidet med vanndirektivet er høgt prioritert, og FM har gjort sin del av oppgavene i forhold til forventet framdrift. Vanndirektivet krever imidlertid ressurser ut over det vi i dag har over kap 1510.

I gang med oppfølging av vannforskriften; miljøklassifisering og karakterisering, samt innlegging i Vannmiljø og Vannnett. Samarbeider godt med vannregionmyndigheten (Sør-Trøndelag FK). Mener at vi har god oversikt over miljøtilstand i mange av vannforekomstene, men behov for mer kunnskap om situasjonen i mange av de regulerte vannforekomstene. Vi må bidra til at regulantene framskaffer slik info. FM har mål om å komme langt med klassifisering og karakterisering i løpet av 2011. De lokale vannområdeutvalgene kom ikke på plass i 2010, noe som er en av FKs primæroppgaver i vanndirektivsarbeidet.

Overføring av opplysninger fra grunnforurensningsdatabasen til matrikkelen har vist seg vanskeligere og mer ressurskrevende enn forutsatt. Dette arbeidet er ikke sluttført i Nord-Trøndelag.

03.1 Helhetlig hav- og vannforvaltning

Vi er i gang med overvåking i resterende områder, både ved bruk av konsulenter (elver og havneområder) og gjennom overvåking i egen regi (innsjøer). Det gjenstår imidlertid å utarbeide en helhetlig regional overvåkingsplan. Denne bør utarbeides i lag med lokale vannområdeutvalg, når de er på plass, forhåpentlig i løpet av våren 2011. Det savnes en skikkelig tilrettelegging fra FK for å få de lokale vannområdeutvalgene i gang. Det er nødvendig med økonomisk støtte, gjerne i form av spleiselag. Ingen vannområdeutvalg har foreløpig fått ressurser til ledelse og sekretærfunksjon. Vi vurderer å benytte skjønnsmidler til å støtte dette. Likevel har Steinkjer, Levanger og Verdal bidratt noe gjennom en person utpekt til denne oppgaven for disse tre kommunene. I Stjørdal kommune jobbes det aktivt for å følge opp intensjonene i forvaltningsplanen for Stjørdalsvassdraget. Vannmiljødata legges inn i vannmiljøsystemet, både vannkvalitets- og elfiskedata. For en del av overvåkingen gjennomført i 2010, skjer tilrettelegging for innlegging i vannmiljø av det konsulentfirmaet som står for overvåkingen (Sweco).

Vi er i gang med fullkarakterisering av vannforekomster, men arbeidet må gjøres i samråd med lokale vannområdeutvalg, når disse er på plass. Resultatene av vurderingene benyttes aktivt i forvaltning, bl.a til å stanse nydyrking ved vannforekomster vurdert som i risiko for ikke å nå miljømålet uten tiltak.

Nytt klassifiseringssystem for miljøtilstand fra 2009 benyttes, bla for 11 innsjøer overvåket i 2010. Det nye klassifiseringssystemet medfører at de fleste av innsjøene under marin grense som tidligere var vurdert som i dårlig tilstand pga eutrofiering og "at risk", nå sannsynligvis kan "friskmeldes". Metodikken i det nye klassifiseringssystemet mht. eutrofiering i innsjøer synes foreløpig hensiktsmessig. Resultatene legges inn i Vannmiljø og Vann-Nett, disse fagdatabasene fungerer nå godt.

Det gjenstår bla. å legge inn MOM B og MOM C undersøkelser fra akvakulturnæringen i Vannmiljø. I Folla fjorden er overvåking av klorofyll a, siktedyp og totalfosfor i henhold til ny klassifikasjonsveileder satt som vilkår for å få tillatelse til økt oppdrettsvolum. Dette aksepteres av oppdrettsnæringen, som i NT har kommet langt i å sørge for god forurensningssituasjon ved anleggene. Antagelig er det utfordringer knyttet til oversikt over utviklingen av lakselus i de frie vannmassene.

DN har satt i gang et prosjekt der målet er en mer systematisk oppfølging av naturforvaltningsvilkår i vassdragskonsesjoner. FM har bistått arbeidet i 2010 ved blant annet å delta på prosjektmøte. FM skal delta i arbeidet med å lage en oppdatert oversikt over pålegg i alle konsesjoner med naturforvaltningsvilkår og videre et saksbehandlingssystem for dette. Oversikten vil omfatte alle vilkår, både de som er delegert til FM og de DN har ansvar for.

Vi har satt bort overvåking av et utvalg av de antatt dårligste vannforekomstene til konsulenter (ca 23 elver og 4 havneområder). Vi overvåket i 2010 11 innsjøer i egen regi, og har gjennomført befaringer i landbruksbekker sammen med representant for Steinkjer, Verdal og Levanger kommune. Også i Inderøy er det foretatt undersøkelser av bunndyr og fisk i regi av Inderøy kommune. Vi savner engasjement fra Leksvik og Verran kommune! Det finnes mye eldre dokumentasjon på vannmiljøtilstand som også kan benyttes i vurdering av miljøtilstand og karakterisering. Situasjonen i kystområdene synes generelt god. Utfordringene er knyttet til sidevassdrag, samt til regulerte vassdrag. Mener vi ligger an til å komme langt med fullkarakteriseringen i løpet av 2011.

03.2 Overgjødning og nedslamming

Har gjennomført Klif og DNs kommuneundersøkelse av kommunens forvaltning av miljøvernlovgivningen (avløp og motorferdsel). Kommunene Snåsa, Grong og Overhalla deltok.

Det er gjennomført en avløpsaksjon (i regi av Klif), før kontrollaksjonen ble det gjennomført en forundersøkelse (brevkontroll) overfor kap. 14-kommunene.

Følger fortsatt opp avvik i forhold til avløpsaksjonen 2008. Har gitt varsel om tvangsmulkt til fire kommuner (av totalt seks kommuner der Fylkesmannen har forurensningsmyndighet).

Avløpsdata i Forurensning vedlikeholdes jevnlig, og skal være oppdatert.

03.3 Oljeforurensning

Gir faglige råd ved behov. Har deltatt på oljevernøvelse i Inn-Trøndelag region i 2010.

03.4 Miljøgifter

Det har ikke vært klagesaker på kommunale vedtak etter forurensningsforskriftens kap 2, eller henvendelser om innlegging av data i grunnforurensningsdatabasen i 2010.

Har fulgt opp prioritert grunnforurensningssak.

Har ikke hatt oppdrag fra Klif mht. oppfølging av evt. forurensing fra brannskum i 2010.

Har rapportert saker på området mudring og dumping til Klif innen fristen.

03.5 Avfall og gjenvinning

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har i 2010 deltatt i kontrollaksjoner rettet mot elektroforhandlere, deponier, farlig avfallsanlegg og akvakulturanlegg. FM har gjennomført avløpsaksjonen og skrapmetallaksjonen i regi av Klif. Har i tillegg gjennomført en lokal aksjon rettet mot avløpsslamanlegg i samarbeid med Mattilsynet. Dette var en fortsettelse av aksjon rettet mot avløpsslamanlegg i 2009.

Det er gjennomført en purrerunde mot aktuelle havner. Halvparten av havnene har avfallsplan (tre av seks havner).

Det er i Nord-Trøndelag ikke gitt dispensasjoner fra forbudet mot deponering av nedbrytbart avfall som fortsatt gjelder (Totalt tre saker som alle har gått ut).

Resultatområde 04 Et stabilt klima og ren luft

Se rapportering under pkt 04.1 klimaendringer

04.1 Klimaendringer

Alle kommunene i Nord-Trøndelag arbeider / har utarbeidet klima- og energiplaner. Av disse planene har de fleste vært på høring hos Fylkesmannen og blitt endelig vedtatt. I tillegg har fylkeskommunen vedtatt en egen klima- og energiplan. Fylkesmannen har gitt en skriftlig uttalelse til alle planene som har vært på høring. Det gjennomgående har vært at planene har dekket mange av de krav som er nedfelt i de statlige planretningslinjene for klima- og energiplanlegging i kommunene. Alle planene har imidlertid hatt visse mangler i forhold til planretningslinjene, og dette er blitt påpekt spesielt i Fylkesmannens uttalelse.

Fylkesmannen har deltatt på alle de tre klimanettverkene for Livskraftige kommuner i fylket. Vi har her orientert om statlig klimapolitikk, herunder om de statlige planretningslinjene for klima- og energiplanlegging i kommunene. Som en avslutning på dette nettverksarbeidet, arrangerte vi sammen med KS og fylkeskommunen en felles klimasamling for alle kommunene. Vi laget også en felles kronikk til riks-/lokalaviser som orienterte om klimaarbeidet i Nord-Trøndelag.

Som en del av opplysningsarbeidet på klimaområdet, har vi nå fått utviklet undervisningspakker på klimaområdet som tilbys kostnadsfritt til skolene og barnehagene i fylket. Dette er et hjelpemiddel for kommunene i deres holdningsskapende arbeid overfor barn og unge på klimaområdet.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har ikke hatt innsigelse til arealplaner vedrørende konflikt med de statlige planretningslinjene for kommunal klima- og energiplanlegging.

Vi har holdt oss løpende orientert om konsekvenser av klimaendringer, tilpasning og sårbarhet i Norge.

Fylkesmannen har jevnlig møter i "FMs klimapanel" som er et internt klimanettverk bestående av Fylkesmannens avdelinger.

04.4 Lokal luftkvalitet og støy

FM påser gjennom plangruppen i embetet at T-1442 er ivaretatt i arealplaner som FM har til uttalelse. FM veileder kommunene ved behov i saker som gjelder støy. Kommunene er ikke kartlagt mht. støysonekartlegging eller orientert om forurensningsforskriftens kap 5.

Resultatområde 05 Internasjonalt miljø samarbeid og miljø i nord- og polarområdene

MVA har ikke oppgaver på dette området.

05.1 Miljø samarbeid i internasjonale miljø fora, herunder EUs miljø samarbeid og UNEP

MVA har ikke konkrete oppgaver på dette resultat område.

05.2 Geografisk rettet miljø samarbeid, herunder miljø bistand

MVA har ingen konkrete oppgaver på dette området.

05.3 Miljø samarbeid i nord- og polarområdene

MVA har ingen oppgaver på dette området.

Resultatområde 06 Planlegging for en bærekraftig utvikling

Se rapportering under 06.1, 06.2, 06.3, 06.4

06.1 Ansvar for at nasjonal politikk formidles og ivaretas

Ansvar for at nasjonal politikk formidles og ivaretas

Nasjonal politikk er formidlet gjennom uttalelser til søknader om dispensasjon fra plankrav og bestemmelser og regulerings- og arealplaner. Det har også i 2010 vært et betydelig antall (480) dispensasjonssaker. FM deltar med sine fagavdelinger i de fora som måtte være nødvendig.

Fylkesmannen har formidlet statlig politikk og forventninger innen klima-, energi, areal- og transportplanlegging tidlig i planprosesser. I uttalelser til planstrategier og planprogram har vi også påpekt nødvendigheten av å se kommunens klima- og energiplan i sammenheng med utarbeidelse av oversiktsplaner, herunder revisjon av kommuneplanens arealdel.

FM har gjennomført 3 samlinger for kommunene og interesseorganisasjoner i ny naturmangfoldlov med blant annet kobling til ny planlov.

06.2 Fylkesmannen som styringsmessig bindeledd og rettssikkerhetsgarantist

Fylkesmannen gav uttalelse til 80 plansaker som var sendt oss til uttalelse i 2010. Det ble bedt om og innvilget forlenget uttalelsesfrist i noen saker, ellers ble uttalelse gitt innenfor de satte frister. Det ble fremmet innsigelse mot 15 forslag til planer. Planjussen ble vurdert i alle sakene Fylkesmannen hadde til uttalelse.

Det ble foretatt mekling i 4 forslag til kommuneplanens arealdel og en reguleringsplan. Innsigelsesakene vedrørende to av kommuneplanens arealdel ble sendt departementet til avgjørelse.

I samarbeid med Fylkeskommune har i gjennomført plansamling for kommunene. Vi bistår ellers kommunene mye med veiledning etter henvendelse via e-post og telefon. Det har vært ekstra behov for bistand overfor de kommunene som har utarbeidet kommuneplanens arealdel etter nyloven.

06.3 Samordning av statlige interesser

FM deltar med flere avdelingsrepresentanter i regional planforum hvor statlige og regionale myndigheter møtes. Møtene avholdes månedlig

06.4 Kart og geodata

Fylkesmannen har i løpet av 2010 utviklet en ny kartinnsynsløsning (GINT). Løsningen er utviklet i samarbeide med fylkeskommunen og levert av Asplan Viak. Saksbehandlerne tilbys nå WMS/WFS. GINT er også tilgjengelig for kommunale sakbehandlere og publikum.

Fylkesmannen har tatt initiativ til å få etablert digitale plandata i henhold til nye krav i Pl.bl. med forskrifter. Det brukes 3 mill. kr. av skjønnsmidler over en treårsperiode til et pilotprosjekt der 12 av fylkets 24 kommuner foreløpig er involvert. Prosjektleder er tilknyttet Statens kartverk. I tillegg til å få god tilgang til digitale planer direkte fra kommunene er det også en gevinst ved økt bruk av temadata i kommunalforvaltning.

FM har fått laget en produsjonsløype som håndterer søknad og tildeling av tilskuddsmidler ang. kortnebbgås og tilbyr områder med tilskudd for kortnebbgås via <http://www.gint.no> og WMS/WFS. I tillegg er det tilrettelagt kart for detaljstyring av høstjakt på kortnebbgås.

Grense sjø/elv og fredningsoner er nå tilgjengelig på <http://www.gint.no> og WMS/WFS. Standard er fortsatt ikke beskrevet nasjonalt, men de er tilgjengelig som innsyn.

Andre lokal datasett som er gjort tilgjengelig via GINT og WMS/WFS:

Skråbilder, Anadromstrekning, Elvemusling, Rovdyrsikre gjerder, Hotspot analyse "Sau tatt av bjørn 1993-2010" og Vindmøllesøknader i Nord-Trøndelag

Vi har også vært nødt til å legge ut en kopi av data fra naturbase (Vern, INON, Naturtyper, Artsdata) da naturbase.no har vært ustabil i lengre perioder. GINT tilbyr nå en god oversikt over tilgjengelig naturinformasjon som skal brukes i forvaltningen.

Kvalitetssikring og leveranse av datasett til DN har gått uten store problemer.

Kart fra GINT er gjort tilgjengelig i Miljøstatus for enkelte tema.

GIS-kompetansen har vært svært god på Miljøvernavdelingen i 2010 og GIS har blitt tatt i bruk på flere nye områder.

Resultatområde 07 Tverrgående virkemidler og oppgaver

Se rapportering under 07.2 og 07.3

07.2 Kunnskapsoppbygging og miljøinformasjon

Forurensning - database:

Innlegging for avløpsanlegg og deponi er slutført, det gjenstår noe arbeid med å legge inn koordinater for landbasert industri.

Gyldige tillatelser er for en god del innlagt. Det er noen mangler som følge av dobbeltregistreringer.

Kontrollene fra 2005 til 2010 ligger for en stor del inne med fulltekstdokument. Det er noen avvik fra dette.

Kap. 14-anleggene er kontrollert og funnet ok.

Arbeidet med å gjennomgå tillatelser for virksomheter i seks bransjer som nå er forskriftsregulert er påbegynt, men ikke sluttført. Støykravene som er satt i de gamle tillatelsene er strengere enn forskriftskravene, dette gjør at gjennomgangen er mer ressurskrevende enn antatt.

Har praksis med å legge inn tilsyn mest mulig løpende i Forurensning.

Krematorianlegg er innlagt i Forurensning.

Miljøstatus:

Temaside avfall, klima, dyr og planter samt naturområder er oppdatert i henhold til mal fra Klif. Smilefjes er tatt i bruk på temaside. Nøkkeltall er oppdatert og lagt inn i henhold til mal fra Klif. Alle sidene hadde en kvalitetssikring og en generell gjennomgang på slutten av 2010.

MVA har i løpet av 2010 publisert 66 saker på FMs hjemmeside, har hatt flere kronikker/innlegg i media samt presentert en månedlig temaart i lokal avis (oppfølging av Naturmangfoldåret 2010).

07.3 Virkemidler og prosesser

Gebyrfinansiering ad forurensningsloven har sikret grunnlag for større innsats. Så langt har dette gitt mulighet for delfinansiering av en fast stilling ved avdelinga. Etter hvert som vi blir tryggere på hva denne mekanismen gir av påregnelige årlige ressurser vil det trolig være grunnlag for å øke bemanningen ytterligere. For 2010 har inntekt av konsesjonssaker vært noe lavere enn det vi måtte ta høyde for.

IPPC-virksomheter er konsesjonsbehandlet (ingen nye tillatelser i 2010).

Fylkesmannen har konsesjonsbehandlet alle flyplasser i fylket, og har p.t. ingen søknader til behandling

Har hittil hatt 17 konsesjonssaker (nye tillatelser, endringer av tillatelser). Anslag på 0,5 årsverk for hele året.

Tilsyn med virksomheter:

Felles tilsynsfrekvens for virksomheter basert på risikoklasser og kontrollklasser er i ferd med å bli utarbeidet i Nord-Trøndelag. FMNT deltok i aksjoner rettet mot elektroforhandlere, deponier, farlig avfallsanlegg, akvakulturanlegg, skrapmetall og avløpsanlegg. Vi gjennomførte i tillegg lokal aksjon rettet mot avløpslammanlegg i samarbeid med Mattilsynet. Alle aksjoner i regi av Klif, rapporteres iht. fastsatte krav (registrering i Forurensning og evt. eget utfylt skjema).

Fylkesmannen deltar i regional tilsynsgruppe i regi av Arbeidstilsynet Midt-Norge, og foretar som følge av dette en del fellestilsyn ved virksomheter, dvs. vi samarbeider med andre HMS-tilsynsetater i en del saker der det er hensiktsmessig.

Anmeldelser og tvangsmulkt:

Fylkesmannen har foretatt to anmeldelser, riving av eldre skolebygg, der fire virksomheter ble anmeldt og en sak med utslipp til bekk med påfølgende fiskedød. Tvangsmulkt: kun varsel (ingen inndragning).

Ressursrapportering

Det alt vesentlige av økonomiske ressurser er bundet til lønninger. Det medfører at tidligere regnskap for tidsbruk gir et godt bilde på hvordan vår samla innsats fordeles på oppgavetyper. Denne økonomiske oversikten skal gi den samme innsikten, men variasjoner i individuelle lønninger og reisebehov vil kunne gjøre at foreliggende oversikt til en viss grad kan speile noe anledes enn tidsbrukregnskapet.

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
01 Naturens mangfold og friluftsliv	kr 3 239 696,32	kr 371 833,95
03 Vannforurensning, miljøgifter og avfall	kr 1 070 321,42	kr 68 272,20
04 Luftforurensninger og klima	kr 232 317,89	kr 0,00
05 Int. miljøsamarbeid i nord- og polarområdene	kr 0,00	kr 0,00
06 Planlegging for en bærekraftig utvikling	kr 1 815 166,35	kr 0,00
07 Andre virkemidler	kr 1 628 519,50	kr 0,00
Andre oppgaver under MD	kr 919 221,15	kr 0,00
Sum:	kr 8 905 242,00	kr 440 106,00

Landbruks- og matdepartementet

Resultatområde 21 Landbruksbasert næringsutvikling

Viser til underpunter under 21.

21.1 Jordbruk

I 2010 har tallet på husdyr vært stabilt eller økende for alle dyreslag. Antall sau øker med 5 % og melkekuttallet er stabilt. Dette er positivt etter flere års nedgang for disse husdyrslagene. Fjærfetallet fortsetter å stige. Størst er økningen for verpehøns med 13 %. Strukturutviklingen fortsetter slik at melkekubesetningene nå i snitt har 25 melkekyr og svineprodusentene har 41,1 purker i snitt i hele fylket. Det er betydelig investeringsbehov spesielt innen melkeproduksjon, dersom produksjonen skal opprettholdes over tid. Interessen for investeringstilskudd er likevel redusert. Fylkesmannen har derfor i samråd med næringa og regionalt partnerskap kommet til at taket for investeringsstøtte bør heves. Antall aktive bruk som søker produksjonstilskudd gikk ned med 60 bruk (1,7 %) til 3510. Dette viser at den årlige reduksjonen blir stadig mindre, men tallene viser også at en del gårdbrukere trapper ned virksomheten spesielt husdyrproduksjonen, men fortsetter som planteprodusenter. Rovviltsituasjonen har bedret seg noe, men fortsatt er tapene av sau uforsvarlig høye med et totaltap på 10,6 %.

Våren var spesielt kald og sein og noe fuktigere enn normalt, men været bedret seg utpå sommeren og innhøstingsforholdene var gode. Det ble variable avlinger og noe under normalt for alle jord- og hagebruksvekster.

Fylkesmannen har fulgt opp arbeidet med kontroll. I 2010 er det gjennomført forvaltningskontroll i 5 kommuner og 40 foretakskontroller. Funn som er gjort er fulgt opp. Dette har gjort at Fylkesmannen har gjort 18 vedtak om standardiserte erstatninger til omsetningsrådet til kyllingprodusenter med for høg produksjon, og 4 vedtak om tilbakebetaling av produksjonstilskudd. Flere saker ligger til klagebehandling hos Statens landbruksforvaltning (SLF).

Det er sterkt økende interesse for kulturlandskapstiltak. Flere av kommunene har utnyttet muligheten til å få tilleggskvoter av SMIL (Spesielle miljøtiltak i landbrukets kulturlandskap). Dette har gjort at aktiviteten er noe høyere enn tidligere år. Det er stor og økende forskjell mellom kommunene når det gjelder aktivitetsnivå. For Regionalt miljøprogram (RMP) registreres det at utviklinga med økt beiting og framgang for seterdrifta fortsetter. Dette har hatt sterk vekst i fylket etter at miljøprogrammet ble innført. Det er i overkant av femti setre med melkeproduksjon i Nord-Trøndelag. Omtrent halvparten av rammen til RMP benyttes til forurensningshindrende tiltak. Nord-Trøndelag har også vært pilotfylke for ordningen "Miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel".

Fylkesmannen har støttet prosjektet "Bygninger i kulturlandskapet" i Stjørdal. Her er det gjennomført eksempelplaner på 3 bruk på hvordan eldre landbruksbygninger kan benyttes på en ny måte. Enten i tradisjonell landbruksdrift eller innen ny næringsutvikling. Pilotarbeidet vil bli brukt i resten av fylket som en del av arbeidet med sterkere fokus på bygningsarven i landbruket. Fylkesmannen har også bidratt til å gjennomføre tiltak innen forvaltningsplan for vannregion Trøndelag. Det pekes på SMIL-ordningen som et viktig virkemiddel i dette arbeidet.

liten til å dekke det arbeid som legges ned. Rovviltutfordringene er fortsatt meget store, og skyldes blant annet at bestandene av rovvilt ligger langt over bestandsmålet for jerv og gaupe.

Det er klart at freda rovvilt representerer hovedårsaken til tap av sau og lam på utmarksbeitet i vårt fylke.

Frustrasjonen hos saueprodusentene og deres organisasjoner er klart til stede. Det er langt flere produsenter som ønsker å bli omstilt fra sau til annen næring enn det er midler til. Dette gir ventetid på om lag 2 år etter søknad om omstilling før det kan gis bevilgning.

Nord-Trøndelag fylke har nå stabilisert beitebruken etter flere års nedgang i antall beitedyr. Dette har blant annet med at ammekubestanden øker noe. For sau er det fortsatt en nedgang i antall beitedyr i utmark selv om sauebestanden i fylket er stabilt.

Arbeidsbelastningen hos Fylkesmannen i Nord-Trøndelag med ansvar for dekning av veterinærtjenester er begrenset. Kommunene har selv organisert seg i vaktgrupper. Det er fortsatt, etter tre år, mangler i fordelingen av midler til veterinærkontakt. Enkelte områder har overskudd av midler, mens andre områder får for lite. For noen kommuner fører dette til at kommunebudsjettene blir belastet på en måte som uroer Fylkesmannen.

Fordeling av stimuleringsmidler til veterinære tjenester går greit. Det er tilstrekkelig midler til denne oppgaven.

Tapsstatistikk sau på utmarksbeite

Embeter	Antall sau sluppet (innen organisert beitebruk)		% tilslutning til org. beitebruk i fylket	Tapsprosent		Total tapsprosent	
	Sau	Lam		Sau	Lam	2010	2009
FMNT	25597	42466	79	5,42	13,77	10,63	11,66
Sum	25597	42466	79	0	0	0	

21.2 Skogbruk

Det samlede hogstkvantum økte i 2010 med 10 % til 445 500 m³. Av dette utgjør tynningshogst 20 000 m³. En økende andel av gammelskogen hentes mer enn 2 km fra bilveg (20 000 m³, mot 11 000 m³ i 2009). Om lag 7 600 m³ er avvirket i det bratte terrenget (taubaneterreng). I gjennomsnitt de siste 5 årene er kvantumet 4 700 m³. Det betyr en betydelig underavvirkning i det bratte terrenget. Det langsiktige hogstkvantumet er anslått til 700 000 m³. Hogst av energivirke utgjør om lag 3 650 m³, hvorav 185 m³ er førstgangstynning. Hogst av energivirke har økt betydelig.

Skogkulturaktiviteten viser generelt en nedgang, både forynget areal, antall utsatte planter og areal hvor det er utført ungskogpleie. Det samme gjelder bygging av nye skogsveger. I år er det ferdig bygd 20 km med bilveger og 10 km med traktorveger.

Utviklingen viser en økning i hogsten siden 2004, men med noe variasjon mellom årene. Avvirkning i 2010 var på om lag 455 000 m³. Skogkulturaktiviteten har også økt siden botnåret 2004, men er fortsatt for lav. Noe skyldes omdisponering fra skog til andre formål, i hovedsak beite, og økt tynningsaktivitet, men dette gir ikke hele svaret. Bygging av nye skogsveger viser samme tendensen, hvor bilveger viser en større nedgang enn traktorveger.

Utfordringene blir å øke tynningsaktiviteten og vri foryngelseshogsten mer over til det "vanskelige" terrenget. Det betyr mer hogst i taubaneterreng og på arealer mer enn 2 km fra veg. Det betyr også økt vegbygging. I tillegg må det en samlet innsats til for å sikre tilstrekkelig omfang og kvalitet i foryngelsesarbeidet.

Innen skogbruksplanlegging er det i løpet av 2010 gjennomført laserscanning av skogarealene i Namdalseid, Fosnes, Lierne, Røyrvik og deler av Flatanger og Nærøy kommuner. Disse prosjektene er organisert gjennom Geovekst. Dataene blir levert innen midten av april 2011. Høydedataene fra denne laserscanningen vil bli brukt i skogtakstprosjekt i disse kommunene. Det arbeides med forprosjekt for å forberede takst-prosjekt i disse kommunene. Videre arbeides det med etablering av forprosjekt for skogtakst i Steinkjer kommune, en laserscanning av kommunen etablert gjennom Geovekst. Det er utbetalt tilskudd til en enkelttakst hos en skogeier i Namdalen. I tillegg er det brukt noe tilskuddsmidler på tilrettelegging av skogbruksplandata for bruk i hovedplan for skogsveier i Stjørdal kommune. Det er for tiden store utfordringer med å finne kostnadseffektive takstopplegg. Dette arbeides det mye med på ulike nivå.

Satsingen gjennom Kystskogbruket og Skognæringa i Trøndelag har synliggjort næringspotensialet og samtidig lagt vekt på hovedutfordringene som ligger i ta i bruk disse ressursene. Av oversikten under framgår resultater og

aktiviteter av Fylkesmannens arbeid på området;

- Lokale nettverk (5) er etablert i hele fylket med egen prosjektleder og styre. Økt fokus og ressursbruk på prioriterte områder
- Hovedplan skogsveger
- Mer målrettet virkemiddelbruk
- Økt fokus på bruk av bioenergi
- Forvaltningskontroll

21.3 Bygde- og næringsutvikling

LMD har gitt Fylkesmannen ansvar for å koordinere utformingen av en strategi for landbruksrelatert næringsutvikling, samt koordinere bruken av de fylkesvise BU-midlene. Gjeldende strategi gjelder for perioden 2009 – 2012. Strategien ble rullert i 2010. Arbeidet med rulleringen ble utført i samarbeid med det regionale partnerskapet; Faglagene i landbruket, Nord-Trøndelag fylkeskommune og Innovasjon Norge, Nord-Trøndelag.

Innovasjon Norge forvalter de bedriftsrettede BU-midlene, og Fylkesmannens landbruksavdeling de tilretteleggende BU-midlene. Bruken av midlene blir drøftet i Landbruksforum, der også faglaga i landbruket, skogeiersamvirket, KS, miljøvernavdelingen og Mattilsynet er med.

Fullstendig rapport om bruken av de fylkesvise BU-midlene sendes LMD innen 27. februar 2010, med kopi til Innovasjon Norge. Denne rapporten skal vurdere virkemiddelbruken i forhold til regional strategi for næringsutvikling.

Utviklingsarbeidet på matområdet skjer gjennom prosjekt og i samarbeid med Sør-Trøndelag. På kompetanseområdet når det gjelder matspesialiteter, er Møre og Romsdal også en del av satsingen. I 2010 ble det innvilget 15 søknader fra Verdiskaping mat.

Oi!Trøndersk mat og drikke AS har bl.a. som sitt oppdrag å profilere trønderske matspesialiteter regionalt og nasjonalt: De sitter som prosjekt eiere på to viktige prosjekt; Trøndersk matfestival 2010 (6.gang) og Smak på Trøndelag (2.år prosjektår).

Mære landbruksskole drifter kompetansenavet for lokale matspesialiteter for Midt-Norge og er også prosjekteier på Interreg.prosjektet "Søke gammelt - skape nytt (08-10)".

Bondens marked Trøndelag BA er et viktig salgsledd for mange produsenter og også i 2010 er det betydelig økende omsetning. Andelslaget har 31 aktive medlemmer fra Nord-Trøndelag (av 59).

Nord-Trøndelag har i 2010 fått godkjent sitt andre produkt innenfor merkeordningen beskyttede betegnelser med Badsturøkt kjøtt på namdalsk vis (totalt 18 produkt er godkjent på landsbasis).

Videre har det kommet i gang en felles satsing på å løfte fram viltkjøtt gjennom samarbeidsprosjektet "Edelvilt" som er eid av fire kjøttforedlingsbedrifter i fylket.

Landbruksavdelinga arbeider med å få kommuner og enkeltaktører til å se muligheter for næringsutvikling og økt bolyst gjennom å ta i bruk landbrukets kulturlandskap og kulturminner.

Pilotkurset Natur- og kulturbasert nyskaping i regi av KS, Landbruksavdelinga, HiNT m.fl. ble avsluttet med siste samling i januar 2010. Fem kommuner deltok i programmet med til sammen ca 30 deltakere. Halvparten av disse avla eksamen ved HiNT med godt resultat.

I 2010 er to store, femårs prosjekter avsluttet. Det er prosjektet "Laksefiske i Namsen 2006 og prosjektet "Verneområder som grunnlag for økt, lokal verdiskaping".

Som en videreføring av prosjektet "Verneområder som grunnlag for økt lokal verdiskaping" fikk Nord-Trøndelag godkjent prosjektet "Magiske og verdifulle opplevelser i Nord-Trøndersk natur" (MOVOINN) i 2009. Naturarven som verdiskaper er et nasjonalt verdiskapingsprogram som er finansiert fra MD og KR.D.

Det tre-årige prosjektet "Utvikling av markeds plass for grønne helse- og velferdstjenester" ble avsluttet høsten 2010. Prosjektet har vært et samarbeid mellom landbruksavdelingen og helse-, sosial og barnevernavdelingen hos

fylkesmannen, Nord-Trøndelag fylkeskommune, KS og Nord-Trøndelag Bondelag.

Prosjektets oppgave har vært å rette en ekstra innsats overfor både etablerte og potensielle kjøpere av Inn på tunet-tjenester for derigjennom å lette arbeidet, både for kjøper- og tilbydersiden, med å utvikle helse- og velferdstjenester der gårdsbruk nyttes som arena. Med markeds plass menes her kommunikasjonslinjene mellom de som etterspør og de som tilbyr. Prosjektet har identifisert ulike utfordringer. Arbeidet har foregått i brytningspunktet mellom ulike kulturer, med arbeidsmarked og helse/velferd på den ene siden og primærnærings og næringsutvikling på den andre. Samtidig er det også et brytningspunkt mellom private og offentlige tjenester.

I dag regner vi med at vi har ca 70 gårdsbruk som Inn på tunet-tilbydere i Nord-Trøndelag. Om dette er så mange flere enn for 3 år siden er usikkert. Men det vi vet er at mange av tilbudene er nye og at de er mer gjennomtenkte og gjennomarbeidede enn før. Det er etablert nye tilbud innenfor områdene demensomsorg, grønt arbeid og immigrasjon.

Innsatsen som er lagt ned for å gi kjøpersiden større muligheter for å kunne vurdere Inn på tunet som alternativ for sin tjenesteyting har hatt betydning.

Inn på tunet-løftet. Nesten halvparten av kommunene i Nord-Trøndelag søkte på IPT-løft-midlene fra LMD og KR. Kommunene ble oppfordret til å ta utgangspunkt i egen situasjon og finne ut hvilke innbyggere som i dag ikke har et godt nok tjenestetilbud.

Det totale søknadsbeløpet i Nord-Trøndelag alene var på mer enn 6 millioner. Det betyr at det i noen hektiske måneder ble lagt planer for aktivitet på området for mer enn 12 millioner, ettersom det kun kunne søkes om 50 % støtte. Søknadene var et resultat av et tverrfaglig grundig arbeid i kommunene, med politisk forankring. At så mange kommuner deltok, og at kvaliteten på søknadene var så god er også et resultat av arbeidet i prosjektet Grønne helse- og velferdstjenester. Grong kommune fikk innvilget midler i første søknadsomgang.

Nasjonal IPT-konferanse. I lag med Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, Trondheim kommune, KS og flere var Fylkesmannen i Nord-Trøndelag arrangør av den nasjonale IPT-konferansen i 2010. Konferansen samlet over 300 deltakere.

Resultatområde 22 Klima og miljøtiltak i landbruket

22.3 Miljøprogram og miljøplan

Strukturendringene i landbruket fører til at produksjonen foregår på stadig færre driftsenheter. Entreprenørdrift med høgt mekaniseringsnivå og store transportavstander, kombinert med dreining fra grasbasert husdyrhold i retning av korn- og kraftforbaserte produksjoner, kan svekke landbrukets evne til å ivareta viktige fellesgoder i samfunnet. Arealer i marginalområdene blir liggende ubrukt, bygninger forfaller og i de sentrale og gode jordbruksbygdene gror kulturminner, beitearealer og kantsoner igjen. Det gir grunn til bekymring for framtida for kulturlandskapet og miljøverdiene som finnes der.

I Nord-Trøndelag brukes miljøvirkemidlene målretta for å motvirke de uheldige konsekvensene. Virkemidlene i det regionale miljøprogrammet stimulerer til seterdrift, beiting og slått av ugjødsle arealer med varig grasdekke og skjøtsel av naturtyper og kulturminner. Ut fra søknadstallene må vi si oss godt fornøyd med resultatene for 2010. Det er fortsatt framgang for seterdrifta og omfanget av ugjødsle beitearealer øker. Omfanget av forensingstiltak er stabilt, og bruken av midlene i ramma viser ei fordeling som samsvarer så godt med våre anslag og forventninger at det ikke var behov for endring av de foreløpige satsene.

Også i 2010 har den største andelen av SMIL-midlene gått til restaurering av gammel kulturmark. Dette er et resultat av kommunenes prioriteringer og vår oppfordring til å koble bruken av SMIL til virkemidlene i regionalt miljøprogram.

Kommunene prioriterer i varierende grad midler til formålet freda og verneverdige bygninger. Ut fra det store behovet for vedlikehold som kan observeres oppfordrer fylkesmannen til ytterligere innsats på dette området. Dette kan ses i sammenheng med at FMLA-NT for året 2010 ble tildelt midler fra prosjektet "Landbruksbygg i kulturlandskapet". I samarbeid ble fylkeskommunen prosjektet "Ledige landbruksbygg i Stjørdal" gjennomført.

Tre utvalgte eksempelgårder fikk planleggingsbistand med sikte på å ta i bruk tomme driftsbygninger til nye formål. Hensikten er å vise at gamle bygninger kan være en økonomisk ressurs for eieren samtidig som de utgjør et viktig element i firkanttunet som er selve varemerket for det trønderske kulturlandskapet.

Første planperiode omfatter i Nord-Trøndelag Stjørdalsvassdraget (Meråker og Stjørdal kommuner) og Indre Folla (Høylandet og Nærøy kommune).

Bortsett fra enkelte mindre jordbruksbekker bidrar jordbruket i liten grad til forurensing av vassdrag i Indre Folla. I Stjørdalsvassdraget er det en rekke jordbruksbekker som preges av aktivt jordbruk, og hvor vannkvaliteten må bedres. Dette gjenspeiles i tiltaksprogrammet for planperioden, og følgende tiltak er satt i verk:

- Pilotprosjektet ” Miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel” omfatter fra og med 2010 Nord-Trøndelag. Fylkesmannen bestemte, i samråd med landbruksnæringa, at ordninga skulle prøves ut i de ovennevnte kommunene. Dette har ført til at ca. 25 000 dekar er påsøkt for vekstsesongen 2010, samt at oppmerksomheten i næringa omkring husdyrgjødsel som ressurs og forurensingskilde har fått et løft.
- Gjennom revideringa av RMP fra og med 2009 ble det innført ei ordning med tilskott til grasbelter langs vassdrag, avgrenset til de samme kommunene. Ordninga har i 2010 hatt liten oppslutning. Dette skyldes trolig utfordringene med logistikk for høsting og bruk/salg av gras.
- Gjennom SMIL-ordningen har Stjørdal kommune i 2010 innvilget ca.450 000 kroner til 10 planer for utbedring av hydrotekniske anlegg.

I samarbeid med Norsk landbruksrådgivning og bruk av fylkesvise midler til informasjons- og utviklingstiltak har vi gjennom flere år gjennomført informasjonstiltak knytta til Miljøplan i landbruket.

Gjennom kontrollarbeidet til FMLA-NT i 2010 ble det likevel fastslått at miljøplanene for en del foretak ikke holder mål, og at dette i en del tilfelle heller ikke blir avdekket gjennom kommunenes kontrollarbeid. Vi mener derfor det er behov for ytterligere innsats på dette området, både overfor kommunene og foretakene.

Klimatiltak handler om å begrense eller redusere utslipp på den ene sida, og binding av klimagasser på den andre. Et jord- og husdyrbruk som i første rekke bygger på bruk av lokale ressurser og ekstensiv beiting vil virke positivt fordi energibehovet til innhøsting og transport vil være begrensa. Dessuten binder varige grasarealer store mengder karbon i torv og jordsmonn. Gjennom virkemidlene i det regionale miljøprogrammet stimulerer vi nettopp til ei tilpassing til slike driftsformer.

Tilskudd fra regionalt miljøprogram utbetalt 2010 etter søknadsomgang 2009 - kroner utbetalt til hovedområder

Embeter	Gjengroing	Avrenning til vassdrag	Kulturminneverdier	Tilgjengelighet og friluftsverdier	Verdifulle kulturlandskap	Plantevernmiddel	Avfallsinnsa
FMNT	8588059	12052860	392250	2224583	855250	526890	
Sum	8588059	12052860	392250	2224583	855250	526890	

22.4 Økologisk landbruk

Utviklingen av økologisk landbruk går fremdeles ”riktig vei” i Nord-Trøndelag, tross signaler om dårlig salg av økoprodukt. Tall fra Statens landbruksforvaltning viser at det økologiske arealet i Nord-Trøndelag nå er på 6,9 % av totalt areal i fylket. Dersom en inkluderer karensarealet er en oppe i 9%. Det er i hovedsak korn og grovfôrareal som øker.

Det har over flere år vært en systematisk jobb opp mot dem som har lagt om til økologisk produksjon, med mål om at de som legger om skal lykkes. Dette arbeidet er i hovedsak gjort av rådgiverkorpset i Tine, Norsk Landbruksrådgiving og Nortura.

Tabellen viser hvordan midlene til oppfølging av handlingsplanen er brukt i 2010. Det er brukt mer midler enn tildelt i 2010. Dette skyldes inndradde midler fra prosjekt som ikke er blitt gjennomført tidligere år.

Midlene for 2010 er satt av og brukt på følgende måte:

Prosjekt	Beløp, kr
ØkoLØFT for Trøndelag og Helgeland	75.000
ØkoLØFT, ekstrabevilgning til avslutningskonferanse	125.000
Trøndelag som økologisk foregangsregion, melk	150.000
ØkoKorn og samarbeid mellom bruk	30.000
Oikos seminar, Bjerkem	15.000

Trøndersk Matfestival, støtte til Produsentlagene	20.000
Nye spennende økologiske kulturer, "Eksotisk grønt"	20.000
ØkoLogisk Midt-Norge	30.000

Sum **465.000**

Foregangsregion Økologisk melk

Nord- og Sør-Trøndelag ble høsten 2009 utpekt som foregangsregion på Økologisk melk. På grunn av uavklart finansiering og ansettelser av prosjektmedarbeidere, ble arbeidet med foregangsregion noe forsinket i forhold til opprinnelig plan. Prosjektet kom i gang for fullt sommeren 2010. Målet med satsinga i Tine/NLR er å skaffe til veie kunnskap og øke kompetansen til både veiledere og gårdbrukere innen økologisk melkeproduksjon. Det er gjennomført ei kartleggingsundersøkelse hos alle som driver med økologisk melk i begge fylkene (108 bruk). Resultatene er sammenstilt og utsendt. Melkeprodusentene ønsker å sette fokus på avling, avdrått og kalvestell. Det er gjennomført spesialtilpassa "Gokalv-kurs" og egne grovførkurs.

Økoløft i kommuner

NT Fylkeskommune etterspurte i høst økologiske varer i sin anbudskonkurranse for levering av næringsmidler til seg selv, kommuner og virksomheter de forvalter innkjøp for. Dette er svært positivt mht målet om å øke offentlig forbruk av økologisk mat. Muligheten til å være med på anbudskonkurransen til NTFK, er blant annet et resultat av etterspørselen fra "Økoløft i kommuner".

Snåsa kommune er en av kommunene som har vært med i Økoløft i kommuner, og har nådd målsettingene på produksjon (med bl.a 15,7% grovføreareal i 2010). Når det gjelder salg har Coop Snåsa hatt en økning på antall solgte økologiske enheter på hele 260% i prosjektperioden. En ser for seg en videre satsing i mindre skala ved hjelp av de økologiske handlingsplanmidlene og foregangsregion-satsinga.

22.5 Tre og miljø

Bioenergi:

Arbeidet med økt fokus på bioenergi har siden 2007 vært ivarettatt gjennom Bioenergi prosjektet hvor fylkesmannen sammen med flere samarbeidende aktører har arbeidet for økt bruk av bioenergiråstoff og spesielt fokus på verdikjeden. Prosjektet vurderes å ha bidratt til en god utvikling på disse områdene.

Nye fjern- og nærvarmeanlegg basert på biovarme er åpna flere steder i fylket og flere er i en utredningsfase. I tillegg er det bygget en rekke gårdsvarmeanlegg som baserer seg på egne energikilder i form av ved, flis eller halm. Bare i Levanger har man nå over 40 slike gårdsanlegg. Det burde imidlertid være et potensial for økt utbygging av slike anlegg rundt omkring i fylket, særlig i tilknytning til nye driftsbygninger.

Bioenergi programmet som forvaltes av Innovasjon Norge har utvidet virkeområdet til også å omfatte våningshus i landbruket. Dette vil bidra til å bedre lønnsomheten til biovarme i form av gårdsvarme.

Når det gjelder biogass fra landbruket er det fortsatt store utfordringer i å finne gode tekniske løsninger som kan takle Trøndersk klima og husdyrhold. Fylkesmannen i Nord-Trøndelag er med i et nettverksarbeid på dette området gjennom Gårdsgass Midt-Norge, hvor flere sentrale aktører fra vårt fylke er med. Nettverket driftes av Bioforsk Tingvoll.

Bioenergi prosjektet i Nord-Trøndelag er besluttet videreført i 6 mnd i 2011. Hovedoppgaven for prosjektet i slutfasen vil vær å bidra til at det etableres gode og varige strukturer både på tilbuds- og etterspørselssiden. I vår region er ikke dette på plass på en tilfredsstillende måte.

Flisstøtteordningen fra SLF er forbedret i 2010, og det er gjennomført en langt større avvikning av virke som er berettiget til støtte. Det vil nok fortsatt være plass for ytterligere forbedringer og forenklinger av denne ordningen som er viktig for den samla verdiskaping og lønnsomhet innen biovarme. Innføringen av grønne el-sertifikater vil ikke gjøre behovet for langsiktig feed-in ordninger for biovarme mindre aktuelt, snarere tvert i mot.

Prosjekt Verdiskaping i trebransjen i Trøndelag

VIT Trøndelag er et treutviklingsprosjekt for Nord- og Sør-Trøndelag med målsetting om å bidra til økt nyskaping og verdiskaping med utgangspunkt i trevirke som råstoff. Fylkesmannen har vært medfinansør og medspiller i dette prosjektet. Økt bruk av trevirke har etter hvert fått stort fokus i forhold til det positive bidraget i klimaregnskapet. Det 3-årige prosjektet ble avsluttet i 2010 og kan vise til stor aktivitet og synlige resultater. Arbeidet med økt trebruk blir videreført i regi av Midtnorsk skog og tresenteret ved Mære landbruksskole. Fylkesmannen vil fortsatt innta en aktiv rolle i dette videreføringsarbeidet.

Resultatområde 23 Eiendoms- og bosettingspolitikk

Fylkesmannen har i 2010 behandlet 11 klager over avslag på søknader om fradeling, etter jordlovens bestemmelser. I 5 av sakene er klagen ikke tatt til følge. I 3 av sakene er kommunens vedtak opphevet og sendt tilbake til kommunen til ny behandling. Klagen er tatt til følge i 2 av sakene. Den ene saken gjelder oppheving av kommunalt vedtak, gjennom overprøving av eget tiltak. Klage over fylkesmannen sitt vedtak ligger hos SLF til klagebehandling.

Fylkesmannen har i 2010 hatt til behandling en klage over avslag på søknad om konsesjon. Klagen ble tatt til følge. Likeså har fylkesmannen hatt til behandling en sak vedr. klage på kommunalt vedtak om samtykke til oppdyrking. Klagen ble ikke tatt til følge.

Fylkesmannen, som førsteinstans, har også i 2010 hatt til behandling en søknad om odelsfrigjøring. Søknaden ble avvist på formelt grunnlag. SLF, som klageinstans, har stadfestet fylkesmannens vedtak.

Fylkesmannen for øvrig gjennomført dagskurs for kommunene innenfor saksområdene deling, priskontroll, bo- og driveplikt m.v.

Fylkesmannen har heller ikke i 2010 funnet grunnlag for å pålegge noen kommuner å sende inn fortløpende utskrift av avgjørelser etter jordlov eller konsesjonslov.

Fylkesmannen har for øvrig ikke registrert særlige problemer knyttet til kommunenes praktisering av regelverket, ut over at enkelte kommuner i noen saker har et visst behov for veiledning i fortolkning av gjeldende rundskriv. Fylkesmannens generelle inntrykk er fortsatt at det er behov for juridisk bistand/veiledning i forhold til kommunens saksbehandling innenfor ovennevnte saksområde.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag er for øvrig ikke eier av landbrukseiendommer som er belastet jordfondet.

Resultatområde 24 Forvaltning av inntekts- og velferdspolitiske tiltak og kontroll

Dekningsgrad for landbruksvikarvirksomheten:

Alle kommuner i Nord-Trøndelag, med unntak av Frosta, har en fungerende landbruksvikarvirksomhet organisert av avløserlag.

Oversikt over behandling av klager og dispensasjonssøknader 2010 - antall

Klagebehandling

Produksjonstilskudd		Miljøvirkemidler		Andre tilskuddsordninger	
Innvilget	Avslått	Innvilget	Avslått	Innvilget	Avslått
17	3	2	3	0	1

Dispensasjonssøknader

Produksjonstilskudd			Miljøvirkemidler			Andre tilskuddsordninger		
Innvilget	Delvis innvilget	Avslått	Innvilget	Delvis innvilget	Avslått	Innvilget	Delvis innvilget	Avslått
11	0	1	5	0	0	25	0	1

Fylkesmannens kontroll av landbruksvirksomheten i 2010

1. Hvor mye ressurser er avsatt til kontroll?

Årsverk: 2,0

Antall personer: 9

2. Gjennomførte kontroller av kommunenes landbruksforvaltning (forvaltningskontroller)

Kommune:	Grong kommune
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd/miljøplan
Registrerte avvik:	Søker har svart ”nei” på spørsmål om foretaket har miljøplan. Saksbehandler har kryssa av for ”ja”, og gitt foretaket frist for å levere. Dette er ikke fulgt opp .
Oppfølging av avvik:	Avviket er saksbandler- feil - og kommunen fant ikke grunnlag for å trekke foretaket for manglende miljøplan.

Kommune:	Grong kommune
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd/miljøplan
Registrerte avvik:	Søker har ikke svart på om foretaket har miljøplan. Saksbehandler har kryssa av for ”ja”, og gitt foretaket frist for å levere. Plan ,bestående av kart med reg. skjema for kulturminner og kulturmiljø, biologisk mangfold og tilleggskjema ble levert vinter 2009/2010. Kommunen godkjente denne plana
Oppfølging av avvik:	Søker har bekreftet med kopier at miljøplan trinn 1 og 2 fantes pr august 2010

Kommune:	Leka kommune
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd/avløsertilskudd
Registrerte avvik:	Søknad vinter 2009 Søker har ikke mottatt vedtaksbrev
Oppfølging av avvik:	Kommunen har fattet vedtak. Kommunen vill påses at slike avvik ikke forekommer i framtiden

Kommune:	Levanger kommune
Orninger/omfang:	SMIL
Registrerte avvik:	I en av SMIL-sakene er side 3 av søknadsskjemaet (kommunens vedtak og kontrollside)ikke arkivert
Oppfølging av avvik:	Nye rutiner mht til arkivering

Kommune:	Levanger kommune
Orninger/omfang:	Forskrift om nærings og miljøtiltak i skogbruket: § 12
Registrerte avvik:	Førstegangstynning : Kommunen har ikke foretatt stikkprøvekontroll
Oppfølging av avvik:	10 % kontroll av tynningsfelt vil bli utført for ettertiden

Kommune:	Verdal kommune
Orninger/omfang:	Regionalt miljøprogram
Registrerte avvik:	Kommunen foretar korrigeringer, også ved overstykninger og nye innførsler i søkerfeltet, uten at det alltid blir registrert i merknadsfeltet eller på annen måte.
Oppfølging av avvik:	Korrigeringer/nye opplysninger vil bli ført i gult felt på søknadsskjema(etter kontakt med søker)

Kommune:	Verdal kommune
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd/regionalt miljøprogram
	Under kommunens kontroll ble det ikke

Registrerte avvik:	framlagt beitenoteringer eller annen dokumentasjon for beitetidspunkt og antall beitedyr. Det ble heller ikke etterspurt av kommunen
Oppfølging av avvik:	Beitenoteringer vil bli etterspurt ved seinere kontroller. Grunnlag for tilskudd er redusert ved behandling av både PT og RMP.

Kommune:	Verdal kommune
Orninger/omfang:	Forskrift om tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket". § 5:
Registrerte avvik:	Skogsveger Kommunen kan ikke dokumenter at det er utarbeidet byggeplan.
Oppfølging av avvik:	Byggeplan vil bli krevd før anleggsarbeidet igangsettes

Kommune:	Vikna kommune
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd/avløsertilskudd
Registrerte avvik:	Det ble ikke registret avvik i Vikna kommune
Oppfølging av avvik:	

3. Gjennomførte foretakskontroller. Foretakene kan anonymiseres ved A, B, C etc.

Foretak:	A , 4 foretak
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd. Magne Morken , Audun Morken, Kjetil Morken, Ole Morten Morken
Stedlig kontroll eller annen type kontroll:	Stedlig kontroll og dokumentkontroll
Registrerte avvik:	Samarbeid mellom 3 foretak innen husdyrproduksjon i strid med § 4 bokstav b) i forskrift om produksjonstilskudd (felles økonomiske interesser
Oppfølging av avvik:	FM sitt vedtaket er påklaget til SLF(juni 2010)

Foretak:	B ,6 foretak
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd og avløsertilskudd. Erling Gresseth, Myran og Veistad samdrift DA , Aasmund Gresseth, Odd Erik Rødde, Jon Eilert Særtan
Stedlig kontroll eller annen type kontroll:	Stedlig kontroll og dokumentkontroll
Registrerte avvik:	Samarbeid mellom 6 foretak innen husdyrproduksjon og drift av arealer i strid med § 4 bokstav b) i forskrift om produksjonstilskudd (felles økonomiske interesser)
Oppfølging av avvik:	FM sitt vedtaket er påklaget til SLF(desember 2009)

Foretak:	C
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd, regionalt miljøtilskudd og avlingskadeerstatning. Grete Odny Sjøstad
Stedlig kontroll eller annen type kontroll:	Stedlig kontroll og dokumentkontroll

Registrerte avvik:	PT-forskriftens § 3 ikke oppfylt. (Krav til omsetning).
Oppfølging av avvik:	FM sitt vedtaket er påklaget til SLF(desember 2009)
Foretak:	D, 3 foretak
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd. Viken østre AS, Markhusan AS, Falstad nedre AS
Stedlig kontroll eller annen type kontroll:	Dokumentkontroll
Registrerte avvik:	Sakene er under arbeid. Vuderes opp mot forskrift om produksjonstilskudd § 4 ,bokstav c (AS som eies av AS)
Oppfølging av avvik:	
Foretak:	E , 3 foretak
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd. Frostaflo AS, Stjørdal gartneri AS, Jorhan Morten Vold
Stedlig kontroll eller annen type kontroll:	Dokumentkontroll
Registrerte avvik:	Sakene er under arbeid. Vuderes opp mot forskrift om produksjonstilskudd § 4,bokstav a, (felles eierskap) og bokstav c (AS som eies av AS)
Oppfølging av avvik:	
Foretak:	F
Orninger/omfang:	Husdyrkonsejnsloven , eggproduksjon . Ivar Andreas og Randi Dørum Skjetnemark
Stedlig kontroll eller annen type kontroll:	Stedlig kontroll og dokumentkontroll
Registrerte avvik:	Brudd på § 1, konsesjonsgrenser . 11500 høner over konsesjonsfri grense på 7500 høner.
Oppfølging av avvik:	FM sitt vedtaket er påklaget til SLF(1.juni 2010)
Foretak:	G
Orninger/omfang:	Husdyrkonsejnsloven , eggproduksjon . Stig Jøran Brenne
Stedlig kontroll eller annen type kontroll:	Dokumentkontroll
Registrerte avvik:	Brudd på § 1, konsesjonsgrenser . 2500 høner over konsesjonsfri grense på 7500 høner.
Oppfølging av avvik:	Ingen oppfølging
Foretak:	H
Orninger/omfang:	Husdyrkonsejnsloven , eggproduksjon. Erling Brenne
Stedlig kontroll eller annen type kontroll:	Dokumentkontroll

Registrerte avvik:	Brudd på § 1, konsesjonsgrenser . 2500 høner over konsesjonsfri grense på 7500 høner
Oppfølging av avvik:	Ingen oppfølging
Foretak:	I
Orninger/omfang:	Husdyrkonsejnsloven , eggproduksjon. Morten Sæther
Stedlig kontroll eller annen type kontroll:	Dokumentkontroll
Registrerte avvik:	Brudd på § 1, konsesjonsgrenser . 5000 høner over konsesjonsfri grense på 7500 høner
Oppfølging av avvik:	Ingen oppfølging
Foretak:	J
Orninger/omfang:	Husdyrkonsejnsloven , eggproduksjon. Bjarne Martin Lyngstad
Stedlig kontroll eller annen type kontroll:	Dokumentkontroll
Registrerte avvik:	Ingen
Oppfølging av avvik:	
Foretak:	K , 3 foretak
Orninger/omfang:	Husdyrkonsejnsloven , eggproduksjon. Per Tore Brattberg, Kristian Kvernland, Roar Stene
Stedlig kontroll eller annen type kontroll:	Dokumentkontroll
Registrerte avvik:	Brudd på § 1, konsesjonsgrenser . 600 høner over konsesjonsfri grense på 7500 høner
Oppfølging av avvik:	Ingen oppfølging
Foretak:	L
Orninger/omfang:	Husdyrkonsejnsloven , eggproduksjon. Svein Jønnum
Stedlig kontroll eller annen type kontroll:	Dokumentkontroll
Registrerte avvik:	Brudd på § 1, konsesjonsgrenser . 500 høner over konsesjonsfri grense på 7500 høner
Oppfølging av avvik:	Ingen oppfølging
Foretak:	M
Orninger/omfang:	Husdyrkonsejnsloven , eggproduksjon.Espen Hatlinghus
Stedlig kontroll eller annen type kontroll:	Dokumentkontroll
Registrerte avvik:	Brudd på § 1, konsesjonsgrenser . 900 høner over konsesjonsfri grense på 7500 høner
Oppfølging av avvik:	Ingen oppfølging
Foretak:	N , 9 foretak

Orninger/omfang:	Husdyrkonsejnsloven ,slaktekyllingOdd Ingar Skei, Ole Petter Riis, Fox Trading,John P. Moen, Trond Fjær, Arnt Egil Brørs, Hallbjørn Elden, Tom Kr Mork , Mette Berg
Stedlig kontroll eller annen type kontroll:	Dokumentkontroll
Registrerte avvik:	Brudd på § 1, konsesjonsgrenser . mellom 215 og 12500 over konsesjonsfri grense på 120000 kyllinger
Oppfølging av avvik:	Ingen
Foretak:	O
Orninger/omfang:	Husdyrkonsejnsloven ,slaktekylling og slaktegris. Ketil Sakshaug
Stedlig kontroll eller annen type kontroll:	Dokumentkontroll
Registrerte avvik:	Brudd på § 1,konsesjonsgrenser . 38000+ 65 slaktegris som i sum gir produksjon utover konsesjonsfri grense. 120000 .konsesjonsfri
Oppfølging av avvik:	FM sitt vedtaket er påklaget til SLF(desember 2010)
Foretak:	P, 4 foretak
Orninger/omfang:	Husdyrkonsejnsloven ,slaktegris Magne Morken , Audun Morken, Kjetil Morken, Ole Morten Morken
Stedlig kontroll eller annen type kontroll:	Stedlig kontroll og dokumementkontroll
Registrerte avvik:	Ingen
Oppfølging av avvik:	

4. Andre kommentarer/ innspill:

Lang klagebehandlingstid i SLF er utfordrende både for forvaltningen og for de berørte foretak. FM ser også at mangelen av sanksjonsmuligheter overfor kommunene kan redusere nytten av forvaltningskontrollen. Kontrollarbeidet er ressurskrevende både mht til tid og kompetanse.

Resultatområde 25 Kommunene som landbrukspolitisk aktør

- Landbruksavdelingen vektlegger kompetansesenterfunksjonen overfor kommunene. En stor del av avdelingens fagaktiviteter og ressursinnsats retter seg mot å bistå kommunene.

Fylkesmannens landbruksavdeling jobber kontinuerlig med kompetansehevende tiltak mot kommunene. Tre ganger i året arrangeres regiongruppemøter med kommunene på jordbruksområdet. Kommunene er delt opp i fire regioner; Ytre og Midtre Namdal, Indre Namdal, Nord-Innherred og Sør-Innherred. I møtene er det lagt vekt på at kommunene kan utveksle erfaringer, samt at det blir informert om aktuelle tema fra Innovasjon Norge og Landbruksavdelinga. I tillegg arrangeres det to samlinger der kommunene blir invitert. En på våren der bygde- og næringsutvikling er hovedtema, og en på høsten der tema innen både jord, skog og næringsutvikling blir diskutert.

Regionvisesamlinger for skogbruket gjennomføres i mars/april hvert år med skogfunksjonærer fra skogorganisasjonene, bedriftene og forvaltninga i kommunene. I tillegg arrangeres det en høstsamling for kommunene med skogrelaterte tema og samlinger på konkrete tema.

I tillegg brukes en del ressurser til å gjennomføre kurs på spesifikk tema. Det er viktig at avdelingen innehar operativ spisskompetanse på fagområder som er viktige for kommunene og utvikling av landbruket.

Fagkompetansen vedlikeholdes og utvikles gjennom at den er etterspurt av kommunene og andre brukere.

I 2010 gjennomførte Fylkesmannen personlig et møte med alle 24 kommunene i fylket, der embetets fagavdelinger også deltok. Kommunene meldte inn tema med det resultat at Landbruk ble med som tema på de aller fleste av disse møtene. Møtene har vært viktige for å bidra til kunnskap om landbruk på politisk og administrativt nivå i kommunene. Det ble også tatt opp en del konkrete forhold som senere er fulgt opp.

Nettverksarbeidet i skognæringa skjer på lokalt, regionalt og landsdelsnivå. I løpet av det siste året er de siste skognæringsnettverkene etablert i fylket med Skognæringa i Midtre-Namdal (5 kommuner), Skognæringa i Ytre-Namdal og Bindal (4 kommuner hvorav 3 i Nord-Trøndelag), Skognæringa i Indre Namdal (6 kommuner), Skognettverk Innherred (7 kommuner) og Nettverk Nidaros (7 kommuner, hvorav 2 i Nord-Trøndelag). Nettverkene er godt forankret i næringa og skjer som et samarbeid mellom skogbruksorganisasjonene, skog-industrien, politikere og forvaltningen i kommunene. Prosjektledere er engasjert. Gjennomgående målsetting for prosjektene er økt aktivitet og verdiskaping med definerte satsingsområder avhengig av regionenes utfordringer. Nettverkene er i tillegg opptatt av å følge opp de utfordringene som synliggjøres i forhold til nasjonal politikk.

Generelt skorter det på kompetanse og ressurser i mange kommuner. En del kommuner mangler god nok fagkompetanse på sentrale fagområder. Generelt mangler kommunene ressurser, og i alt for liten grad har de muligheter for å jobbe utadretta mot næringsutøvere og brukere. Flere kommuner har imidlertid initiert mobiliseringsarbeid. Interkommunalt samarbeid innen landbruk er utviklet i deler av fylket. I Midtre Namdal samarbeider 4 kommuner om felles landbrukskontor. Kommunene har et felles politisk styre som rapporterer til kommunestyrene. Innherred samkommune som består av Verdal og Levanger kommuner har også felles landbrukskontor.

KS er medlem av fylkets Landbruksforum. Landbruksforum er en møtearena som ledes av landbruksdirektøren hos Fylkesmannen og fylkesråd for regional utvikling hos Nord-Trøndelag fylkeskommune. Landbruksforum består i tillegg av representanter fra Nord-Trøndelag Bondelag, Nord-Trøndelag Bonde- og Småbrukarlag, Allskog BA, Mattilsynet i Trøndelag og Møre- og Romsdal, Innovasjon Norge Nord-Trøndelag og Miljøvernavdelingen hos Fylkesmannen, i tillegg til KS.

Fra og med 2010 fikk fylkeskommunen utvidet sitt ansvarsområde

Møtene i Landbruksforum arrangeres ved behov, som regel 2 til 3 ganger i året. Det er ikke et beslutningsorgan men et rådgivende organ. Saker til diskusjon er rullering og revidering av planer som *Strategi for landbruksrelatert næringsutvikling i Nord-Trøndelag* (også kalt BU-strategien) og *Regionalt miljøprogram* (RMP). FMLA forvalter flere økonomiske virkemidler, og gjennom noen av dem er det større frihet til å utøve regional og lokal politikk. I disse tilfellene er det ønskelig å få innspill og råd fra Landbruksforum.

I tillegg har KS deltatt i styringsgruppa for prosjektet "Grønne helse- og velferdstjenester". Dette er et prosjekt med stor fokus på kommunen som kjøper av Inn på tunet-tjenester.

Viser til rapportering på pkt. 2, 8, 11 og 20 for å se omtale om rovsvilt, kommuneretta arbeid, arbeid med vannområder og kompetansesenterfunksjonen. (Denne må ses på!)

Resultatområde 26 Jordvern, kulturlandskap og samfunnsplanlegging

26.1 Jordvern og kulturlandskap

Jordvernet står sterkt i Nord-Trøndelag. Landbruket har stor betydning for fylket, og det er en reeltivt stor allmenn forståelse for et sterkt jordvern, herunder at det må foreligge store samfunnsinteresser for at jordvernet må vike. Et aktivt landbruk gjør også at fylket har ligget høyt mht nynyrking over år, og slik har det vært en stor netto tilgang på dyrket jord i Nord-Trøndelag. Jordvernet i Nord-Trøndelag utfordres i dag i hovedsak gjennom vegprosjekter med store samfunnsinteresser (gjærne trafikksikkerhetstiltak i form av breddeutvidelser,

krassutbedringer, midtdelere og gang- og sykkelveger), by- og tettstedsutvidelser og ved lokalisering av næring by- og tettstedsnært. Store samferdselstiltak med E6- og jernbanesatsingen mellom Steinkjer og Trondheim, samt fv 17 mellom Namsos og Steinkjer vil være de største utfordringene mht jordvern og omdisponering av dyrka jord i årene framover. Fylkesmannen er i god dialog med samferdselsmyndighetene i disse prosessene og standardvalg, bredder og dimensjonerende fart er bl.a. sentrale tema. Problemstillinger knyttet til klimavennlig by- og tettstedsplanlegging vs. et sterkt jordvern er også på dagsordenen. Plan- og bygningsloven, gode planprosesser og dialog er det viktigste virkemidlet mht jordvernet og de konkrete utfordringene. Jordvernet blir forøvrig sentralt tema i ny regional planstrategi som er under utarbeidelse.

Landbruksavdelingen søker å være i tidlig, god og konstruktiv dialog med kommunene, både generelt, og ikke minst i kommuneplanprosessene. Det gjennomføres hvert år, i samarbeid med fylkeskommunen, en plandag for kommunene. Landbruksavdelingen arrangerer i tillegg den årlige Snåsasamlinga, hvor også jordvernet sto på dagsorden og hvor mange konkrete saker og utfordringer ble diskutert og belyst. Det regionale plannettverket tilbyr "planteam" til kommunen for å kompetansemessig bidra til kommunenes planarbeid. Namsos, Innherred samkommune (Levanger og Verdal kommune) og Stjørdal kommune er de fire første kommunene i Nord-Trøndelag som har revidert/reviderer arealdelen av kommuneplanen etter ny plan- og bygningslov. Dette har vært store og krevende prosesser, hvor alle de fire kommunene tar langsiktige grep mht jordvern.

Arbeidet med utvalgt kulturlandskap Skei og Skeisnesset i Leka kommune skjer i samsvar med den opprinnelige områdeplanen og etter de signaler vi mottar fra det sentrale arbeidsutvalget via SLF. Det er stor oppslutning blant berørte grunneiere og kommunen har ei positiv holdning. Vi ble også blitt tildelt midler i samsvar med det behov vi meldte inn for 2010. Det er likevel store utfordringer vi står overfor. For fylkesmannens landbruksavdeling, som har koordinerings- og gjennomføringsansvar, er det et ressurskrevende arbeid, og det samme gjelder det lokale nivå. Leka kommune har lavt folketall og en liten administrasjon, og grunneierne er hver på sitt bruk travelt opptatt for å holde drifta i gang og få endene til å møtes.

Den største utfordringa på litt lengre sikt er å opprettholde jordbruket i området. Gjennomsnittsalderen for brukerne er mellom 50 og 60 år, og det er ikke åpenbart at nye krefter står klar til å overta. I tillegg forutsettes det at tids- og arbeidskrevende driftsmåter, som i dag anses avleggs og utdaterte, gjeninnføres og opprettholdes. Sjøl med økonomisk kompensasjon kan dette være vanskelig å oppnå, dels fordi tida ikke strekker til, dels fordi det strider i mot dagens holdninger og praksis, både i allmennheten, blant bønder og innen veiledning og forvaltning. Eksempelvis kan vår tids krav til tilvekst, avdrått, husdyrvelferd og arbeidsmiljø vise seg å være vanskelig å forene med den harde beitinga som skal til for å hindre fullstendig gjengroing av lyngheilandskapet.

En rekke tiltak er likevel allerede gjennomført. Det gjelder både konkrete restaurerings- og skjøtselstiltak, tilrettelegging og informasjon for allmennheten og kompetansebygging gjennom faglige kurs. Særsilt nevnes kurs i skjøtsel av lynghei i mars og kurs i husdyrhold og beitebruk i kystområder i november.

Statistikk for 2010 foreligger ikke ennå, men 2009 viste at Nord-Trøndelag lå innenfor halveringsmålet. Kommunene har med andre ord så langt fulgt opp sin del av jordvernmålet dersom det nasjonale jordvernmålet var blitt fordelt på fylkene.

26.2 Samfunnsplanlegging

Landbruket står sterkt i Nord-Trøndelag og fylkestinget både i Sør- og Nord-Trøndelag har vedtatt en felles landbruksmelding for Trøndelagsfylkene. Det arbeides nå med Regional planstrategi jordvern og landbrukets arealressurser vil bli et sentralt tema. Fylkesmannen søker å gi gode råd og veiledning ifbm kommunenes arbeid med kommuneplanens samfunnsdel, og forøvrig tett på i arbeidet med kommuneplanens arealdel. Det vises forøvrig til pkt under 26.1.

Det foregår fortsatt noe verneprosesser etter prinsippet om frivillig vern hvor enkeltskogeiere foreslår områder som blir utredet. Flere slike ligger nå til videre vurdering og behandling. Det foregår parallelt med dette en del drøftinger for å avklare erstatningsutmåling og fordeling på skogarealer som er foreslått vernet i statsallmenninger i fylket. Dette er stort sett bruksrettsallmenninger. Med det som er gjennomført av skogvern og det som ligger til behandling, så vil andelen av produktiv skog som er vernet ligge i størrelsesorden 5,5 %.

Prosessen med utredning av Dåapma området på Fosen er startet opp i 2010. Her er det lagt en plattform med sikte på å få vernet dette området som nasjonalpark. Landbruksavdelingene i begge trøndelagsfylkene er involvert i dette. I forhold til landbruk er det særlig skog og beiteinteresser som er berørt. Det synes så langt å være etablert en god plattform for videre arbeid med denne verneplanen.

Fylkesmannens landbruksavdeling fremmet innsigelse på 7 planer i 2010. 4 av disse var betingede innsigelser knyttet til utnyttingsgrad eller andre endringer i bestemmelsene til plan. Alle sakene har funnet sin løsning enten gjennom dialog eller i mekling.

Skogbruksetaten bruker basisdata, Norge i bilder og ortofoto i kartlegging av bilveger og traktor veger for Vbasen. Sats Skog (Satellitt kart) brukes for å vise en grov oversikt over skogressursene i fylket og brukes i ulike plansammenhenger. Data fra laserscanning er tatt i bruk i forbindelse med skogbruksplanlegging. I arealplanlegging nyttes basiskart, ortofoto, ulike temakart som for eksempel naturbasen, gårdskart og Norge i bilder. Jordbruksetaten bruker gårdskart, erosjonskart, temakart som askeladden, naturbasen, berggrunn- og kvartærgeologiske kart, kart over kvikkleireområder, ortofoto, Norge i bilder og basiskart. Inngangsportaler: Gint og Kilden.

Embetet bruker både basis- og temadata i samfunnsplanleggingen. Basisdata brukes som bakgrunnskart og som grunnlag i analyser. Vi har som mål å ha alle aktuelle temadata tilgjengelig i kartinnsynsløsningen (<http://www.gint.no>). I tillegg til produksjon av egne data og enkle overlagsanalyser bruker vi dataene i tyngre analyser. Eks. Hellningskart (DTM), Strandsone (kystlinje, bygg, veg), Kjernepunktanalyse av rovbaser (rovbaser), osv...

Beredskap på landbruks- og matområdet ivaretas gjennom Fylkesberedskapsrådet, der også landbruksavdelingen er representert.

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
21 Landbruksbasert næringsutvikling	kr 6 143 563,40	kr 0,00
22 Klima- og miljøpolitikk i landbruket	kr 1 064 912,31	kr 0,00
23 Eiendoms- og bosettingspolitikk	kr 406 251,68	kr 0,00
24 Forvaltning av inntekts- og velferdspol. tiltak	kr 2 163 937,80	kr 0,00
25 Kommunene som landbrukspolitisk aktør	kr 721 793,44	kr 0,00
26 Jordvern, kulturlandskap og samfunnsplanlegging	kr 1 751 521,97	kr 0,00
Andre oppgaver under LMD	kr 41 010,59	kr 0,00
Sum:	kr 12 292 991,00	kr 0,00

Kunnskapsdepartementet

Resultatområde 31 Tilsyn og forvaltningsoppgaver på utdanningsområdet

Fylkesmannen vurderer oppdraget knyttet til resultatområde 31 som utført i samsvar med de føringer som er gitt.

31.1 Tilsyn

Fylkesmannen vurderer oppdraget knyttet til resultatområde 31.1 som utført i samsvar med de forutsetninger som

er gitt. Alle planlagte tilsyn er gjennomført i 2010, men sluttrapporter for tre skriftlige tilsyn knyttet til gjennomføring av nasjonale prøver ble ferdigstilt først i januar 2011. Det samme gjelder ett skriftlig tilsyn på kap 5.

I 2010 har embetet gjennomført både stedlige og skriftlige tilsyn, og vi mener at vår tilsynskompetanse er god.

Ressursbruken knyttet til tilsyn har økt i tråd med de føringene som Utdanningsdirektoratet har gitt. I 2010 har vi brukt ca. 140 ukeverk på tilsyn. Av dette ble det brukt ca. 18 ukeverk i gjennomføringen av det felles nasjonale tilsynet, og ca. 20 ukeverk til opplæring, interne møter og koordinering.

Fylkesmannen har i tilsynsarbeidet våren 2010 benyttet seg av observatører. Dette med tanke på kvalitetssikring, kompetanseheving og som et tiltak for å redusere sårbarhet ved ev. sykdom. Observatørrollen gir ansatte som ikke har særlig erfaring med tilsyn, kompetanse. Videre skal observatørene gjennom kollegaveiledning styrke avdelingen som en lærende organisasjon. Observatøren har deltatt i alt forberedende arbeid til tilsynet, er til stede under intervjuene, men observatøren har vanligvis ikke deltatt i sluttmøtet eller i veiledningen i etterkant av tilsynet.

Vi har god erfaring med at tilsynsteamene er sammensatt av personer med juridisk og pedagogisk kompetanse. Ved alle sluttmøtene i høst har både tilsynsleder og jurist deltatt. Vi har prioritert å ha denne kompetansen på sluttmøtene for at vi skal kunne gi utfyllende svar på pedagogiske og juridiske spørsmål, og gi best mulig veiledning i etterkant av tilsynet.

I 2010 har vi ikke gjennomført dialogmøter i forkant av alle tilsynene. Hovedårsaken til dette var at fylkesmannen har vært på kommunebesøk i samtlige kommuner i fylket i 2010. Oppvekstavdelingen har deltatt på disse møtene, og oppvekst og utdanning har vært ett av temaene på de fleste besøkene. Både disse møtene og dialogmøtene gir oss mye informasjon om kommunen generelt, og sektoren spesielt, og det har vært nyttig i arbeidet med selve tilsynet, men også i andre sammenhenger.

Tilsyn gir Fylkesmannen nyttig informasjon om tilstanden i sektoren.

Vår erfaring er at kommunene i fylket fortsatt er overveiende positive til tilsyn, men vi synes å merke en viss tilsynstrøtthet - særlig i vår første kontakt med kommunen der vi skal avtale tidspunkt for tilsynet. Enkelte kommuner opplever det totale tilsynstrykket som stort (tilsyn fra mange instanser og i tillegg ulike former for egenkontroll). Samtidig opplever vi at kommunene er mer positive i etterkant av tilsynene, og de gir da uttrykk for at tilsyn er til hjelp/støtte i deres arbeid med å sikre at alle elevene får oppfylt sine rettigheter.

I tillegg til de nasjonale tilsynene har Fylkesmannen i Nord-Trøndelag i 2010 gjennomført 14 tilsyn med kommuner som skoleeiere, fem av disse var stedlige tilsyn og ni var skriftlige tilsyn. Av de skriftlige tilsynene var to knyttet til prioritert område voksnes rett til grunnskoleopplæring, fire til spesialundervisning og tre til gjennomføringen av nasjonale prøver, jf. resultatområde 31.5. Av de fem stedlige tilsynene var to knyttet til spesialundervisning og tre til elevenes psykososiale miljø. Den ene sluttrapporten fra skriftlig tilsyn knyttet til spesialundervisning og sluttrapportene fra gjennomføringen av nasjonale prøver ble ferdigstilt i januar 2011.

Ett skriftlig tilsyn knyttet til spesialundervisning ble gjennomført som hendelsesbasert tilsyn. Vi har også utført forberedelser til andre hendelsesbaserte tilsyn, men etter ulike former for kontakt med skoleeierne, har vi inntil videre valgt å ikke gjennomføre tilsyn. Det kan imidlertid bli aktuelt i 2011 da vi fortsatt har oppfølging av enkelte saker.

Tema for tilsynene vi har gjennomført, har vært: forsvarlig system, tilpasset opplæring, spesialundervisning, voksnes rett til grunnskoleopplæring, elevenes skolemiljø og gjennomføringen av nasjonale prøver.

Det er gitt pålegg/avvik ved 14 av tilsynene.

I forbindelse med tilsynene vi har gjennomført på områdene spesialundervisning og voksenopplæring, har de fleste påleggene/avvikene vært knyttet til mangler ved enkeltvedtakene, de individuelle opplæringsplanene og halvårsrapportene.

Ved tilsyn med kapittel 9a, er påleggene i hovedsak knyttet til manglende enkeltvedtak, og at det ikke har vært opprettet skolemiljøutvalg.

Tilsyn knyttet til nasjonale prøver viste at det oftest mangler enkeltvedtak om fritak samt feilregistrering/manglende registrering i PAS.

En skoleeier har i løpet av perioden 2006-2009 hatt tre tilsyn der tema har vært §13-10 belyst gjennom ulike

paragrafer. Alle tre tilsynene har gitt avvik. En annen skoleeier har i løpet av de to siste årene hatt tilsyn med kap. 5. Det siste tilsynet ga ingen pålegg, og kommunen har gjort et solid arbeid i etterkant av det førte tilsynet.

Fylkesmannen kan ikke se at det er noen felles kjennetegn ved de kommunene/fylkeskommunen som har fått pålegg/avvik ved tilsyn mht. størrelse, kompetanse, organisering, antall skoler og økonomi. Vi har imidlertid registrert en viss redusering av den skolefaglige kompetansen på kommunenivå. Enkelte kommuner har ikke fått kompetente søkere til utlyste stillinger, mens i andre kommuner har skolefaglig ansvarlig fått utvidet sitt ansvarsområde til å omfatte også ikke-skolefaglige oppgaver.

Alle kommunene har tatt imot vårt tilbud om veiledning i etterkant av selve tilsynet.

Alle kommunene har fulgt opp pålegg/avvik og lukket lovbrudd innen de frister som Fylkesmannen har satt.

Et analyseteam gjennomfører risiko- og sårbarhetsanalyser før valg av tilsynsobjekt. I dette arbeidet legges følgende til grunn:

- GSI
- eksamensresultater, nasjonale prøver, elevundersøkelsene (Skoleporten)
- KOSTRA
- observasjoner gjort gjennom samtaler, besøk, avisoppslag m.m.
- tidligere tilsyn med kommunen
- innhentet info fra andre resultatområder som 31.2 og 32.2

Når Fylkesmannen har utarbeidet sine analyser, har vi lagt mest vekt på følgende indikasjoner på regelbrudd: Resultater fra elevundersøkelsen, fritaksprosent nasjonale prøver, klagesaker og henvendelser fra foresatte/brukere.

Avdelingen ser behov for bedre kompetanse i lover og forskrifter for opplæringssektoren i fylket. I arbeidet med å heve kompetansen har vi benyttet ulike metoder og tilnærminger, som for eksempel konferanser, kurs, nettverksarbeid, rektormøter og veiledning i små grupper og til enkeltpersoner.

Gjennom tilsyn og annen kontakt med kommuner og fylkeskommunen, etterspørres kompetanse/veiledning i lover og forskrifter. I 2010 har vi hatt sekvenser om lover/forskrifter i følgende sammenhenger der Fylkesmannen er ansvarlig eller delansvarlig for arrangementet:

- Fylkeskonferanse om elevenes skolemiljø
- Skolelederkonferanse med fokus på elevenes skolemiljø
- Konferanse om voksnes rett til grunnskoleopplæring (felles med Sør-Trøndelag)
- Samling for rektorer ved private grunn- og videregående skoler med fokus på ny vurderingsforskrift, ny veileder om spesialundervisning og regelverk rundt eksamen

Dessuten har avdelingen bidratt i andre sammenhenger hvor regelverk har vært tema, bl.a:

- Tre samlinger for PP-ledere med fokus på ny veileder om spesialundervisning og ny vurderingsforskrift
- Regional skoleledersamling med tema elevenes skolemiljø
- Kommunevise og regionale møter med fokus på ny vurderingsforskrift
- Undervisning av studenter på Høgskolen i Nord-Trøndelag med fokus på forvaltningslov, offentlighetslov, barnehagelov og opplæringslov
- Veiledning etter slutt møter ved tilsyn
- Veiledning til enkeltpersoner og kommuner etter behov

Fylkesmannen mener at behovet for informasjon/veiledning om lover/forskrifter er stort. Dette bekreftes gjennom at informasjon og veiledning etterspørres, og vi har mange deltakere på de ulike samlingene. Gjennomføringen av dette punktet vurderes som god.

Opplæringsloven inneholder mange rettslige standarder og gir rom for mye skjønn, dette gjelder ikke minst § 8-2, der detaljerte regler har blitt erstattet av en mer kortfattet og skjønnsbasert reguleringsform. Dette skaper utfordringer for embetene, både når vi skal gi veiledning generelt, og som tilsynsmyndighet.

Fylkesmannen har sjekket alle skoler i forhold til § 8-2 i Opplæringsloven. På Utdanningsdirektoratets liste over skoler som ser ut til å bryte Stortingets forutsetninger om pedagogisk og trygghetsmessig forsvarlige grupper, stod det fem skoler. Alle fem skolene hadde feilregistrert i GSI.

Der er sendt egen rapportering til Udir innen 1. april, jf. eget brev med rapporteringsmal.

Alle avvik etter tilsyn med private skoler ble lukket i løpet av 2009.

Tilsynsobjekt:	Flatanger kommune
Paragraf(er):	§ 1-3 femte ledd, kap. 5, med unntak av §§ 5-7, 5-8 og 5-9, § 13-10
Lovbrudd:	Ja
Type:	Stedlig
Paalegg:	Ja
Avsluttet:	Ja
Publisert:	Ja
Kommentar:	

Tilsynsobjekt:	Fosnes kommune - Jøa barne- og ungdomsskole
Paragraf(er):	§ 9a-3 første, andre og tredje ledd §§ 9a-4, 9a-5, 9a-6 Kap. 11
Lovbrudd:	Nei
Type:	Stedlig
Paalegg:	Nei
Avsluttet:	Ja
Publisert:	Ja
Kommentar:	

Tilsynsobjekt:	Frosta kommune - Frosta skole
Paragraf(er):	§ 9a-3 første, andre og tredje ledd §§ 9a-4, 9a-5, 9a-6 Kap. 11 og § 13-10
Lovbrudd:	Ja
Type:	Stedlig
Paalegg:	Ja
Avsluttet:	Nei
Publisert:	Ja
Kommentar:	

Tilsynsobjekt:	Grong kommune
Paragraf(er):	kap. 5, med unntak av §§ 5-7, 5-8 og 5-9
Lovbrudd:	Ja
Type:	Skriftlig
Paalegg:	Ja
Avsluttet:	Ja
Publisert:	Ja
Kommentar:	

Tilsynsobjekt:	Levanger kommune - Alle
Paragraf(er):	Forskrift til oppl.l. § 2-4
Lovbrudd:	Ja
Type:	Skriftlig
Paalegg:	Ja
Avsluttet:	Nei
Publisert:	Nei
Kommentar:	Tilsynet gjennomført desember 2010. Rapport ferdig først februar 2011.

Tilsynsobjekt:	Meråker kommune - Meråker skole
Paragraf(er):	Forskrift til oppl.l. § 2-4
Lovbrudd:	Ja
Type:	Skriftlig
Paalegg:	Ja
Avsluttet:	Nei

Publisert:	Nei
Kommentar:	Tilsynet gjennomført i nov-des 2010, sluttrapport ferdigstilt februar 2011.

Tilsynsobjekt:	Meråker kommune
Paragraf(er):	§ 1-3 femte ledd, kap. 5, med unntak av §§ 5-7, 5-8 og 5-9, § 13-10 andre ledd
Lovbrudd:	Ja
Type:	Stedlig
Paalegg:	Ja
Avsluttet:	Ja
Publisert:	Ja
Kommentar:	

Tilsynsobjekt:	Namdalseid kommune
Paragraf(er):	kap. 5, med unntak av §§ 5-7, 5-8 og 5-9
Lovbrudd:	Ja
Type:	Skriftlig
Paalegg:	Ja
Avsluttet:	Ja
Publisert:	Ja
Kommentar:	

Tilsynsobjekt:	Overhalla kommune - Alle
Paragraf(er):	Forskrift til oppl.l. § 2-4
Lovbrudd:	Ja
Type:	Skriftlig
Paalegg:	Ja
Avsluttet:	Nei
Publisert:	Nei
Kommentar:	Tilsynet gjennomført nov-des 2010. Sluttrapport ferdigstilt februar 2011.

Tilsynsobjekt:	Røyrvik kommune - Røyrvik skole
Paragraf(er):	§ 9a-3 første, andre og tredje ledd §§ 9a-4, 9a-5, 9a-6 Kap. 11
Lovbrudd:	Ja
Type:	Stedlig
Paalegg:	Ja
Avsluttet:	Nei
Publisert:	Ja
Kommentar:	

Tilsynsobjekt:	Stjørdal kommune
Paragraf(er):	Oppl.l. kap 5 med unntak av §§ 5-7, 5-8 og 5-9, § 13-10
Lovbrudd:	Nei
Type:	Skriftlig
Paalegg:	Nei
Avsluttet:	Ja
Publisert:	Ja
Kommentar:	

Tilsynsobjekt:	Verran kommune
Paragraf(er):	kap. 5, med unntak av §§ 5-7, 5-8 og 5-9
Lovbrudd:	Ja
Type:	Skriftlig
Paalegg:	Ja

Avsluttet:	Nei
Publisert:	Ja
Kommentar:	

31.2 Klagesaksbehandling

Fylkesmannen har i 2010 behandlet færre klagesaker enn i 2009.

Når det gjelder *spesialundervisning* behandlet Fylkesmannen i 2010 10 saker mot 52 saker i 2009. På området *spesialpedagogisk hjelp* behandlet Fylkesmannen ingen saker i 2010 mot 2 saker i 2009. Årsaken til denne nedgangen tror vi skyldes at Fylkesmannen har hatt tilsyn på kap. 5 i opplæringsloven i alle kommunene, samt at det er en tettere dialog mellom PPT, skole og heim om innholdet i opplæringen.

Fylkesmannen har i 2010 behandlet omtrent like mange klager på *standpunktkarakter* som i 2009. Færre saker ble i 2010 sendt tilbake for ny behandling.

For *skoleskyss* er det behandlet like mange saker i 2010 som i 2009.

For *skolested* har Fylkesmannen behandlet halvparten så mange klager i 2010 som i 2009.

Måloppnåelse

Fylkesmannen har gjennomført klagebehandlingen på en tilfredsstillende måte. Klagene har stort sett blitt behandlet innen en måned etter at de var mottatt.

Fylkesmannen vurderer oppdraget knyttet til resultatområdet 31.2 som utført i samsvar med de forutsetninger som er gitt.

Klage i grunnskolen (opplæringsloven med forskrifter)

Type Klage	Sum innkomne saker	Medhold/Delvis medhold	Avslag	Annet	Kommentar
Skyss, § 7-1	16	0	16	0	
Skoleplassering, § 8-1	3	0	3	0	
Utsatt skolestart, § 2-1 tredje ledd	1	0	1	0	
Vurdering (standpunkt), kap 5 i forskriften	37	1	33	3	
Spesialundervisning, § 5-1	10	1	4	5	
Psykososialt skolemiljø, § 9a-3	5	1	4	0	
Sum	72	3	61	8	

31.3 Grunnskolens informasjonssystem, GSI

Fylkesmannen vurderer oppdraget knyttet til resultatområde 31.3 som utført i samsvar med de forutsetninger som er gitt.

Fylkesmannen har kontrollert årets innrapporterte data i GSI. Vi synes fortsatt at kvaliteten på GSI-tallene er bra, og at de er nyttige i tilsynsarbeidet og i vår generelle tilstandsvurdering av grunnskolesektoren.

Vi har brukt flere indikatorer fra GSI i tilsynsarbeidet, både i risiko -og vurderingsanalyser og i forberedelsene av tilsynene. GSI- indikatorene er sammen med Skoleporten og KOSTRA-tallene sentrale i vårt analysearbeid.

Vi leverte egen rapport til Utdanningsdirektoratet om gruppestørrelse 1. april, se også resultatområde 31.1.

31.4 Informasjon og veiledning

Fylkesmannen har god måloppnåelse på dette området ut fra de ressurser vi har kunnet prioritere til dette resultatområdet. Samlet har vi både faglig og administrativ kompetanse til å løse oppgavene.

Vi arbeider for å skape helhet i de metoder og strategier vi iverksetter for å informere og veilede skoleeiere, allmennheten og aktuelle målgrupper.

Vi inviterte til todagens samling for skoleeiere og skoleledere der tema var regelverket og en faglig oppdatering knyttet til elevenes psykososiale læringsmiljø. En kobling av fag og regelverk ble meget godt mottatt av deltakerne på samlingen.

I samarbeid med Utdanningsdirektoratet ble det invitert til en konferanse om bruk av verktøy for skoleutvikling. Det var svært få som var påmeldt, og direktoratet besluttet at konferansen ikke skulle gjennomføres. Embetet erfarer nå at skoleeierne får kompetanse og erfaring med ulike verktøy til bruk i skoleutvikling gjennom f.eks. arbeidet med veilederkorps, 40K (SKOOP) og ekstern skolevurdering.

Fylkesmannen har bistått Utdanningsdirektoratet med å skaffe nye veiledere og til å gjøre ordningen med veilederkorps kjent. Det er rekruttert flere veiledere fra fylket til arbeidet som startet opp høsten 2010. Videre får fem kommuner tilgang til den kompetansen veilederkorpsene har, og arbeidet er kommet godt i gang.

Satsingen "Bedre læringsmiljø" har vært tema på de fleste samlinger hvor vi møter skoler og skoleeiere. Informasjon er gitt på møter, i konferanser og på vår hjemmeside. Videre har vi planlagt en regional konferanse som arrangeres i februar 2011. Fylkesmannen var delarrangør for regional skolelederkonferanse der "Bedre læringsmiljø" var hovedtemaet.

Vi har i samarbeid med Fylkesmannen i Sør-Trøndelag arrangert en regional konferanse med tema opplæringslovens kapittel 4A - opplæring særlig organisert for voksne. Deltakerne ga gode tilbakemeldinger på både innhold og organisering, og de ønsket at det ble en videre oppfølging på dette området.

Fylkesmannen sin hjemmeside holdes oppdatert med informasjon om fag og regelverk.

Informasjon om regelverket skjer også i tilknytning til tilsyn og andre møter/kontakter med skoleeiere og skoler. Vi har også gitt veiledning til skoleeiere i deres arbeid med tilstandsrapporten, og vi har informert om de ulike data/funksjoner Skoleporten kan gi.

I planleggingen og gjennomføringen av ulike samlinger/møter har vi ut fra vår kjennskap til lokale behov, valgt tema og organisering, og vi har fordelt arrangementene ut over året, og tatt geografiske hensyn.

Samlet ressursbruk for resultatområde 31.4 er 23 ukeverk.

31.5 Eksamen, nasjonale prøver og kartleggingsprøver

Nasjonale prøver, eksamener og kartleggingsprøver ble i all hovedsak gjennomført i henhold til forskrifter, læreplaner og andre sentralt gitte retningslinjer.

Informasjon og veiledning på dette området har foregått på flere måter, bl.a. fylkesmannens nettside, veiledning på telefon og i møter med skoleeiere/skoleledere.

Samlet ressursbruk for Fylkesmannens arbeid med nasjonale prøver og eksamen var i 2010 på 26 ukeverk.

Deltakelsen på nasjonale prøver har vært høy i Nord-Trøndelag. Sammenlignet med landet for øvrig har fylket vårt en lavere prosent mht. "fritak og ikke deltatt". Slik har tendensen vært de siste tre årene. Vi ser imidlertid at nasjonale prøver for 5. årstrinn høsten 2010, hadde en økning i fritaksprosenten. Fritaket var størst i lesing. Vi ser også samme tendensen på 8. trinn. Vi viser til vår rapportering under resultatområde 31.1.

Fylkesmannen har et analyseteam som utarbeider risiko- og sårbarhetsanalyser i forbindelse med tilsynsarbeidet vårt. Da er resultater fra de nasjonale prøvene og eksamen et viktig grunnlag. I tillegg gjennomfører vi ofte dialogmøter med skoleeiere i forkant av tilsynene. På disse møtene er resultatene fra nasjonale prøver ett av temaene som tas opp. Vi utarbeider også en årlig statistikk over hver enkelt kommune/skoleeier sine resultat på

skriftlig eksamen og nasjonale prøver i grunnskolen. Dette er også grunnlagsmateriale som benyttes i forbindelse med tilsynsforberedelsene våre og i våre fortløpende vurderinger for eventuelle tiltak.

Særskild Rapportering	JA	NEI	Øvrige kommentarer
1. Benytter embetet informasjonen som fremkommer ved avviking av prøver og eksamener i tilsynsarbeidet?	X		

Særskild Rapportering	Spesifiser dersom avvik fra landsgjennomsnittet totalt eller på enkeltprøver)	Spesifiser dersom stor variasjon mellom skoleeiere innad i fylket	Vurdering av årsak til avvik	Beskrivelse av tiltak over skoleeiere med høy andel elever med fritak
2. Hvor stor andel av elevene har fått fritak fra deltakelse på nasjonale prøver	Vi har i 2010 en fritaksprosent på 2%. Dette er en liten økning fra 2009. Det er imidlertid større økning i kategorien "manglende resultater". Denne har økt fra 3,2% i 2009, til 5,2% i 2010.	Der er stor variasjon mellom kommuner og mellom skoler innen samme kommune.	Veldig mange skoler har glemt dato for registrering av resultater.	Fylkesmannen har hatt tilsyn med tre kommuner med høyeste fritaksprosent. Vi ser behov for veiledning knyttet til fritaksregler. Vi ser behovet for at fylkesmannen får en ekstra uke for å følge opp skoler som ikke har registrert resultater innen fristen.

31.7 Tilskuddsforvaltning

Kap 225 post 64 – Tilskudd til barn og unge asylsøkere i mottak og omsorgssentre

Vi har gjennomgått formalia i den innsendte dokumentasjonen i forbindelse med refusjonssøknader. Vi har kontaktet og fulgt opp kommuner der det har vært usikkerhet knyttet til opplysninger gitt i søknaden, eller at informasjon har manglet. Rimeligheten i søknadene blir blant annet vurdert opp mot tidligere innsendte søknader. Vi har videre kontaktet UDI når det har vært et misforhold mellom deres beleggslister og de innsendte refusjonskravene fra kommunene.

Ved behandling av søknadene for høsthalvåret 2010, gjennomførte vi også en kontroll opp mot registreringer i NIR-systemet for å sikre at det ikke ble søkt om tilskudd for de samme elevene her. Den totale gjennomgangen og kontrollen av høsthalvårets refusjonskrav avdekket flere feil og mangler som hadde konsekvenser for utmåling av tilskudd. Det ble et avvik på om lag kr 250 000,- mellom omsøkt beløp og innvilget tilskudd.

Kap 225 post 60 – Tilskudd til landslinjer

Fylkesmannen har mottatt søknader for 2010 fra Meråker videregående skole, Grong videregående skole og Ole Vig videregående skole.

Det er opprettet en ny landslinje for skiskyting ved Meråker videregående skole. Denne linjen har 10 elevplasser, og det ble også søkt om tilskudd for 10 elever.

Steinkjer videregående skole hadde heller ikke i 2010 elever ved landslinje for idrettsfag med fordypning kombinert.

Søknadene ble kontrollert og gjennomgått før de ble videresendt til Udir for videre behandling.

Kap 225 post 63 – Tilskudd til samisk i videregående opplæring

Fylkesmannen mottok søknader med elevlister fra fire videregående skoler i fylket (Grong, Mære, Ole Vig og Steinkjer).

Søknadene ble kontrollert og gjennomgått før de ble videresendt til Udir for videre behandling.

Kap 225 post 63 – Tilskudd til sørsamiske studiehjemler

Fylkesmannen utlyste studiehjemlene etter å ha mottatt fullmaktsbrev fra Utdanningsdirektoratet. Vi mottok 10 søknader på disse hjemlene.

Søknadene ble kontrollert i henhold til retningslinjene for ordningen. At embetet får tildeling på budsjettår, og at studiene stort sett går på studieår, kompliserer noe med hensyn til forutsigbarhet for lærere og skoler. Det skaper også usikkerhet for skoleeiers kompetansestrategi og kompetansesatsing.

En av søkerne valgte å trekke sin søknad, en annen begynte ikke på det planlagte studiet, og en tredje søkte Fylkesmannen i Nordland om hjemmel for å fortsette på sin mastergrad i sørsamisk. Vi klarte derfor i tilby de øvrige søkerne hjemler. Vi ser at det er en økende interesse for studiehjemlene i Nord-Trøndelag, og vi har ved tertialrapporteringen rapportert om behov for økt ramme.

Innenfor ordningen "Kompetanse for kvalitet" var det ingen søkere på Samisk 1 (30 stp). At interessen er stor for studiehjemlene, og lav på videreutdanningsordningen "Kompetanse for kvalitet", kan nok forklares med at kommunen må yte en bestemt egenandel på den sistnevnte ordningen. Det bør vurderes å utvikle en mer enhetlig og samordnet satsing innenfor kompetanseutvikling i sørsamisk.

Fylkesmannen mener også at det burde være større fleksibilitet i tiltakene som skal iverksettes for å bevare og vitalisere sørsamisk språk. Regelverket bør være av en slik art at det brukes for å si ja, så lenge Fylkesmannen vurderer at det vil tjene elevenes kompetanse innenfor det sørsamiske språket.

Kap 225 post 63 - Tilskudd til samisk i grunnskolen - innenfor samiske distrikt

Fylkesmannen har informert om ordningen via e-post til kommunene. Vi har fulgt opp registrerte opplysninger i GSI. Rimeligheten i søknadsbeløpets størrelse i forhold til tidligere års søknadsbeløp m.v. har blitt vurdert. Midlene ble utbetalt så raskt som mulig etter utsendt tilsagnsbrev. Retningslinjene fungerer etter hensikten. Embetet har ikke foretatt stikkprøvekontroller ut over dette i 2010.

Kap 225 post 63 - Tilskudd til leirksole

Fylkesmannen har kontrollert at søknadene var fullstendig utfylt med de opplysninger som retningslinjene til ordningen krever. Vi har også kontrollert elevlister og fakturaer. Fylkesmannen viser for øvrig til tertialrapporteringen om omfanget av tilskuddet.

Resultatområde 32 Oppgaver for økt kvalitet i grunnopplæringen

Fylkesmannen vurderer oppdraget knyttet til resultatområde 32 som utført i samsvar med de forutsetninger som er gitt.

32.2 Kompetanseutvikling

Fylkesmannen vurderer oppdraget knyttet til resultatområde 32.2 som utført i samsvar med de forutsetninger som er gitt. Vi mener å ha god kompetanse, og vi har prioritert å bruke ressurser på dette arbeidet, men arbeidsbelastningen har vært ujevn, og med korte frister og mange delrapporteringer har det vært en utfordring å planlegge riktig ressursbruk. Området krever dessuten mye tid til oppfølging av skoleeierne.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag fikk tildelt 2.4 mill kr til finansiering av vikarmidler til lærere i videreutdanning studieåret 2009/2010. En lærer avsluttet påbegynt studium, og vikarmidlene for denne læreren ble derfor trukket tilbake.

For studieåret 2010/2011 fikk Fylkesmannen i Nord-Trøndelag tildelt 3,75 mill kr som betydde 66 statsfinansierte plasser i ulike fag. Resten av midlene kunne benyttes til frie plasser samt finansiering av studieavgiften på disse. Vi tildelte 46 studieplasser på bestemte studier og 7 plasser på andre fag. Ved rapportering etter studiestart var det **en** lærer som hadde trukket seg. Disse vikarmidlene ble trukket tilbake.

Fylkesmannen har hatt drøftinger med partene (jf. Strategien "Kompetanse for kvalitet") om prosess og prioriteringer innen både videreutdanning og etterutdanning i Nord-Trøndelag.

I det partssammensatte forumet har representanter fra følgende institusjoner/organisasjoner deltatt: Høgskolen i Nord-Trøndelag, KS Nord-Trøndelag, Norsk skolelederforbund i N-T, Skolenes landsforbund N-T, Utdanningsforbundet og Norsk Lektorlag N-T. Vi har hatt tre møter med partene i 2010. Dette samarbeidet har

vært viktig for forankringen av ordningene i de ulike organisasjonene/institusjonene, noe som vi mener har hatt betydning for den gode oppslutningen som ordningene har hatt i Nord-Trøndelag.

Fylkesmannen har brukt mye tid på veiledning til skoleeierne om søknadsprosessen. Gjennom hele perioden med tildeling av studieplasser var det tett kontakt mellom Fylkesmannen og skoleeierne for å sikre at vi gjorde de riktige prioriteringene i forhold til skoleeierens ønsker.

Da vi fikk mulighet til å bytte studieplasser med de andre embetene, og etter hvert fikk tilgang til et nasjonalt restetorg, ble det behov for ytterligere kontakt med skoleeierne. Vi innhentet informasjon om det maksimale antallet studieplasser de hadde personmessig kapasitet og økonomisk ramme til å ta imot, og hvilke fag de ønsket å prioritere. Vi mener dette var nyttig tidsbruk mht. å få ei god måloppnåelse på dette oppdraget.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag fikk tildelt kr 2.492.000 til etterutdanning av lærere i grunnopplæringa og til etterutdanning av aktører i fag- og yrkesopplæringa. I ettertid fikk vi en ekstratildeling som gjorde at det totale beløpet ble kr 3 328 000. Vi mottok søknader på totalt kr 6,9 mill.

Etter drøftinger med partene besluttet vi å tildele 25 % til aktører innen fag- og yrkesopplæringen. Det resterende ble fordelt til skoleeiere ut fra søknader om tiltak innen de prioriterte områdene lesing og regning. Ved ny tildeling i september gjennomførte vi ikke en ny søknadsrunde, men vi benyttet tidligere innsendte søknader som ikke ble prioritert ved den første tildelingen. I dialog med partene ble det besluttet at vi skulle følge samme prioriteringer som tidligere, og alle midlene i 2010 ble tildelt til tiltak innen de sentralt prioriterte områdene.

Vi viser for øvrig til tertialrapportering til Utdanningsdirektoratet.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har også i 2010 hatt prosjektlederansvaret for det regionale **GNIST**-samarbeidet. Det ble i 2009 etablert et regionalt partnerskap med deltakere fra alle de sentrale partene. (Elevorganisasjonen er nå også med.)

GNIST-arbeidet er organisert som et *prosjekt* med det regionale partnerskapet som styringsgruppe og med en arbeidsgruppe bestående av en representant fra arbeidstakerorganisasjonene (Utdannings-forbundet), en fra KS samt en fra Høgskolen i Nord-Trøndelag sammen med prosjektleder fra Fylkesmannen. Det har vært gjennomført tre møter i arbeidsgruppa samt ett møte i partnerskapet våren 2010. Mye av arbeidet så langt har vært knyttet til gjensidig *utveksling av informasjon* (oppdatering) samt *koordinering* av allerede igangsatte tiltak - alle med ulike arbeidsgrupper. Arbeidet med koordinering har vært nødvendig og viktig!

Fylkesmannen har kontrollert at skoleeiere har rapportert i det elektroniske rapporteringsprogrammet for kompetanseutvikling i 2010. Det nye rapporteringssystemet medførte mange henvendelser fra skoleeiere og regioner. Spørsmålene var særlig knyttet til ønsket om å rapportere midlene regionvis - midler ble tildelt regionvis, men måtte rapporteres kommunevis.

Fylkesmannen har gjennomført en kompetansekartlegging i de 8 minste kommunene i fylket. Denne sammen med vår kjennskap til kommunene gjennom tilsyn og i andre møtesammenhenger, gjør at vi har en viss oversikt over behovet for etter- og videreutdanning i fylket. Lesing har vært et satsingsområde blant annet på grunn av denne kunnskapen, samt resultatene fra de nasjonale prøvene.

Total ressursbruk på kompetanseutvikling: 31 ukeverk.

32.3 Skoleporten

Fylkesmannen har vært på besøk i samtlige kommuner i fylket i 2010. Skoleporten har vært en viktig kilde i forarbeidene til disse besøkene når det gjelder oppvekstsektoren.

Fylkesmannen vurderer oppdraget knyttet til resultatområde 32.3 som utført i samsvar med de forutsetninger som er gitt.

Fylkesmannens arbeid med den nye Skoleporten har vært knyttet til opprettelse av nye passord og til veiledning i bruk av ulike rapporteringsfunksjoner. Vi har også hatt brukerstøtte- og veiledningsfunksjon til UBAS.

Egen samlet ressursbruk for arbeidet med Skoleporten: 9 ukeverk

1. Har embetet oppdatert brukerstøtte- og veiledningsfunksjon?

Ja

Øvrige kommentarer

2. Benytter embetet Skoleporten i tilsynsarbeidet?

Ja

Beskriv hvordan

Skoleporten er et viktig grunnlag for risiko- og sårbarhetsanalyse i tilsynsarbeidet.

3. I hvilken grad brukes Skoleportens elementer i lokal kvalitetsvurdering?

Vi ser tendensen til at Skoleporten brukes i større grad enn tidligere av skoleeiere i lokalt kvalitetsarbeid. Innføring av den obligatoriske Tilstandsrapporten er nok en av årsakene til dette.

4. Innspill fra embetet til forbedringer av Skoleporten:

Skoleporten bør vise en samlet fritaksprosent for alle fag og for de nasjonale prøvene, jf. rapportmuligheter i PAS.

32.4 Erfarings- og kunnskapsinnhenting

Fylkesmannen mener å ha god måloppnåelse innen erfarings- og kunnskapsinnhenting. Vi mener også at vi har god kompetanse, og vi har prioritert ressurser til å følge opp området.

Vi mener å ha god kjennskap til fylkets resultater i nasjonale prøver, eksamen og elevundersøkelsen, og vi har mye informasjon om skoleeierne. Dette er et viktig grunnlag for våre kommunebilder, dialogmøter og kommunebesøk og et godt utgangspunkt for valg av tilsynsobjekt og lokale prioriteringer ift veiledning og kompetanseheving.

Vi har utarbeidet en egen plan for Fylkesmannens satsing på ulike tiltak i arbeidet med læringsmiljø og i satsingen på lesing.

Vi er oppmerksomme på saker innen oppvekst- og utdanningssektoren som det blir informert om i media.

Fylkesmannen har bistått Utdanningsdirektoratet i arbeidet med å skaffe nye veiledere og med å gjøre ordningen med veilederkorps kjent. Det er rekruttert flere veiledere fra fylket til arbeidet som startet opp høsten 2010. Videre får fem kommuner tilgang til den kompetansen som veilederkorpset har. Arbeidet har kommet godt i gang.

Vi bistod Utdanningsdirektoratet med å arrangere en regional erfaringskonferanse for fagene utdanningsvalg og elevrådsarbeid. Vi valgte ut tre kommuner som delte sine erfaringer fra arbeidet med å realisere disse læreplanene (Namsos, Levanger og Høylandet).

Fylkesmannen har fulgt opp oppdraget med å etablere nettverk for de skolene som deltar i forsøket med arbeidslivsfag. Nettverksarbeidet er godt i gang. Det er også etablert en felles læringsplattform for disse (felles med Sør-Trøndelag) slik at de kan dele planer, undervisningsopplegg m.v. Nettverket hadde den første samlingen i juni 2010, og oppstartssamlingen var felles for Trøndelagsfylkene. Fylkesmannen har ellers fulgt opp skolene gjennom kontakt pr. e-post eller telefon, og vi har på forespørsel fra en kommune deltatt på et møte for å drøfte utfordringer knyttet til realiseringen av læreplanen i faget, og til elevrepresentasjon.

Fylkesmannen har bistått Utdanningsdirektoratet i å velge ut kandidater til "Dronning Sonjas skolepris for

inkludering og likeverd" gjennom å nominere Skatval skole i Stjørdal kommune.

Informasjon om prisen ble gitt til skoleeierne gjennom brev med vedlagt brosjyre, gjennom informasjon på vår hjemmeside og ved utdeling av brosjyre på samling for lærere og skoleledere. Nomineringen skjedde på Utdanningsdirektoratets skjema. Vi fikk en søknad til prisen. Skatval skole har gjort et banebrytende arbeid i forbindelse med at skolen over en treårsperiode fikk tre elever uten funksjonelt språk. Gjennom arbeidet for disse elevene har skolen utviklet et læringsmiljø som legger vekt på likeverd og inkludering for alle elever.

Fylkesmannen har bistått Utdanningsdirektoratet i arbeidet med forsøk med fremmedspråk på 6.-7. årstrinn 2010-2012. Det ble gitt bred informasjon om forsøket gjennom eget brev til skoleeierne og på vår hjemmeside. I tillegg ble det gjennom en kronikk i Trønder-Avisa gitt allmenn informasjon om forsøket.

Vi hadde god kontakt med skoleeierne gjennom søknadsperioden som endte opp med elever fra fire kommuner. Grong kommune: 18 elever, Steinkjer kommune: 21 elever (71 søkte), Stjørdal kommune: 17 elever og Meråker kommune: 15 elever. Elevene kunne velge mellom tysk, fransk, spansk og russisk. Fylkesmannen har bistått kommunene i arbeidet med å lage budsjett, og vi har tildelt midler til deltakerkommunene i samsvar med behov.

Fylkesmannen har rapportert på skolenedleggelse i perioden 2007-2010 (egen rapportering).

Vi har innhentet eksemplere på skoler/kommuner når det gjelder organisering av leksehjelp. De beste eksemplene ble rapportert inn til direktoratet.

Fylkesmannen har deltatt i et samarbeidsprosjekt med fylkeskommunen for bl.a. å se nærmere på frafallsproblematikken i videregående opplæring. Vi var med som en av mange parter i en oppvekstkomisjon for fylket. Kommissjonen avsluttet sitt arbeid før jul, og det er utarbeidet et sluttdokument med anbefalinger som blant annet innebærer et mer forpliktende samarbeid gjennom hele opplæringsløpet. Det videre arbeidet blir å operasjonalisere kommisjonens anbefalinger og å utarbeide forslag til konkrete tiltak. Det er fylkeskommunen som har hovedansvaret for å koordinere dette arbeidet videre.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag startet i 2010 opp et samarbeid med Fylkesmannen i Sogn- og Fjordane der målet er å finne faktorer/indikatorer som kan forklare den store forskjellen i resultater fra nasjonale prøver mellom disse to fylkene. Demografisk har Sogn og Fjordane og Nord-Trøndelag mange likhetstrekk. Arbeidet vil bli videreført i 2011, og vi håper på å få etablert et forskningsprosjekt der flere fylker deltar.

32.5 Tiltak innen tilpasset opplæring og spesialundervisning - kap. 230.01

Fylkesmannen vurderer oppdraget knyttet til resultatområde 32.5 som utført i samsvar med de forutsetninger som er gitt.

Fylkesmannen har stor oppmerksomhet rettet mot tilpasset opplæring og spesialundervisning/spesialpedagogisk hjelp, og Fylkesmannen har veiledet og informert kommunene, fylkeskommunen og private skoler om lovforståelsen av kap. 5. Fylkesmannen har deltatt på samlinger og møter der det er blitt orientert om aktuelle spørsmål knyttet til tilpasset opplæring og spesialundervisning/spesialpedagogisk hjelp, bl.a. om krav til sakkyndig vurdering, enkeltvedtak, IOP og halvårsrapporter.

Fylkesmannen har i løpet av de fem siste årene gjennomført tilsyn med Opplæringslovens kapittel 5 i samtlige kommuner og i fylkeskommunen. Alle avvikene er lukket, og vi ser at bevisstgjøringen av elevenes rettigheter har ført til et tettere samarbeid mellom PPT, skolen og foresatte/eleven. Tilsyn, veiledning, kompetanseutvikling og kvalitetsarbeid mener vi har resultert i færre klagesaker på området.

Resultatområde 33 Tilsyns- og forvaltningsoppgaver på barnehageområdet

33.1 Tilskuddsforvaltning

Fylkesmannen mener at oppdraget er løst i hht. embetsoppdrag og resultatkrav.

Fylkesmannen har forvaltet statlige tilskudd til barnehagene i hht. embetsoppdraget og retningslinjene for

tilskuddsordningene. Fylkesmannen har behandlet søknader om statlige tilskudd uten ugrunnet opphold, men enkelte kommuner har sendt saker til Fylkesmannen vedlagt ufullstendige søknader. Det har forsinket saksbehandlingen av søknadene.

I tillegg til formalia- og rimelighetskontroll ved behandling av søknader, er det gjennomført stikkprøvekontroll i en kommune med disse ordningene:

- Ordinært driftstilskudd til barnehager
- Tilskudd til tiltak for barn med nedsatt funksjonsevne i barnehage
- Tilskudd til tiltak for å bedre språkforståelsen blant minoritetsspråklige barn i førskolealder
- Tilskudd til barnehagetilbud for nyankomne flyktningers barn
- Investeringsstilskudd til nye barnehageplasser
- Tilskudd til faste plasser i midlertidige lokaler

Resultatet av tilskuddskontrollen var ett avvik i forhold til tilskudd til tiltak for å bedre språkforståelsen blant minoritetsspråklige barn i førskolealder. Det vises ellers til egen rapportering for tilskuddsordningene.

Fylkesmannen har ikke mottatt klager på vedtak om tilskudd.

33.2 Klagesaksbehandling

Vi har hatt 3 klagesaker i 2010. Alle klagen var knyttet til Forskrift om likeverdig behandling av barnehager i forhold til offentlige tilskudd. 2 av sakene kom inn på slutten av 2009. Lang saksbehandlingstid skyldes utfordringer med å få nødvendig dokumentasjon på kommunens beregninger samt kompliserte problemstillinger knyttet til "regnearkmodellen" som det har vært vanskelig å få hjelp/support på. Det har vært knapphet på kompetanseressurser knyttet til denne modellen - både hos fylkesmannen og i departementet. Dette har igjen medført betydelig tidsbruk for å oppdatere kompetansen og dermed sikre en korrekt forståelse av modellen.

Medhold/Delvis medhold: En av klagerne ble gitt medhold og saken sendt tilbake til kommunen for ny beregning av tilskudd.

Avslag: I to av sakene ble klagen avslått og kommunens vedtak opprettholdt.

Type Klage	Klager gis medhold/delvis medhold	Klager gis ikke medhold	Opphevet/returnert	Sum	Sum innkommet 2009
Barnehageloven § 10					
Forskrift om familiebarnehager § 7					
Forskrift om likeverdig behandling av barnehager i forhold til offentlige tilskudd § 6	0	4	0	4	4
Forskrift om foreldrebetaling § 5					
Barnehageloven § 16					
Forskrift om midlertidig og varig dispensasjon og unntak fra utdanningskravet for styrer og pedagogisk leder § 4					
Forskrift om pedagogisk bemanning § 3					
Merknad					

Sakene ang likeverdig behandling var mer krevende og omfattende enn tidligere. Dette skyldes i stor grad et svært komplisert regelverk med tilhørende regneark ("regnearkmodellen") som har medført mye ekstraarbeid både for kommunene, de private barnehagene og fylkesmannen. En klage gjaldt kommunens modell for beregning av tilskudd og medfører ny beregning av tilskudd for alle barnehagene i kommunen fra 2006-2009.

33.3 Informasjon og veiledning

Fylkesmannen vurderer oppdraget knyttet til 33.3 som utført i hht. embetsoppdrag og resultatkrav.

Fylkesmannen har gjennom året informert og aktivt veiledet kommunen som barnehagemyndighet på ulike måter. Informasjonen og veiledningen omhandler i hovedsak spørsmål knyttet til nasjonale føringer for sektoren, St. melding nr. 41, rammefinansiering, tilskudd og barnehageloven.

Fylkesmannen har lagt vekt på å ha god dialog med kommunene og har i 2010 brukt ulike faste møteplasser med sektoren (spørreskjema til kommunene, Tilstandsrapport 2010, Fagrappport 2010, dialogmøter i forbindelse med tilsyn og samlinger for barnehageansvarlige i kommunene) for å formidle og drøfte nasjonal politikk, barnehageloven og lokale utfordringer. I løpet av 2010 har Fylkesmannen arrangert 2 to-dagers samlinger og 2 en-dagssamlinger for de barnehageansvarlig i kommunene. Samlingene hadde temaet Kvalitet i barnehagen. I dette inngikk arbeid med språk, barnehagens læringsmiljø, de minoritetsspråklige barna og varsling fra barnehage til barnevern.

I tillegg har Fylkesmannen deltatt på regionale og lokale møter og fagsamlinger som har omhandlet sentrale temaer, i år spesielt kvalitet i barnehagen (St. meld 41).

Fylkesmannen har informert og veiledet kommunale og ikke-kommunale barnehageeiere på ulike måter som f.eks. telefonsamtaler og e-post, aktiv bruk av hjemmesiden, spredning av Fagrappport 2010 og Tilstandsrapport 2010 samt ulike konferanser og samlinger. I arbeidet med formidling av nasjonal barnehagepolitikk har fylkesmannen valgt strategien ”helhet og sammenheng”, d.v.s. deler settes inn i en større sammenheng. Samme hovedtema kan komme igjen i flere tiltak, for eksempel spørreskjema – rapporter – konferanser – møtetema. Som eksempel kan nevnes temaet barnehage-barnevern som i 2010 har løpt som en ”rød tråd”, - i spørreskjema, i Fagrappport, som tema på samlinger med kommunale og private barnehageeiere og på den årlige barnehagekonferansen Fylkesmannen arrangerer i samarbeid med Høgskolen i Nord-Trøndelag, KS, Utdanningsforbundet og Fagforbundet. Denne konferansen er ett av tiltakene i forhold til nasjonal barnehagepolitikk. Den årlige barnehagekonferansen hadde i 2010 hovedfokus på barnehage-barnevern. Dette skjedde i nært samarbeid med barnevernavdelingen hos Fylkesmannen. Den årlige barnehagekonferansen er en arena hvor fylkesmannen når mange private barnehageeiere, og konferansen har derfor hvert år tema nært knyttet til statlige føringer på barnehageområdet.

Fylkesmannen har i 2010 vært spesielt opptatt av å bistå kommunene med informasjon og veiledning om ny forskrift om økonomisk likeverdig behandling av barnehager i forhold til offentlige tilskudd, og i forberedelsen på endringer i regelverket ved overgang til rammefinansiering fra 2011.

Følgende tiltak har vært iverksatt:

01.09.10 - samling med kommunene som barnehagemyndighet. Tema var bl.a. økonomisk likeverdig behandling og rammefinansiering.

10.11.10 – samling med kommunene som barnehagemyndighet. Hele dagen var viet temaet økonomisk likeverdig behandling og rammefinansiering. 22 av 24 kommuner var representert.

08.12.10 – samling med private barnehageeiere og kommuner, samme tema som på samlinga 10.11.10) : 68 av 143 private barnehager var representert. I tillegg møtte representant fra PBL og representanter fra 4 kommuner.

Flere kommuner formidler til Fylkesmannen at arbeidet med økonomisk likeverdig behandling er krevende mht kapasitet (ressurser og kompetanse).

33.4 Tilsyn

Fylkesmannen vurderer oppdraget knyttet til 33.4 som utført i samsvar med resultatkravet.

Spørreskjema til kommunene hadde i 2010 tilsyn som ett av temaene. Dette omfattet spørsmål om kommunens tilsyn med barnehagene, om kommunens oppfølging av barnehagelovens §§ 10, 16, 17, 18, 19 og 22. Vi fikk skriftlig tilbakemelding på kommunenes rutiner vedr. kommunens rolle som barnehagemyndighet i forhold til ovennevnte paragrafer. Kommunenes svar er fulgt opp på ulike måter og inngår som en del av avdelingens risiko- og sårbarhetsanalyser mht. utvelgelse av tilsynsobjekt på barnehageområdet i tillegg til embetets kjennskap til kommunene ved informasjon fra årsmeldingsskjemaer, kommunebilder, møter med alle kommuner i fylket, dialog med kommunene i ulike sammenhenger samt oppfølging av medias dekning av barnehageområdet i fylket.

Tema for tilsynene har vært kommunen som tilsynsmyndighet. Dette er belyst gjennom barnehagens innhold (§§ 2-7 og 2-9)og samarbeid med barnevernet (§22). Samarbeid barnehage og barnevern var en satsning for embetet. Barnehagens innhold er prioritert som tilsynsystema med utgangspunkt i St.meld. nr. 41 sitt fokus på kvalitet i barnehagen.

Det er gjennomført to tilsyn etter systemrevisjonsmetoden og ett dokumenttilsyn. Dokumenttilsynet ble fulgt opp med et sluttmøte med kommunen.

Resultat fra enkelte tilsyn har vist at det er behov for videre satsing på kunnskap om barnehageloven m/forskrifter.

Ett av tilsynene ga ingen avvik, og tilsynet ble avsluttet etter sluttmøtet. De to andre tilsynene hadde ett avvik hver. Det ene var knyttet til samarbeid med barnevernet og det andre til samarbeidsutvalgets fastsetting av barnehagens årsplan og innhold i barnehagens årsplaner. Begge kommunene ba om utvidet frist for lukking. Begge har nå lukket avvikene.

Tilsynsobjekt:	Meråker kommune
Tema/myndighetskrav:	§ 16, belyst gj §§ 2 sjuende og niende ledd og 22.
Avvik/funn:	Ingen
Frist for lukking av avvik:	
Pålegg:	Nei
Merknad:	Ingen
Ressursbruk:	7 ukeverk
Kommentar:	

Tilsynsobjekt:	Verran kommune
Tema/myndighetskrav:	§ 16 belyst gjennom § 2 sjuende og niende ledd.
Avvik/funn:	1 avvik
Frist for lukking av avvik:	01.02.2011
Pålegg:	Ja
Merknad:	Ingen
Ressursbruk:	5 ukeverk
Kommentar:	Avvik er lukket.

Tilsynsobjekt:	Flatanger kommune
Tema/myndighetskrav:	§ 16, belyst gj §§ 2 sjuende og niende ledd og 22.
Avvik/funn:	Avvik fra barnehageloven § 16 jf. § 22.
Frist for lukking av avvik:	01.02.2011
Pålegg:	Ja
Merknad:	Ingen
Ressursbruk:	7 ukeverk
Kommentar:	Avviket er lukket januar 2011

Resultatområde 34 Oppgaver for økt kvalitet i barnehagen

Med utgangspunkt i lokal kunnskap om barnehagesektoren og embetsoppdraget fra Kunnskapsdepartementet, blir det på nyåret utarbeidet et spørreskjema som sendes alle kommunene i fylket. Svarprosenten er tilnærmet 100 %. Disse svarene er et viktig utgangspunkt for det videre arbeidet på barnehageområdet. Spørsmålene i dette skjemaet tar utgangspunkt i embetsoppdraget for barnehagesektoren, og svarene fra kommunene gir god kunnskap som fylkesmannen kan legge til grunn for sitt arbeid. Spørreskjema er ett av fylkesmannens viktigste redskap for å kunne arbeide i henhold til embetsoppdraget. Stoff som vi mener er av interesse, og som kan gi nyttig informasjon til andre kommuner, ble presentert i "Tilstandsrapport 2010" eller "Fagrappport 2010". Fylkesmannen har fått tilbakemeldinger om at kommunene benytter disse rapportene i sitt arbeid i sektoren.

Hvert år arrangeres tre ulike konferanser som har tema nært knyttet opp til embetsoppdraget. (Barnehagekonferansen i mars, Uke 39 som er en fortsettelse av et Interregsamarbeid mellom Jämtland, Sør- og Nord-Trøndelag og Røstadkonferansen på Høgskolen i Nord-Trøndelag i november). Disse konferansene er godt etablert og blir regnet med av fagmiljøene i kommuner og barnehager, og er derfor en god arena for å nå ut til mange. Mange interessenter i sektoren samarbeider om å gjennomføre disse konferansene (Høgskolen i Nord-Trøndelag, KS, Utdanningsforbundet, Fagforbundet og Fylkesmannen).

I forkant av tilsyn med kommunen som barnehagemyndighet og/eller kommunen som skoleeier møtes Fylkesmannen og kommunene til et dialogmøte. I dette møte blir bl.a. aktuelle tema om barnehagesektoren drøftet.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har positiv erfaring med bruk av nettverk i arbeidet med ulike satsingsområder. Det er etablert fag- og administrative nettverk mellom ulike barnehager, kommuner, fylker og på tvers av landegrensene.

34.1 Tilgjengelig barnehage tilbud

Fylkesmannen vurderer oppdraget knyttet til 34.1 som utført.

Spørreskjemaet for 2010 hadde to spørsmål til kommunene om tilgjengelig barnehage tilbud. Der svarte kommunene på hvordan de vurderer kommunens dimensjonering av barnehage tilbudet i egen kommune, og om de har noen form for buffere ved høyt/lavt søkerantall. Dette ga fylkesmannen nyttig informasjon i tillegg til annen kunnskap på feltet. Etter Fylkesmannens vurdering kan flere kommuner få utfordringer med å opprettholde de eksisterende barnehageplassene. Mange små kommuner vil være særlig sårbare pga. nedgang i barnetallet.

“Tilgjengelig barnehage tilbud” var ett av temaene i Tilstandsrapport 2010. Videre har utbygging/retten til barnehageplass vært tema gjennom løpende veiledning, dialog og møter med kommuner.

Kommunene i Nord-Trøndelag rapporterte (3 ganger) at de hadde nådd målet om full barnehagedekning og kunne tilby et godt utbygd barnehage tilbud til innbyggerne sine.

Tall fra de nordtrønderske kommunene viste at alle barn som hadde rett til plass i barnehage, har fått plass i barnehage. Kommunene i Nord-Trøndelag rapporterer om at det ikke er samtlige søkere som har fått sitt første ønske oppfylt, men en barnehageplass har alle fått. Det må fortsatt arbeides for at alle foreldre som vil ha barnehageplass til sitt barn, får tilbud om en plass, og at tilbudet er i samsvar med foreldrenes behov og ønsker.

Nord-Trøndelag oppfylder således Regjeringens overordnede mål om at alle som har søkt innen fristen for hovedopptaket, og fylt ett år innen 1. september, har fått oppfylt retten til plass innen kommunen.

34.2 Kompetanseutvikling og rekruttering

Fylkesmannen vurderer oppdraget knyttet til 34.2 som gjennomført.

Fylkesmannen har samlet kunnskap om kvalitet i barnehagene i Nord-Trøndelag via rapporter, tidligere spørreskjema til kommunene og tilbakemeldinger fra barnehagene. Spørreskjema 2010 hadde spørsmål som bidro til å identifisere behov for tiltak for å opprettholde og videreutvikle kvaliteten i barnehagen.

På bakgrunn av kunnskap om barnehagesektoren i Nord-Trøndelag ble det utarbeidet en Fagrapport 2010 som ble lagt ut på Fylkesmannens hjemmeside. Rapporten bidro til erfaringsspredning mellom kommunene. Andre interessenter kan også der hente kunnskap om barnehagesektoren i fylket.

På bakgrunn av nasjonale føringer og opplysninger innhentet bl.a. fra spørreskjema 2009 og 2010 ble det iverksatt følgende tiltak for å opprettholde og videreutvikle kvaliteten i barnehagen:

- Samlinger for kommunene:

16.-17.03.10 hvor tema bl.a. var samarbeid barnehage – barneverntjenesten, barnehagens læringsmiljø, om

progresjon i barnehagenes innhold.

01.09.10 hvor tema bl.a. var minoritetsspråklige barn i barnehagene, ny formålsparagraf og andre aktuelle saker på barnehageområdet.

09.11.10 hvor tema bl.a. var informasjon fra FUG sentralt, erfaringsdeling om ulike måter å tenke kompetanseutvikling, om tidlig innsats for livslang læring – med fokus på barnehagenes språkarbeid.

- Ulike typer barnehagekonferanser

Barnehagekonferansen 2010 hvor tema var samarbeid barnehage-barneverntjenesten. Konferansen hadde ca 230 deltakere. P.g.a. romkapasiteten fikk ikke alle som ønsket å delta på konferansen plass. Dette er den årlige konferansen som skjer i samarbeid med KS, Høgskolen i Nord-Trøndelag, Utdanningsforbundet, Fagforbundet og fylkesmannen.

Konferanse 06.04.10 i samarbeid mellom fylkesmannen og Inderøy kommune. Der var temaet "Demokratiske muligheter i hverdagen" med bl.a. innlegg fra Berit Bae. Konferansen samlet ca 100 deltakere fra flere kommuner i Nord-Trøndelag.

Andre konferanser er arrangert av kommuner etter f.eks. Barnehagekonferansen 2010. Tema var barnehage-barnevern, og innleder var en av foreleserne fra Barnehagekonferansen 2010. Arrangørkommunen (Lierne) inviterte alle de andre kommunene i fylket. Dette er forøvrig noe vi har sett de siste årene, det at en kommune griper tak i tema fra en samling fylkesmannen har og holder egne konferanser om samme tema. Likedan at kommunene da inviterer andre kommuner til sine konferanser.

- Erfaringsutveksling i MOPEDAnettverket

(MulighetsOrientert Pedagogisk Arbeid i barnehagen, nettverk med ca. 25 barnehager. Tema har vært barns medvirkning, likestilling m.m.)

- Dialogkonferansen "Uke 39"

(Tema: "Barnehagen – et læringsmiljø preget av skaperglede, undring og utforskertrang?" Dette var en todagers konferanse som er en oppfølging av de to Interregprosjektene mellom Jämtland, Sør- og Nord-Trøndelag. Konferansen var åpen for alle kommunene. 9 kommuner med til sammen ca 80 deltakere var representert fra Nord-Trøndelag,

- Røstadseminaret 2010 (Tema: fysisk miljø, grønt flagg, barnehage-barnevern, m.m.)

Strategi for kompetanseutvikling i barnehagesektoren 2007-2010: Fylkesmannen har informert om, behandlet søknader og tildelt midler til kommunene i tråd med Kompetansestrategien. 23 av 24 kommuner søkte om kompetansemidler. 6 kommuner leverte felles søknad. Den totale søknadssummen fra kommunene var i overkant av kr 1.500.000 (Nord-Trøndelag fikk tildelt kr. 974.000,).

Alle kommunene som søkte, fikk tildelt midler. Tildelingen ble gjort på bakgrunn av kommunens søknad m/kompetanseplaner og antall barn i barnehagene. Det ble gitt et grunnbeløp på kr 10.000,- pr kommune.

De fleste kompetansetiltakene hadde styrere og pedagogiske ledere som målgruppe. Mange av de øvrige ansatte har også deltatt på enkeltkurs og lignende. Både offentlige og private barnehageansatte har deltatt på de ulike kompetansetiltakene. Kun et fåtall av kommunene rapporterer om deltakelse fra skole, PPT, politikere m.m.

19 av 23 kommuner leverte rapport på kompetansemidlene 2010. De resterende 4 kommunene vil bli fulgt opp.

Av de innkomne rapportene kan følgende konklusjoner trekkes:

- i de minste kommunene er det liten forskjell om barnehagen er offentlig eller privat, alle barnehagene blir behandlet likt. Enkelte private barnehager har likevel valgt å stå utenfor nettverk ol.
- for de største kommunene kan det se ut som om de private barnehagene får tilbud om deltakelse, men i større grad velger å stå utenfor.
- kompetansetiltak i kommunene har stor grad av sammenheng med andre tiltak f.eks. i fylkesmannens regi og resultat av tilsyn. Enkelte kommuner inviterer også i større grad andre kommuner når enkelte samlinger skal arrangeres og romforhold tillater det.
- mange av tiltakene er felleskurs og nettverk for alle barnehagene
- få kommuner rapporterer om enkeltprosjekt i enkeltbarnehagers regi

- det synes å ha vært en utvikling fra enkeltkurs til kurs med samme tema over en lengre periode, nettverk ol.
- økt samarbeid på tvers av kommunene

Eksempler på tiltak:

- samarbeid mellom barnehage og skole, f.eks. matematikkurs, om antall rom og form,
- barns medvirkning, f.eks. progresjon i arbeidet
- kurs med tema barnehage-barnevern (70 deltakere i en stor kommune)
- pedagogisk ledelse, f.eks. kurs i veiledning, pedagogisk dokumentasjon, prosjektarbeid
- nettverk for nye styrere, nettverk for små barnehager
- språkkurs, f.eks. språkmiljø

1 av fylkets 24 kommuner søkte ikke om kompetansemidler i 2009 eller i 2010. Denne kommunen vil bli spesielt fulgt opp i 2011.

Nord-Trøndelag fylke har gjennom arbeidet med årsmelding og innehentning av opplysninger fra kommunene i vårt årlige spørreskjema avdekket at 17 av 24 kommuner hadde minoritetsspråklige barn i barnehagen. 1/3 av barnehagen har barn innenfor denne gruppen. Det er imidlertid få barnehager som har mange minoritetsspråklige barn. Flesteparten har mellom 1-5. Dette byr på helt spesielle utfordringer. Dette må Fylkesmannen ta hensyn til i planleggingen av egnede tiltak innenfor området med språkstimulering for minoritetsspråklige førskolebarn og flerkulturell pedagogikk.

Vi hadde i samarbeid med Høgskolen i Nord-Trøndelag (HiNT) planlagt å sette i gang et studiet "Tverrkulturell kompetanse" (30 stp) for en bred målgruppe (helse, sosial, skole, barnehage). Studiet fikk for få søkere, og ble dermed ikke igangsatt. Planen er å prøve igjen kommende studieår. I samarbeid med HiNT ble også satsinga "Den flerkulturelle barnehagen og skolen" videreført i 2010. Denne satsinga er ei videreføringa av det som tidligere ble gjort i samarbeid med NAFO, og besto i 2010 av 4 åpne samlinger. Disse samlingene hadde følgende tema:

- * Barn i krise - hvem kan hjelpe, og Hva er hva når barn strever? Spesialpedagogisk problem, kriseproblematikk eller språkproblem? (Sunil Loona og Sigrun Aamodt)
- * Framlegg av NOU 2010/7 Mangfold og mestring ved Sissel Østberg
- * Erfaringer med utvikling av den flerkulturelle barnehagen og skolen i Nord-Trøndelag
- * Eksilets stoppesteder - fra flukt og eksil til integrering og transnasjonale liv, og digitale ressurser i morsmålsundervisningen.

I juni ble det holdt et såkalt hjulmøte mellom NAFO, Fylkesmannen og FOKUS-virksomhetene i fylket. Fokusvirksomhetene får en annen rolle i fortsettelsen. De oppfordres til å opprette nye nettverk omkring seg. På barnehageområdet skal Stjørdal drifte et slikt nettverk (Stjørdal, Levanger, Verdal). Det er også opprettet et lignende nettverk mellom barnehager i Namsos og Steinkjer.

Fylkesmannen hadde samling for kommunen som barnehagemyndiget den 1.september. Hovedtemaet for denne samlinga var minoritetsspråklige barn. Rambølls rapport 2010 "Evaluering av kompetansetiltaksprosjekt i språkstimulering og flerkulturell pedagogikk for barnehageansatte 2005-2009", NOU 2010:7 Mangfold og mestring var to av temaene som vi hadde på agendaen. Vi drøftet dessuten mulige tiltak som kommunene så som nyttige for seg og sitt arbeid med minoritetsspråklige barn i barnehagene i fylket.

På grunnlag av disse drøftingene ble det bestemt at to av kommunene med mange minoritetsspråklige, og med lang erfaring med dette, skulle få en rolle som fyrtårnvirksomheter i hver sin del av fylket. Stjørdal og Namsos kommune har fått en rolle som erfaringsspreader/deler og et ansvar for å planlegge kompetansetiltak for omkringsliggende kommuner, i samarbeid med Fylkesmannen.

Fylkesmannen har i 2010 samarbeidet med Høgskolen i Nord-Trøndelag om rekruttering av førskolelærere og flere menn til barnehagene. Fylkesmannen har deltatt i møter med høgskolen, deltatt i rekrutteringsgruppa og vært behjelpelig med aktuell informasjon til høgskolen om f.eks. antall personer i barnehagene som har dispensasjon fra utdanningskrav, antall menn i barnehagene. Gjennomførte tiltak for å rekruttere flere menn til barnehagene, se 34.3.

Årets spørreskjema til kommunene hadde flere spørsmål om personalsituasjonen i barnehagene, og dette ble fulgt opp med eget kapittel i Fagrapport 2010. I Nord-Trøndelag har kommunene hatt god tilgang av utdannet personale i barnehagene, men oversikt 01.01.10 viser at det er en økning i antall dispensasjoner og i antall kommuner som har dispensasjoner. Bl.a. er det gitt dispensasjon fra utdanningskravet i Namsos, Steinkjer og Levanger.

Når det gjelder tiltak for å beholde førskolelærere i barnehagene, så er det flere som har fortalt at deltagelse i

systematisk nettverksarbeid har vært en avgjørende faktor for å bli i barnehagen.

I årets spørreskjema ble det også spurt om på hvilken måte det skjer veiledning av nyutdannede førskolelærere i kommunen. Her kan kommunenes svar tyde på at den stabile førskolelærersituasjonen over tid har ført til at veiledning ikke er et prioritert område. Dette var likevel et deltema på samling med kommunen som barnehagemyndighet 01.09.10.

Fylkesmannen har lagt til rette for kvalitetsutvikling i samisk barnehage og barnehager med samiske barn på følgende måter:

Årets spørreskjema til kommunene hadde ett spørsmål knyttet til kompetanseutvikling i barnehager med samiske barn. Det ble opplyst fra kommunene om at det er samiske barn i barnehagene i minst 7 av kommunene i Nord-Trøndelag.

Fagrapport 2010 behandlet også temaet kompetanseutvikling i barnehager med samiske barn.

Fylkesmannen har god kontakt med de to førskolelærerne med sørsamisk bakgrunn som arbeider i Nord-Trøndelag gjennom nettverksarbeid ol.

Samiske spørsmål har vært tema på nettverkssamlinger i Region Nord (hvor Sametinget også deltar). Dette nettverket er en viktig møteplass for samarbeid med Sametinget.

Fylkesmannen har i samarbeid med fylkesmannen i Nordland og høgskolen i Nord-Trøndelag lagt til rette for kompetanseutvikling i barnehager med samiske barn. Det er gjennomført to kursrekker på 3 samlinger a 2 dager. Den første kursrekka startet november 2009 og ble avsluttet våren 2010. Den andre kursrekka startet høsten 2010 og ble avsluttet i januar 2011. Første kursrekke hadde deltakere fra 5 nordtrønderske barnehager, det samme hadde også andre kursrekke, men med to nye barnehager i forhold til første kursrekke. Tema på samlingene har vært i henhold til handlingsplanen for samiske språk.

Sametinget arrangerte nettverksmøte for barnehageansatte med samiske barn i sørsamisk område 7. og 8. september 2010. Dette møtet var i samarbeid med Fylkesmannen i Nord-Trøndelag. Tema på nettverksmøtet var samisk språk og kultur.

34.3 Andre satsingsområder

Fylkesmannen vurderer oppdrag knyttet til 34.3 som utført i samsvar med oppdrag og resultatkrav.

Fylkesmannen har veiledet, informert om og koordinert sentralt initierte tiltak i nasjonale strategiplaner og på særskilte satsingsområder i forhold til kommunen som barnehagemyndighet, barnehageeiere og andre samarbeidspartnere. I forbindelse med veilederen: Til barnets beste - samarbeid mellom barnehagen og barneverntjenesten, er det etablert et fast forum for samarbeid mellom oppvekstavdelingen og barnevernavdelingen hos fylkesmannen.

Videre har Fylkesmannen bidratt med erfaringsspredning og annen kompetanseheving på ulike måter. Ut fra lokale forhold ble følgende aktiviteter gjennomført:

- Innhenting av opplysninger om særskilte strategier og satsingsområder via spørsmålene i det årlige spørreskjemaet til kommunene (inneholdt bl.a. spørsmål om samarbeid barnehage-barnevern, likestilling, mobbing, samiske barn i barnehagene, minoritetsspråklige barn i barnehage m.m.)
- Erfaringsspredning ved hjelp av Tilstandsrapport 2010 og Fagrapport 2010
- Informasjon på hjemmesiden

- Nettverk (Samiske barn i barnehagene, minoritetsspråklige barn i barnehagene, barnehagenettverket MulighetsOrientert PEDagogisk Arbeid i barnehagen og likestillingsnettverk)
- Konferanser og samlinger (samlinger for kommunene som barnehagemyndighet, konferanser for kommunale og private barnehageeiere, Barnehagekonferansen 2010, Røstadseminaret m.fl., jf. 34.2)

I Nord-Trøndelag er det bare en samisk barnehage. Personer fra denne barnehagen deltar i nettverk i regi av Sametinget og Fylkesmannen i Nord-Trøndelag. Videre deltar de to sørsamiske førskolelærerne i kompetansehevingstilbudet som gis til alle barnehager som har samiske barn i barnegruppen. Se også pkt 34.2. for samarbeid med Sametinget.

Manifest mot mobbing 2009-2012:

Fagrappport 2010 inneholder stoff om mobbeproblematikk. I tillegg var det et deltema på samling med kommunene 16.-17.03.10.

Fylkesmannen har bidratt til økt kompetanse om likestilling i barnehagen ved:

- Spørreskjema til kommunene 2010 og påfølgende Tilstandsrapport 2010 og Fagrappport 2010
- Informasjon på Fylkesmannens hjemmeside
- Nettverk (mellom barnehager)
- Deltakelse i rekrutteringsteam i samarbeid med Høgskolen i NNord-Trøndelag

Likestilling var tema på årets Røstadseminar - Samarbeid med forskningsmiljøet ved Høgskolen i Nord-Trøndelag.

I 2010 valgte vi å bruke midlene som ble gitt til arbeid med likestilling i barnehage (kr 78.000,-), på følgende måte:

- Deltakelse på ulike konferanser med tilknytning til likestillingsarbeid i barnehage.
- Lokalt utviklingsarbeid/nettverk mellom barnehager.
- Støtte til opprettelse av MiB (interessegruppe for Menn i barnehagen)
- Støtte til en kommune i arbeidet med lokal forankring av arbeidet med likestilling i alle barnehager i kommunen

Lokalt utviklingsarbeid/nettverk med tema likestilling i barnehagen:

- Nettverk med tema rekruttering av menn i barnehagen (5 barnehager, 4 private og 1 kommunal barnehage, 2 kommuner)
- Nettverk med tema likestilling i det praktiske arbeidet i barnehagen (4 barnehager, 3 private og 1 kommunal barnehage, 2 kommuner)

Fylkesmannen har gjort demonstrasjonsbarnehagene og rekrutteringsteamet kjent for kommunene i Nord-Trøndelag via hjemmesiden, via Fagrappport 2010, nettverk m.m.

I Tilstandsrapport 2010 presenterte fylkesmannen aktuell statistikk om likestillings-situasjonen i nord-trønderske barnehager når det gjaldt antallet mannlige og kvinnelige ansatte.

Andre tema i følge embetsoppdraget m.m.:

Fylkesmannen har bidratt til oppmerksomhet om aktuelle tema som samarbeid barnehage-barneverntjenesten (se 34.2 og 33.3), samarbeid mellom barnehage og skole, andre former for samarbeid (mellom høgskolen og Fylkesmannen, mellom andre forskningsmiljø og Fylkesmannen, mellom kommuner og barnehager), barnehageloven og rammeplanen i spørreskjema til kommunene. Stoff om disse temaene er bl.a. presentert i Tilstandsrapport 2010 og Fagrappport 2010.

Ressursrapportering

Oppvekst- og utdanningsavdelingen har fulgt FADs retningslinjer om beregning av overhead, 20% til varer og tjenester og 40 % av lønnsutgifter.

Avdelingen kjøper tjenester fra kommunalavdelingen for kr 120.000.

Oppgavene knyttet til denne tjenesten er tilskuddsutbetaling (ulike tilskudd) til barnehager.

Denne tjenesten er regnskapsført under res. omr. 950 og på konto 296 Overhead og ikke vises i ressursoversikten.

Oversikten over forbruk på Fagdep. viser ikke kostnader på varer og tjenester. Det er for eksempel brukt ca. kr 400.000 til varer og tjenester på res.område 31.1 Tilsyn.

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
31.1 Tilsyn	kr 1 297 125,49	kr 424 673,12
31.4 Informasjon og veiledning	kr 233 104,56	kr 24 794,12
31.5 Eksamen, nasjonale prøver og kartl. prøver	kr 410 809,20	kr 1 061 447,94
31.9 Annet tilsyn og forv. på utd.omr. (rest 31)	kr 364 385,11	kr 193 297,38
32.2 Kompetanseutvikling	kr 436 420,26	kr 125 862,40
32.3 Skoleporten	kr 52 615,07	kr 0,00
32.9 Andre oppg. for økt kval. i gr.oppl.(rest 32)	kr 388 260,86	kr 207 544,74
33.1 Tilskuddsforvaltning	kr 326 950,77	kr 0,00
33.2 Klagesaksbehandling	kr 13 036,72	kr 24 794,14
33.4 Tilsyn	kr 285 493,10	kr 75 801,28
33.9 Andre tilsyn og forv. på b.hageomr. (rest 33)	kr 164 278,89	kr 0,00
34 Oppgaver for økt kvalitet i barnehagen	kr 406 373,05	kr 133 620,71
36 Landsdekkende oppgaver KD	kr 0,00	kr 0,00
Andre oppgaver under KD	kr 120 621,44	kr 0,00
Sum:	kr 4 499 474,00	kr 2 271 835,00

Statens Helsetilsyn

Resultatområde 41 Tilsyn og klagebehandling etter barnevernloven

Samlet tilstandsvurdering for resultatområde 41:

Fylkesmannen har gjennomført systemrevisjoner både i kommuner og institusjoner i 2010. Kommune-tilsynene viste store mangler ved oppfølging av barn med hjelpetiltak, blant annet ved at lovpålagte tiltaksplaner ikke ble brukt hensiktsmessig for de barna som hadde hjelpetiltak etter barnevernloven. Tema for revisjonene ved institusjonene var rømming, og institusjonenes håndtering av rømminger. Det ble funnet avvik ved alle institusjonene. Avvikene dreide seg blant annet om uklare ansvarsforhold mellom institusjon og plasseringskommune.

Når det gjelder tilsynsplanlegging, og koordinering av tilsyn opp mot kommunene, har Fylkesmannen erfaring med at det fungerer godt så lenge tilsynene gjennomføres etter oppsatt plan.

Fylkesmannen har mottatt få klager på enkeltvedtak på barnevernområdet.

Når det gjelder hendelsesbasert tilsyn har det vært en økning på henvendelser fra barneverntjenestens samarbeidsparter. En del henvendelser gjelder bekymring for om barneverntjenesten gir riktig tilbud til riktig tid til utsatte barn og unge. Fylkesmannen tar signalene til orientering og vurdering, og vil fortsette og ha fokus på om barnas rettssikkerhet blir godt nok ivarettatt.

41.1 Hendelsesbasert tilsyn

Fylkesmannen behandlet 26 saker etter barnevernloven § 2-3, 4. ledd. I 7 av sakene fant Fylkesmannen lovbrudd, og i 5 saker ble det gitt kritikk til kommunen. Sakene ble i hovedsak klaget inn for Fylkesmannen av foreldre og barneverntjenestens samarbeidsinstanser både i 1. og 2.linjetjenesten. Vi ser en økende tendens til at andre hjelpeinstanser henvender seg til Fylkesmannen med bekymringer knyttet til barnevernets terskel for å gi hjelp.

Statens helsetilsyn har opprettet en arbeidsgruppe som har hatt som oppdrag å utarbeide en veileder angående tilsynssamtaler med barn bosatt på barneverninstitusjoner. Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har hatt en representant med i arbeidsgruppen.

41.2 Planlagt tilsyn

Fylkesmannen har utarbeidet tilsynsplan for 2010 som innfrir de kravene som er satt. Plan for tilsyn på barnevernområdet inngår som en egen del av felles plan for sosial-, helse- og barnevernområdet i Nord-Trøndelag.

Planen ble innsendt til Statens helsetilsyn 20. januar og 20. juli. Ved innsending 20. juli var endringer påført.

Planlagt tilsyn med kommuner:

Fylkesmannen har gjennomført planlagt tilsyn med kommunale barneverntjenester i 3 barneverntjenester, 2 av disse er interkommunale tjenester som består av henholdsvis 4 og 3 kommuner. Alle tilsynene ble gjennomført som systemrevisjoner.

Følgende områder ble undersøkt gjennom tilsynene:

- Kommunenes oppfølging av hjelpetiltak, jf barnevernloven § 4-5.

Det ble funnet brudd på myndighetskrav i 3 av de 3 gjennomførte tilsynene. Eksempel på lov- og forskriftsbrudd er:

“Kommunen sikrer ikke forsvarlig og planmessig oppfølging av barn med hjelpetiltak”. Tilsynet følges opp i 2011 med stikkprøvetilsyn etter avtale med kommunene.

Tilsyn med barneverninstitusjoner:

Fylkesmannen har i løpet av 2010 ført tilsyn med i alt 7 barneverninstitusjoner, herunder 15 avdelinger/enheter. Tre institusjoner er statlige, og fire institusjoner eies og drives av private. En av de private er en ideell stiftelse.

Det er gjennomført 24 tilsynsbesøk med barneverninstitusjoner etter Forskrift om tilsyn med barneverninstitusjoner §§ 8 og 9. Av de 24 besøkene etter § 8 var 8 uanmeldt. Fem av tilsynene er gjennomført som systemrevisjoner, og 19 er gjennomført som individtilsyn der hovedaktiviteten har vært samtaler med beboerne på institusjonene. Individtilsynene har vært lagt til ettermiddag-/kveldstid.

Institusjoner det føres tilsyn med i Nord-Trøndelag:

- Aleris Meråker: 2 avd., privat eier, 1 gjennomført systemrevisjon jfr. § 9, 4 lovpålagte besøk jfr. §8-individtilsyn, 4 utførte besøk jfr. § 8- individbesøk.
- Bakkan Bokollektiv: 3 avd., privat eier, utsatt til februar 2011 systemrevisjon jfr. § 9, 4 lovpålagte besøk jfr. §8- individtilsyn, 3 utførte besøk jfr. § 8- individbesøk.
- Håndtverksgården: 1 avd., privat eier, 0 gjennomført systemrevisjon jfr. § 9, 2 lovpålagte besøk jfr. §8-individtilsyn, 1 utførte besøk jfr. § 8- individbesøk.
- Sømmårfjøsbakken: 1 avd., privat eier, 0 gjennomført systemrevisjon jfr. § 9, 2 lovpålagte besøk jfr. §8-individtilsyn, 0 utførte besøk jfr. § 8- individbesøk.
- Rostad ungdomshjem: 4 avd., ideell stiftelse, 1 gjennomført systemrevisjon jfr. § 9, 2 lovpålagte besøk jfr. §8- individtilsyn, 2 utførte besøk jfr. § 8- individbesøk.
- Stjørdal ungdomssenter: 1 avd., Bufetat, 1 gjennomført systemrevisjon jfr. § 9, 4 lovpålagte besøk jfr. §8-individtilsyn, 4 utførte besøk jfr. § 8- individbesøk.
- Spillumheimen: 2 avd., Bufetat, 1 gjennomført systemrevisjon jfr. § 9, 2 lovpålagte besøk jfr. §8-individtilsyn, 2 utførte besøk jfr. § 8- individbesøk.
- Karienberg ungdomsheim: 1 avd., Bufetat, 1 gjennomført systemrevisjon jfr. § 9, 2 lovpålagte besøk jfr. §8-individtilsyn, 2 utførte besøk jfr. § 8- individbesøk.

Det er 3 forhold som spiller inn ifht at antall gjennomførte tilsyn ikke samsvarer med lovpålagte besøk:

- Bakkan Bokollektiv hadde ingen plasseringer etter atferdsparagraf siste halvår, derfor redusert antall tilsyn.
- Systemrevisjon ved Bakkan Bokollektiv er utsatt til februar 2011 blant annet pga sykdomsfravær i tilsynsteamet hos FM.
- Håndtverksgården la ned drift av institusjonen sommeren 2010, derfor halvert antall tilsynsbesøk og ingen

systemrevisjon.

- Sømmårfjøsbakken hadde ingen plasseringer i 2010.
-

41.3 Klagesaker

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag behandlet i 2010 i alt 3 klager på enkeltvedtak fattet av barneverntjenesten. Det ble ikke mottatt eller behandlet klager angående oppfølgingsvedtak fattet av statlig regional barnevernmyndighet.

Det ble i 2010 fattet 323 vedtak om bruk av tvang ved barneverninstitusjonene i fylket. Av disse var 31 påklaget, jf § 25 i "rettighetsforskriften". Fylkesmannen behandlet i tillegg 3 andre henvendelser om brudd på forskriften, jf § 26.

Klager i institusjon, jf. forskrift om tvang i barneverninstitusjon:

31 klager over bruk av tvang, jf. § 25.

3 andre henvendelser om brudd på forskriften, jf. § 26.

Nærmere omtale av hvilke paragrafer som var påklaget og resultat av klagebehandlingen finnes nærmere omtalt i Fylkesmannens rapportering til Statens helsetilsyn som foreligger 1. mars 2011.

41.9 Andre oppdrag

Den halvårslige rapporteringen fra 24 kommuner og de ca 800 slutførte kontrollskjemaene fra 11 barneverntjenester i Nord-Trøndelag er gjennomgått. Halvårsrapportene er sendt inn til Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. Fylkesmannen utarbeider egne oversikter på bakgrunn av de slutførte kontrollskjemaene og opplysninger gitt ved kvartalsrapporteringene. Disse skjemaene gir oversikt over eventuelle fristoversittelser i saksbehandlingen i den enkelte kommune.

Fylkesmannen har av kapasitetsgrunner ikke hatt spesielt oppfølging med de kommunene som har hatt fristoversittelser.

Resultatområde 74 Tilsyn etter lov om sosiale tjenester i NAV

Samlet tilstandsvurdering for resultatområde 73 og 74:

Fylkesmann har i 2010 hatt fokus på å få bedre kvaliteten på arbeidet som gjøres innenfor sosialtjenesten. NAV kontorene er etablert og mange av innholdsreformene knyttet til NAV er implementert og fokuset kan således rettes mot å bedre den faglige kvaliteten. Tilsynene viser at det er for liten bevissthet om hvordan man skal sikre styringen av hvordan viktige lovkrav på sosialområdet blir ivaretatt. Mangler på dette området er ikke, etter fylkesmannens mening, en konsekvens av NAV reformen. Dette er i stor grad gamle synder på sosialområdet men som nå i større grad blir synliggjort gjennom at det er innført tilsyn med økonomisk sosialhjelp.

I vår oppfølging av kvalifiseringsprogrammet har vi i 2010 vridt innsatsen ytterligere fra måltallsfokus over på hvordan man skal sikre at de som er i målgruppen og har rettigheter til KVP blir vurdert og får et tilbud. Samtidig er det viktig at det er kvalitet på kartleggingen slik at det tilbudet som blir gitt er tilpasset den enkeltes forutsetninger. Fylkesmannen har gjennom KVP prosjektet vært tett på det enkelte NAV kontor og har således fått et godt bilde av hvor det er behov for fortsatt fokus.

Kvalitet på kartleggingen er ikke bare viktig i forhold til Kvalifiseringsprogrammet. Tilsynene på økonomisk sosialhjelp viser at kartleggingene generelt er for dårlige og har et for ensidig økonomifokus. Fylkesmannen har derfor gjennom besøkene vi gjorde i forbindelse med ny lov om sosiale tjenester satt fokus på NAV kontorenes

plikt til å kartlegge og vurdere alle relevante forhold som kan bidra til å sikre den enkelte økonomisk og sosial trygghet og et aktivt og meningsfylt liv. Vi har spesielt satt fokus på endringen av lovens formålsparagraf knyttet til å bidra til at barn og unge og deres familier får et helhetlig og samordnet tjenestetilbud. Å sikre at NAV kontorene tar sitt ansvar bl.a. i forhold til satsingen på å motvirke barnefattigdom vil få økt fokus også i Fylkesmannens klagesaksbehandling i 2011.

Innenfor gjeldsrådgiverområdet har Fylkesmannen over år hatt fokus på å bidra til mer robuste tjenester gjennom interkommunalt samarbeid. I Nord – Trøndelag er man nå godt i gang med et prosjekt i INVEST og Innherred Samkommune der man gjennom interkommunalt samarbeid søker å heve kompetansen og redusere sårbarheten innen disse tjenestene. Fylkesmannen ga i 2010 penger til Midtre Namdal Samkommune for å utrede nærmere et samarbeid innenfor gjeldsrådgiving i angjeldende kommuner.

74.1 Hendelsesbasert tilsyn

Det har vært henvendelser både fra brukere og samarbeidspartnere til NAV. Disse blir forsøkt løst med råd og veiledning. I enkelte tilfeller knyttet til spørsmål om nødhjelp og midlertidig bolig, der ting haster og vedtak ikke er fattet, har Fylkesmannen ringt NAV kontorene for å opplyse om henvendelsen og hvordan vi forstår lovverket knyttet til temaet. I andre tilfeller sender Fylkesmannen henvendelse skriftlig til Rådmannen der klage går på personell og Fylkesmannen ikke har tilsynsmyndighet, eller som en skriftlig hendelsesbasert tilsynssak til NAV der klage går på praksis og forståelse av lovverk. Alle disse metodene er benyttet i 2010.

74.2 Planlagt tilsyn

Det er gjennomført 4 tilsyn med NAV kontorene i 2010. Det ble gjennomført 2 tilsyn med tema ” Om kommunen i NAV gjennom sin internkontroll sikrer at det kan tilbys midlertidig botilbud av forsvarlig kvalitet til personer som ikke klarer dette selv.” Det ble gitt avvik i begge kommuner. Det ble også gjennomført 2 tilsyn som en del av det landsomfattende tilsynet med hvordan kommunen i NAV ivaretar området økonomisk sosialhjelp.

Systemrevisjonen omfattet følgende områder:

- Hvordan søknader blir håndtert
- Hvordan kartlegging / innhenting av relevante opplysninger skjer
- Hvordan vurderinger gjøres og avgjørelser tas

Det ble også her gitt avvik i begge kommuner.

Generelt viser tilsyn og kontakten vår med brukere og tjenester at NAV kontorene innenfor sosialområdet i for liten grad dokumenterer kartleggingen og vurderingene de gjør. Ny lov om sosiale tjenester i NAV krever at man bl.a. har et særlig fokus på barnas behov. Vedtakene etter lov om sosiale tjenester er i for stor grad vurdert i forhold til ”norm” uten at man i tilstrekkelig grad synliggjør at det er faglig forsvarlig og legge denne ”normen” til grunn i denne saken. Spesielt der det er barn i familien krever dette etter fylkesmannens mening en særlig grundig vurdering også opp i mot lovens formålsparagraf. Tilsynene viser også at det i for stor grad er vilkårlig bruk av vilkår uten at man synliggjør vurderingen som ligger bak at vilkårene blir satt.

74.9 Andre oppdrag

Resultatområde 81 Tilsyn og klagesaksbehandling etter sosialtjenesteloven

81.1 Hendelsesbasert tilsyn

Det har ikke vært saker i 2010 der vi har funnet det nødvendig å dra på stedlig tilsyn etter sosialtjenesteloven kap. 4A med bakgrunn i henvendelser som gjelder enkelt brukere. Imidlertid er slike henvendelser med på å styre valg av tilsynsobjekt på de planlagte tilsyn. Vi har hatt systematisk oppfølging etter henvendelser fra pårørende i to

saker.

81.2 Planlagt tilsyn

Tilsynsplan ble utarbeidet og koordinert som forutsatt, og planen samt senere rapporter ble oversendt i tråd med Helsetilsynets frister.

Det ble gjennomført i alt 9 systemrevisjoner, som er i overkant av volumkravet for 2010 (8 tilsyn som systemrevisjoner). Av disse var 4 tilsyn med sosiale tjenester i NAV (se pkt 74) og de 5 øvrige systemrevisjonene ble ført av Fylkesmannen og Helsetilsynet i fylket i fellesskap, og som ledd i eldretilsynet 2009-2012. Tilsynene fordelte seg slik:

- 4 stikkprøvetilsyn i samsvar med helsetilsynets veileder vedr saksbehandling knyttet til avlastning. Disse regnes som 2 systemrevisjoner. Tilsynet omfattet kommunene Lierne, Røyrvik, Steinkjer og Stjørdal. Det ble i tråd med veilederen gitt skriftlige tilbakemeldinger, men ikke avvik. Tilsynet avdekket en del feil og mye usikkerhet rundt håndteringen av saker, spesielt i grenseområdet avlastning/korttidsopphold. Iflg kommunenes tilbakemeldinger virket tilsynet nyttig og oppklarende. Tilsynet vil bli videreført i 2011.
- 3 tilsyn med utredning og oppfølging av demente utenfor institusjon. Det ble funnet avvik i alle 3 kommunene, som var Levanger, Overhalla og Leksvik.

Det ble også ført ett egeninitiert tilsyn med Fossen rusbehandling på tema 'Vern om personlig integritet'. Det ble ikke funnet avvik.

81.3 Klager etter sosialtjenesteloven

Fylkesmannen mottok 34 klagesaker fra 16 av fylkets 24 kommuner.

De fleste sakene kommer fra de større kommunene som Steinkjer, Verdal, Levanger og Stjørdal.

Fylkesmannen fattet endelig vedtak i 34 saker. Av disse var det 15 vedtak som omhandlet hjelpetjenester som praktisk bistand, 4 avlastningstiltak, 5 støttekontakt og 8 omsorgslønn, og 2 av vedtakene omhandlet vederlag for opphold i institusjon.

Fylkesmannen har stadfestet kommunens vedtak i 23 av sakene, 3 av sakene er omgjort, 3 av sakene avvist og 3 av vedtakene er opphevet og sendt tilbake til kommunen for ny behandling.

Av 34 innkomne vedtak har 1 sak mindre enn 2 uker behandlingstid, 5 saker mellom 2 uker og 2 mnd. saksbehandlingstid, 13 saker mellom 2 og 3 mndr. saksbehandlingstid, 4 saker har mellom 3 og 4 mndr. saksbehandlingstid og 11 saker mellom 4 og 6 mndr. saksbehandlingstid.

Ved utgangen av 2010 var 10 saker fortsatt under behandling.

Det har vært stigning på antallet innkomne saker knyttet til lov om sosiale tjenester da tallet var 23 i 2009 mot 34 i 2010.

Det ble i desember 2010 arrangert kurs i vederlagsforskriften. I tillegg arrangerte Fylkesmannen 2 dialogkonferanser med kommunene i fylket (en i nordfylket og en i sør). Disse konferansene var organisert slik at kommunene selv fikk komme med problemstillinger knyttet til saksbehandlingen etter kapittel 4 i lov om sosiale tjenester.

81.9 Andre oppdrag

Viser til resultatområde 86.9.

Omsorgslønn

Regelverket rundt omsorgslønn gjør ordningen vanskelig å forvalte, og Fylkesmannen ser ut fra henvendelser fra kommunale saksbehandlere at arbeidet oppleves komplisert. Det er behov for opplæring, men først og fremst for et klarere regelverk. Kommunenes rom for skjønnsutøvelse er større enn for de øvrige tjenestene i

sosialtjenestelovens kap 4. Dette medfører at praksis mht omfang og avlønning varierer fra kommune til kommune, noe som det går fram av klagesaker at brukere har vanskelig for å forstå.

Det derfor med spenning man ser fram til innstillingen som nedsatt offentlig utvalg skal levere 1. juni 2011, og departementets oppfølging av denne.

Fylkesmannen har ikke mange klagesaker om omsorgslønn, men påser rutinemessig at brukermedvirkning er ivare tatt og at saken er tilstrekkelig utredet med sikte på best mulig løsning for bruker.

Fylkesmannen har ikke foretatt noen kartlegging i 2010 av om, og i hvilken grad kommunene har avsatt midler til omsorgslønn på budsjettene. I forbindelse med klagesaker og øvrig kontakt er det de senere år imidlertid ikke registrert at vi har kommuner som ikke har ordningen på plass.

Resultatområde 82 Tilsyn og klagesaksbehandling etter helsetjenestelovgivningen

Samlet tilstandsvurdering for resultatområde 82:

Helsetilsynet har gjennom året både ved systemrevisjoner og i enkeltsaker avdekket at enkelte kommuner har et forbedringspotensiale både når det gjelder oppfølging av avvik og krav til kontinuerlig forbedring i henhold til internkontrollforskriftens bestemmelser.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har i sin høringsuttalelse til forslaget om ny kommunal helse og omsorgslov uttalt at kommunene bør pålegges meldeplikt på linje med spesialisthelsetjenesten, slik at det legges til rette for at feil, skader og uønskede hendelser danner kunnskapsgrunnlag for kvalitetsutvikling i kommunene.

I tillegg har FMNT uttalt at kommunene bør pålegges en plikt til å opprette kvalitetsutvalg, eventuelt som en del av interkommunale samarbeidsløsninger. Dette vil bli spesielt viktig ved drift av lokalmedisinske senter.

Helsetilsynet er bekymret over det lave antallet vedtak og kommuner som har fattet vedtak på pasientrettighetslovens kapittel 4 A og er usikker på om rettsikkerheten blir tilstrekkelig ivare tatt i forhold til dette.

82.1 Hendelsesbasert tilsyn

I løpet av 2010 kom det inn 93 tilsynssaker (2009:92) Det gikk ut 111 tilsynssaker, hvorav en ble avvist. Hovedtyngden på tilsynssaker var mot spesialisthelsetjenesten (49 stk), fastlegetjenesten (24 stk), sykehjem(13 stk) og legevakt (7 stk). Resten var mot helsestasjon, hjemmebaserte tjenester, privat spesialisthelsetjeneste og annen 2. linjetjeneste.

En del av sakene er mindre alvorlige, slik at Helsetilsynet oppfordret de involverte parter om å komme til enighet seg i mellom. Når forholdet mellom de involverte parter løses på denne måten, og det er avklart at det ikke har skjedd noe alvorlig pliktbrudd, avsluttes saken uten videre oppfølging i fra Helsetilsynet. I 2010 ble 20 saker avgjort på denne måten (2009: 14)

En tilsynssak omfatter flere ulike forhold. Helsetilsynet foretar således flere vurderinger i samme sak. En del saker avsluttes uten bemerkning fra Helsetilsynets side. I de tilfeller der tilsynsmyndigheten finner at utøvelsen av helsehjelpen ikke er god nok, men at det ikke er så alvorlig at det representerer et brudd på formelle krav, avsluttes saken med råd og veiledning.

Pliktbrudd omfatter både systemsvikt og individuelle brudd på helselovgivningen. De alvorligste tilfellene oversendes Statens helsetilsyn for vurdering av hvorvidt det er grunnlag for formelle reaksjoner. Helsetilsynet i Nord - Trøndelag har 2010 oversendt 11 saker til Statens helsetilsyn for vurdering (2010:6)

Helsetilsynet i Nord-Trøndelag er bedt om å vurdere videre etterforskning og påtale i fra politiet i 6 saker. I to tilfeller ble sakene sendt over til Statens helsetilsyn, i tre saker ble det ikke tilrådd videre etterforskning, og i en sak ble det tilrådd videre etterforskning. De fleste av disse sakene dreier seg om unaturlig dødsfall, men vi har også hatt en sak i forbindelse med brudd på taushetsplikt.

82.2 Planlagt tilsyn

Planlagte tilsyn med spesialisthelsetjenesten i Midt-Norge gjennomføres av regionale team. Helsetilsynet i Nord-Trøndelag har deltatt i regionalt tilsyn med små fødeavdelinger i fylket. Det ble ikke gitt avvik.

Videre har det regionale teamet gjennomført oppfølgingstilsyn ved BUP, Helse Nord-Trøndelag HF fikk ett avvik.

Det regionale teamet har også hatt tilsyn med kommunikasjon i Helseforetaket. Helse Nord-Trøndelag HF fikk ett avvik.

Andre planlagte tilsyn.

Helsetilsynet i Nord-Trøndelag har ført tilsyn (systemrevisjon) med Legemiddelbehandling i sykehjem. Tilsynet ble gjennomført i Verran kommune. Kommunen fikk ett avvik.

Helsetilsynet i Nord-Trøndelag gjennomførte 21 selvmeldingstilsyn med legemiddelhåndteringen der tilbakemeldingen resulterte i at 17 av kommunene hadde avvik i sin håndtering av legemidler.

Videre har Helsetilsynet utført tilsyn med utredning og oppfølging av personer med demens utenfor institusjon. Levanger kommune fikk to avvik, Leksvik kommune fikk et avvik og Overhalla kommune fikk ingen avvik.

82.3 Klagesaker

Pasienter som mener at de ikke får oppfylt sin rett til nødvendig helsehjelp, kan etter pasientrettighetsloven § 7-2, klage til Helsetilsynet i fylket. Det forutsettes at pasienten først tar opp forholdet direkte med den som yter helsetjenesten.

Helsetilsynet i Nord-Trøndelag har i 2010 mottatt 30 rettighetsklager (2010: 28). Hovedtyngden av klagen går på somatiske forhold. Av de 30 klagen fikk 10 helt eller delvis medhold i klagen, 16 fikk ikke medhold og ett vedtak opphevet. De fleste av klagen er rettet mot helseforetaket, videre er klager rettet mot kommunene, og i tillegg har vi noen få mot private helsetjenester. Vi hadde 9 klager på syke transport. Et vedtak ble opphevet, 7 fikk ikke medhold og en fikk helt eller delvis medhold.

Helsetilsynet har mottatt 63 vedtak etter pasientrettighetslovens kapittel 4 A i 2010. Vi mottok 43 vedtak fordelt på 11 kommuner, 16 vedtak fra tannhelsetjenesten og 4 vedtak fra spesialisthelsetjenesten. 43 av vedtakene er fattet for inntil ett år, dvs. mer enn 3 måneder. Det lave antallet vedtak i forhold til dette lovverket og kommuner som har fattet vedtak bekymrer Fylkesmannen i Nord-Trøndelag.

82.9 Andre oppdrag

Media har omtalt noen tilfeller der det foregår voldsepisoder blant eldre.

Helsetilsynet i Nord-Trøndelag ønsker å skaffe seg en oversikt over hvordan denne problematikken håndteres i kommunene.

Helsetilsynet har derfor sendt en forespørsel til alle kommunene i fylket hvor vi etterspør:

- Har dere kjennskap til om det foregår voldsepisoder blant de eldre?
- Hvordan håndteres eventuelt slike episoder? (dokumentasjon, avvikshåndtering etc)
- Har dere skriftlige prosedyrer/rutiner for håndtering av slike episoder?
- Hvem i virksomheten etablerer/evaluerer skriftlige prosedyrer for håndtering av vold blant eldre?
- Har dere prosedyrer for kontroll og vurdering av risikoforhold samt prosedyrer for at avvik rapporteres?
- Har helsepersonell fått opplæring i håndtering av vold blant eldre?

Helsetilsynet vil vurdere tilbakemeldingene fra kommunene i løpet av våren 2011.

Fylkesmannens rapportering i fht § 3-3 meldinger: (tall fra 2009 i parentes)

Helsetilsynet i Nord-Trøndelag har registrert 200 (134) § 3-3 meldinger i 2010. Disse fordeler seg med 154 (79) meldinger fra Sykehuset Levanger og 46 (55) meldinger fra Sykehuset Namsos. Meldingene fordeler seg på følgende forhold:

- Betydelig skade på pasient 32 (24)
- Dødsfall 18 (12)

- Forhold som kunne ført til betydelig skade på pasient 155 (94)

Det ble opprettet 8(6) tilsynssaker. Helsetilsynet i Nord-Trøndelag oppfatter økningen i antallet som en forbedring av meldekulturen, m.a.o. en ønsket utvikling, og advarer mot en fortolkning i retning av at det skjer flere uønskede hendelser ved våre sykehus.

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet

Resultatområde 41 Tilsyn med barnevernområdet

Samlet tilstandsvurdering for resultatområde 41:

Fylkesmannen har gjennomført systemrevisjoner både i kommuner og institusjoner i 2010. Kommune-tilsynene viste store mangler ved oppfølging av barn med hjelpetiltak, blant annet ved at lovpålagte tiltaksplaner ikke ble brukt hensiktsmessig for de barna som hadde hjelpetiltak etter barnevernloven. Tema for revisjonene ved institusjonene var rømming, og institusjonenes håndtering av rømminger. Det ble funnet avvik ved alle institusjonene. Avvikene dreide seg blant annet om uklare ansvarsforhold mellom institusjon og plasseringskommune.

Når det gjelder tilsynsplanlegging, og koordinering av tilsyn opp mot kommunene, har Fylkesmannen erfaring med at det fungerer godt så lenge tilsynene gjennomføres etter oppsatt plan.

Fylkesmannen har mottatt få klager på enkeltvedtak på barnevernområdet.

Når det gjelder hendelsesbasert tilsyn har det vært en økning på henvendelser fra barneverntjenestens samarbeidsparter. En del henvendelser gjelder bekymring for om barneverntjenesten gir riktig tilbud til riktig tid til utsatte barn og unge. Fylkesmannen tar signalene til orientering og vurdering, og vil fortsette og ha fokus på om barnas rettssikkerhet blir godt nok ivaretatt.

Viser til rapportering på resultatområde 41 til Statens helsetilsyn.

Resultatområde 42 Familierett

Antall henvendelser om råd og veiledning vedrørende barneloven, er redusert etter at barnefordelingssakene ble overført til det ordinære rettssystemet. Det innebærer at om ikke partene kan bli enige om en privatrettslig avtale om feks. fast bosted og samvær kan saken avgjøres i tingretten.

Det mottas svært få saker om reisekostnader ved samvær og stadfesting av foreldreavtaler.

42.1 Ekteskapsloven

Fylkesmannen innvilget 306 søknader om separasjon og 217 søknaer om skilsmisse i 2010.

Vi mottok ingen søknad om inngåelse av ekteskap før fylte 18 år i 2010.

Vi mottokj to klager over folkeregisterets avslag på prøving av ekteskapsattest. En ble stadfestet og en omgjort.

42.2 Anerkjennelsesloven

Fylkesmannen mottok og godkjente 20 utenlandske skilsmisser i 2010.

42.3 Barneloven

42.4 Veiledning og informasjon

Resultatområde 43 Krisetiltak

43.1 Tilsyn med kommunenes ansvar for et tilbud om krisesenter

Fylkesmannen har hatt 4 møter med Krisesenteret på Verdal i 2010 og hvor kommuneledelsen, daglige ledere og krisesenterstyret har deltatt. Sammen har vi drøftet ulike problemstillinger knyttet til Lov om kommunale krisesentertilbud, hvor den enkelte kommune nå skal sikre et godt og helhetlig krisesentertilbud. I den forbindelse ble det sendt ut brev til alle kommunene ved rådmannen, og der Fylkesmannen ba kommunene utdype hvordan de skulle sikre tilbudet etter lovens krav. Vi har mottatt svar fra 20 av 24 kommuner.

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet har utarbeidet veileder for Fylkesmannens tilsyn med krisesentertilbudet. Forutsatt at vi ikke mottar krav om landsomfattende tilsyn i løpet av 2011, vil Fylkesmannen i Nord-Trøndelag ha som mål å gjennomføre tilsyn i eget fylke i 2012.

43.2 Informasjon og veiledning

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag sluttet seg til Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementets regionsamling som ble arrangert i tett samarbeid med Fylkesmannen i Sør-Trøndelag i mars 2010. Regionsamlingen omhandlet informasjon og veiledning om Lov om kommunale krisesentertilbud, samt søknad om økonomiske tilskudd i forbindelse med implementeringen av loven rundt om i fylkene.

Resultatområde 44 Familievern

Det ble gjennomført tilsyn ved begge familievernkontorene i fylket i 2010. Rapporter er tilsendt Bufetat, region Midt. Det ble ikke funnet avvik eller gitt merknader, og Fylkesmannens totale inntrykk er at familievernkontorene drives på en god måte. Det er ikke mottatt klager fra brukere av familievernkontorene.

Resultatområde 45 Barn og unge

Samlet tilstandsvurdering for resultatområde 45:

De 24 kommunene i fylket er organisert i til sammen 11 barneverntjenester, 5 av disse er interkommunale tjenester bestående av fra 2 til 6 kommuner. Flere av de andre kommunene har samarbeid når det gjelder for eksempel IKT og kompetanseheving. Disse samarbeidsstrukturene har, slik fylkesmannen vurderer det, vært med på å bidra til å kunne imøtekomme utfordringer og krav til barneverntjenestene i kommunene på en positiv måte. Det er variasjon i størrelsen på tjenestene i kommunene, fra stillingshjemmel på 0,3 i den minste tjenesten til 18 stillingshjemler i den største, noe som i seg selv skaper ulike utfordringer organisasjonsmessig og faglig.

Fylkesmannen ser at det kommunale barnevernet i fylket har store utfordringer på flere plan. Ingen av de kommunale barneverntjenestene i fylket greide i 2010 å levere god nok kvalitet på barnevernsarbeidet til riktig tid overfor alle sine brukere, slik Fylkesmannen vurderer det. Fylkesmannen vurderer dette som svært alvorlig overfor de barna og deres familier som har behov for hjelp.

15 av kommunene hadde fristoversittelser ved gjennomgang av meldinger. 21 av kommunene hadde fristoversittelser ved gjennomføring av undersøkelser. I underkant av 50 % av barn under omsorg fikk tilsyn i henhold til lovkravet. Dette er samlet en forverring av situasjonen siden 2009, noe som er urovekkende.

Fylkesmannen vil følge nøye med om situasjonen for barna bedrer seg etter at fylkets kommuner blant annet styrkes med ca 10 stillinger i fylket i løpet av 2011.

Noen av barneverntjenestene rapporterer at de har vansker med å rekruttere barnevernfaglig kompetanse, andre av tjenestene mener at de har for lav grunnbemanning i utgangspunktet for å utføre sine lovpålagte oppgaver. Fylkesmannen har ved tilsyn i 2010 erfart at det er mangler i kvaliteten på noen av de tjenestene som utføres, og vurderer det slik at det er viktig at kommunene får mulighet til å kunne oppdatere kunnskap. Barnevernlederne i fylket rapporterer økt kompleksitet i sakene, noe som igjen krever kompetanse på flere områder, for eksempel vold, seksuelle overgrep, rus og psykiatri.

Fylkesmannen arrangerte sammen med Bufetat ”Kompetanseløftet 2010 – 2011 – spe- og småbarn i risiko”, som er et eksempel på at kommunene tar i bruk kompetansefremmende tiltak. 9 av 11 barneverntjenester deltar, og tjenestene har valgt å delta med de fleste ansatte for å få best mulig effekt av opplæringsprogrammet. Dette er en modell som krever høy egeninnsats av de som deltar, og tett samarbeid med ansatte i Bufetat. Enkeltkommuner har deltatt på samlingene med tverrfaglige grupper der også helsesøstre og barnehageansatte har vært deltagere.

Fylkesmannen har forventning om at en slik satsing vil gi resultater i form av bedre tilpasning av tiltak for de minste barna, ved at en gjennom tidlig intervensjon og god oppfølging, kan hindre at barnas og foreldrenes problemer vokser.

Fylket har også 5 kommuner som deltar i ”Modellkommuneforsøket” som drives av Bufdir. Fylkesmannen ser at disse kommunene utvikler viktige samarbeidsrelasjoner til andre faggrupper- og tjenester, noe som virker være kompetansefremmende og utviklende. En målsetting med forsøket er også at andre kommuner skal kunne ta i bruk de erfaringene og modellene som Modellkommunene utarbeider.

I februar 2010 ble det satt ned en oppvekstkomisjon i Nord-Trøndelag. Oppvekstkomisjonens mandat var å identifisere og formulere de viktigste utfordringene for oppvekst i Nord-Trøndelag, bidra til offentlig debatt og foreslå tiltak. Fylkesmannen var representert med fire deltakere, i Oppvekstkomisjonen, hvorav en fra sosial-, helse- og barnevernavdelingen. Se www.oppvekstkomisjonen.no.

45.1 Informasjonsvirksomhet og samordning

Fylkesmannen har samlinger med barnevernlederne 4 ganger i året. Tema har blant annet vært lover og forskrifter, barnevernvakt, internkontroll, rutiner og tilsyn. Det har i tillegg vært en samling der barnevernledere, fylkesmannen og KS har hatt satsingsmidlene i barnevernet som tema.

Fylkesmannen blir jevnlig kontaktet av barneverntjenestene for råd og veiledning av barnevernfaglig og juridisk karakter. Mange problemstillinger er komplekse, og noen krever kontakt med andre instanser for å besvares.

Som oppfølging av tilsynet for 2009 og 2010 hadde Fylkesmannen to fagdager for barnevernansatte der bruk av tiltaksplaner var hovedtema. Daglig leder ved Barnehuset i Trondheim og voldskoordinator ved Nord-Trøndelag Politidistrikt avsluttet dagene med informasjon fra arbeidet med voldsutsatte barn.

Fylkesmannen og Bufetat startet i 2010 et kompetanseløft for kommunalt barnevernansatte og ansatte i tiltak/fosterhjemsavdelingene til Bufetat; med navnet ”Kompetanseløft 2010 – 2011; spe- og småbarn i risiko”. Også Fylkesmannens Oppvekst- og utdanningsavdeling har deltatt i arbeidet. Opplegget retter seg mot undersøkelsesarbeid med de aller yngste barna, og er organisert i 8 samlinger der deltagerne har øvinger mellom hver samling. Opplegget avsluttes våren 2011. Øyvind Kvello er innleid som foreleser. Det er ca 80 % av de ansatte i kommunalt barnevern i fylket som deltar i satsingen. Det er også med noen deltagere fra helsestasjon og barnehage.

Fylkesmannen har hatt 3 samarbeidsmøter med Bufetat lokalt, og 2 møter med regionledelsen i Bufetat sammen med Fylkesmannen i Sør-Trøndelag og Møre og Romsdal. I september arrangerte Bufetat og Fylkesmannen barnevernkonferanse med oppfølging etter 18 år som tema.

På slutten av året tok Fylkesmannen initiativ til et møte med Høgskolen i Nord-Trøndelag for å drøfte kompetansedekning på barnevernfeltet i framtida. Utgangspunktet for møtet var at en ser store utfordringer med å rekruttere og beholde barnevernfaglig kompetanse i deler av fylket. Arbeidet videreføres i samarbeid med kommunene og KS i 2011.

45.2 Fritak for taushetsplikt

Fylkesmannen har behandlet 2 saker om fritak for taushetsplikt. Den ene omhandlet innsyn i saksdokumenter. Det ble gitt fritak i den ene og innsyn i de fleste av saksdokumentene.

45.3 Handlingsplan mot kjønnslemlesting

Viser til resultatområde 84.10: Kjønnslemlestelse.

45.4 Biologisk opphav

Resultatområde 46 Universell utforming

Nord Trøndelag fylke ved fylkeskommunen og fylkesmannen, ble i 2009 valgt ut som et av flere pilotfylker for universell utforming. Det er ansatt prosjektleder i halv stilling. Fylkesmannen er representert i styringsgruppen og prosjektgruppen. Det er tre hovedområder - universell utforming som regional strategi, kompetanseutvikling innen universell utforming og utviklingsprosjekt innen for friluftsliv og kulturminner. Det er satt et forsterket fokus på universell utforming i de planer som blir behandlet i planutvalget hos fylkesmannen og i utbyggingsprosjekt innenfor omsorgsplan 2015. Det arbeides godt etter prosjektplanen og 5 pilotkommuner ble tilsluttet prosjektet høsten 2010. Det rapporteres direkte til Miljøverndepartementet.

Resultatområde 47 Innvandring og integrering

47.1 Statsborgerseremonier

Årets seremoni fant sted i Statens Hus, Steinkjer, 13. november med 60 personer fra 6 kommuner tilstede. Fylkesordfører og representanter for 4 av de aktuelle kommunene takket ja til å delta ved seremonien. IMDI Midt-Norge var representert ved rådgiver Camilla Juul.

Statsborgerseremonier

Embeter	Antall seremonier	Prosent nye statsborgere som har deltatt
FMNT	1	17,8
Sum	1	

47.2 Bosetting av flyktninger

Fylkesmannen har ikke hatt spesielle egeninitierte aktiviteter på dette området i 2010 utover den løpende dialog med enkeltkommuner som har bedt om råd.

47.3 Introduksjonsordning for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven)

Fylkesmannen har ikke mottatt eller behandlet noen klagesaker i 2010.

47.4 Opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere og norskopplæring for asylsøkere

Det sendes en egen årsrapport til IMDi per 1. februar over alle tilskudd utbetalt fra fylkesmannen.

Resultatområde 48 Likestilling

Fylkesmannen (landbruksavdelingen) arrangerte i 2010 konferanse med temaet Kvinner og næringsutvikling i samarbeid med Nord-Trøndelag Fylkeskommune, Innovasjon Norge, Steinkjer kommune og KUN-senter for kunnskap og likestilling. Seminaret ble holdt 8.mars og samlet ca 120 deltakere. Konferansen tok opp temaene entreprenørskap, likestilling og mangfold, offentlig satsing på kvinner som entreprenører, arbeidsmiljø m. m.

Handlingsplan for likestilling og mangfold

Fylkestinget i Nord-Trøndelag vedtok i 2008 en strategiplan for likestilling og mangfold. Ut fra denne har fylkesmannen deltatt i både styringsgruppe og arbeidsgruppe for å det videre arbeidet med handlingsplanen for arbeidet på området. I tillegg til fylkesmannen har KS og KUN senter for kunnskap og likestilling deltatt. Handlingsplanen ble framlagt for fylkesrådet i januar 2011.

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510 Fagdep.	
41 Tilsyn med barnevernområdet	kr 923 195,86	kr 0,00
42 Familierett	kr 487 857,09	kr 0,00
43.1 Tilsyn med kommunale krisesentertiltak	kr 372,30	kr 0,00
43.9 Andre krisetiltak (rest 43)	kr 0,00	kr 0,00
44 Familievern	kr 0,00	kr 0,00
45 Barnevern	kr 392 074,30	kr 0,00
47 Integrering	kr 186 601,93	kr 0,00
Andre oppgaver under BLD	kr 149 302,53	kr 0,00
Sum:	kr 2 139 404,00	kr 0,00

Justis- og politidepartementet

Resultatområde 51 Siviladministrasjon

51.2 Vergemålsloven

Vi har desisert regnskaper for overformynderiene, samt hjelpevergeregnskap. Opplysninger i regnskapet som tyder på feil blir fulgt opp og tatt opp med overformynderiene.

Vi har hatt en samling for overformynderne, og gjennomført to tilsynsbeøk.

Vi har mottatt 5 kl ager på vedtak fattet av overformynderi. Et vedtak ble opphevet og heimsendt til ny behandling, et omgjort og et stadfestet. To av klagen er ikke ferdigbehandlet da vi venter på etterspurte opplysninger.

Oppgaver etter vergemålsloven

Embeter	Antall saker	Antall tilsyn
FMNT	5	2
Sum	5	2

51.3 Forlikrådene

Gjennom året har en del kommuner måttet foreta suppleringsvalg til medlemmer og varamedlemmer til forliksrådene. Embetet har således foretatt nye oppnevnelser.

Embetet har dessuten registrert at det i flere kommuner viser seg vanskelig å rekruttere medlemmer til forliksrådene grunnet dårlig godtgjørelse. Vervene godtgjøres ikke på like linje med godtgjørelse for deltagelse i politiske råd og utvalg. Embetet har deltatt i ett møte med en kommune hvor dette var tema, noe som resulterte i at det skulle gjøres en henvendelse til Justisdepartementet via KS.

51.4 Tilsynsråd for fengslene

Vi foreslo medlemmer til tilsynsråd ved Verdal fengsel i 2010.

51.5 Tomtefestelov

Vi hadde ingen saker til behandling på dette området i 2010.

51.7 Kommunale politivedtekter

Vi hadde ingen saker på dette området i 2010.

51.8 Hundeloven

Ingen aktivitet er registrert på dette området.

Resultatområde 52 Borgerrettigheter

52.1 Fri rettshjelp

Fylkesmannen behandlet 756 saker om fritt rettsråd i 2010. Av disse ble 16 avslått. Vi behandlet 19 søknader om fri sakførsel, hvorav 10 ble avslått.

52.3 Navneloven

Vi mottok en sak etter navneloven til klagebehandling i 2010. I denne saken ble folkeregisterets vedtak stadfestet.

Resultatområde 53 Forebyggende samfunnssikkerhet

53.1 Oversikt over regionale samfunnssikkerhetsutfordringer

Det har ikke vært arbeidet særskilt med FylkesROS i 2010 da revidert utgave av ROS-Trøndelag ble ferdigstilt i 2009. ROS-Trøndelag er en felles, overordnet ROS-analyse for Sør-Trøndelag og Nord-Trøndelag og inneholder bl.a. et risikobilde som omfatter både særskilte risikoområder, risikovirkosomheter, konsekvenser av klimaendringer, kritisk infrastruktur samt samfunnsviktige funksjoner. ROS-Trøndelag er presentert for medlemmene av Fylkesberedskapsrådet.

Arbeidstiden har i større grad blitt brukt på behandling av samfunns-sikkerhetshensyn i areal- og reguleringsplaner, og det er tilfredsstillende å kunne iaktta at kravet om ROS-analyser i h. t. Plan- og

byggningsloven blir ivaretatt av kommunene i meget stor grad. I enkelte tilfeller må naturligvis bistand og veiledning til.

Fylkesmannens klimapanel som vi rapporterte om i fjor, viderefører sitt arbeid. Dette panelet skal sikre en omforent og god kompetanse på klimaområdet der også fagområdet samfunnssikkerhet er representert. Samtidig har klimatilpasning blitt lagt vekt på i dialogen med kommunene om deres arealplaner og klima- og energiplaner.

53.2 Samfunnsplanlegging

For ordinær behandling av areal- og reguleringsplaner vises det til foregående rapporteringspunkt. I dette punktet skal nevnes oppstart av planlegging av ny E-6 samt jernbane mellom Steinkjer og Trondheim. Dette vil være et arbeid som vil prege Embetet i tiden fremover.

53.5 Planlegging innen kraftforsyning, flom- og skredfare

For flom- og skredfare vises det til det som er sagt om ordinær planbehandling under punkt 53.1.

Når det gjelder kraftforsyning har Embetet startet å bistå Nord-Trøndelag elektrisitetsverk med ajourføring av kraftselskapets planer for rasjonering av elektrisk kraft. Dette er et relativt omfattende arbeid som også vil gå inn i 2011.

Resultatområde 54 Beredskapsforberedelser

54.1 Beredskapsplaner innen samfunnssikkerhet

Det er ikke blitt ført tilsyn med samfunnssikkerhetsarbeidet i kommunene i 2010. Dette har vært et bevisst valg av Embetet, og begrunnelsen er kort og godt manglende forskrift til lov om kommunal beredskapsplikt, sivile beskyttelsestiltak og sivilforsvaret.

Det er naturligvis gitt bistand og veiledning til de kommuner som har anmodet om det.

Når det gjelder Embetets bidrag til at kommunene blir bedre i stand til å ivareta sitt ansvar i krisesituasjoner, vises til neste rapporteringspunkt om øvelser.

Fylkesmannen har naturligvis et eget kriseplanverk. Det er påbegynt et arbeide med å legge dette kriseplanverket inn i krisehåndteringverktøyet DSB-CIM. Dette er et arbeid som også vil foregå fremover, herunder også implementering av DSB-CIM i kommunene.

Fylkesmannen har deltatt på ett møte i regi av HV-12 for revisjon av oversikten over skjermingsverdige objekter.

54.2 Øvelser

Som nevnt under kapittel 2 har sentrale myndigheter i rapporteringsåret gjennomført 3 øvelser for Fylkesmannens kriseorganisasjon/Fylkes-beredskapsrådet. Statens Strålevern gjennomførte en seminarpreget diskusjonsøvelse først og fremst myntet på Atomberedskapsutvalget (tilnærmet lik Fylkesberedskapsrådet), mens Direktoratet for samfunns-sikkerhet og beredskap gjennomførte en table-top for Fylkesmannens kriseledelse og Fylkesberedskapsrådet. Endelig har Norges vassdrags- og energidirektorat gjennomført en spilløvelse for deler av Fylkesmannens kriseorganisasjon og Fylkesberedskapsrådet. Dette var forøvrig en samøvelse med Sør-Trøndelag.

Ellers skal det også rapporteres at Kystverket har gjennomført en havneberedskapsøvelse/-seminar for havnekomitéene i Sør- og Nord-Trøndelag. Fylkesmannen var teknisk arrangør.

Fylkesmannen deltok også i spillstab under øvelse NIDAROS som ble gjennomført under ledelse av HV-12.

Som nevnt under kapittel 2 ble fullskalaøvelse/samvirkeøvelse i regi av Lokal Redningsentral (LRS) sitt

øvelsesforum gjennomført etter en pause i 2009 for håndtering av pandemien. I denne typen øvelse som gjennomføres i utgangspunktet en gang i året, legges det ned mye ressurser fra deltakerne.

For øvrig har Fylkesmannen gjennomført enkle øvelser for kommunene i h. t. turnusliste. Dette gjøres med verdifull bistand fra Politiet og Sivil-forsvaret, og omfatter både table-top-øvelser og enkle spilløvelser.

54.6 Regional samordning

Fylkesmannen var i 2010 vertskap for Totalforsvarsmøtet som er et ledelsesforum for Embetene, Politiet, Sivilforsvaret og Forsvaret i Midt-Norge.

Ellers har Fylkesmannen deltatt på regionalt beredskapsseminar i regi av Fylkesmannen i Møre og Romsdal. Dette er forumet er for de samme virksomheter som er nevnt i avsnitte ovenfor, men her er det saksbehandlernivået som det snakkes om.

Begge fora er utmerkede møteplasser og bidrar til å styrke den regionale samordningen.

54.8 Felles digitalt nødnett

Ingenting å rapportere her.

54.9 Atomberedskap og strålevern

Ingenting å rapportere utover seminaret/øvelsen som ble gjennomført for Atomberedskapsutvalget.

54.10 Beredskap innen kraftforsyning

Det vises til det som tidligere er sagt om Nord-Trøndelag elektrisitetsverk sitt arbeid med ajourføring av rasjoneringsplaner som skal kunne tas i bruk ved en knapphetssituasjon på elektrisk kraft. I den sammenheng skal også nevnes at Fylkesmannen begynte å følge spesielt med på kraftforsyningssituasjonen i månedene november og desember. Dette arbeidet videreføres i 2011.

Resultatområde 55 Regional og kommunal krisehåndtering

55.1 Organisering for krisehåndtering

Årets rapport på dette punktet blir temmelig lik fjorårets.

Fylkesmannen har en oppdatert og øvet organisasjon for krisehåndtering inkludert atomulykker. På plansiden har Fylkesmannen en revidert, scenariouavhengig kriseplan inkludert krisekommunikasjon og informasjonsberedskap, samt en revidert plan for håndtering av atomulykker basert på mal fra Statens strålevern som ligger på den beskyttede delen av Atomberedskap.no.

Det er begynt å tilpasse kriseplandokumentet til krisestøtteverktøyet DSB-CIM. Dette arbeidet vil fortsette i 2011.

Alle 24 kommuner i Nord-Trøndelag har en scenariouavhengig plan for kriseledelse inkludert krisekommunikasjon og informasjonsberedskap. Alle planene er vedtatt av politisk kompetent organ, enten kommunestyre eller formannskap. Disse planene øves regelmessig (ca. 6 kommuner pr. år), se tidligere rapportering om øvelser.

Sambands/kryptotjenesten drives på et minimumsnivå med åpning av sambandet en dag hver uke. Bemanning er

på et minimumsnivå noe som tilsier en viss sårbarhet.

55.2 Krisehåndtering

Det har ikke vært krisesituasjoner som har krevd ekstraordinær innsats av Fylkesmannen i rapporteringsåret.

Krisestøtteverktøyet DSB-CIM er allerede nevnt er par punkter foran i rapporten, men Fylkesmannen har som sagt startet arbeidet med å overføre eget kriseplanverk til verktøyet. Verktøyet er allerede blitt brukt i forbindelse med øvelsesvirksomhet (øvelse Kvikkleire i regi av NVE) samt til hendelser som har kunnet utvikle seg til å bli kriser.

Når det gjelder kommunene, har allerede de kommuner som deltar i forumet Det Digitale Trøndelag (DDT) begynt å bruke verktøyet i forbindelse med øvelser. Det samme gjelder også overføring av kriseplandokumenter, herunder tiltakskort. I Nord-Trøndelag gjelder dette 6 kommuner. For de øvrige kommuner er dette arbeidet ikke kommet i gang enda.

55.3 Evaluering

I og med at det ikke har vært krisesituasjoner i Nord-Trøndelag i rapporteringsåret, er det heller ikke noe å rapportere på dette punktet.

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
51.2 Vergemålsloven	kr 208 296,44	kr 0,00
51.9 Annen siviladministrasjon (rest 51)	kr 5 267,53	kr 0,00
52.1 Fri rettshjelp	kr 489 332,25	kr 133 462,73
52.9 Annet Borgerettigheter (rest 52)	kr 7 056,57	kr 0,00
53 Forebyggende samfunnssikkerhet	kr 717 057,22	kr 0,00
54 Beredskapsforberedelser	kr 753 256,76	kr 0,00
55 Regional og kommunal krisehåndtering	kr 18 658,91	kr 0,00
Andre oppgaver under JD	kr 0,00	kr 0,00
Sum:	kr 2 198 925,00	kr 133 462,00

Kommunal- og regionaldepartementet

Resultatområde 61 Samordning, omstilling og fornying i kommunene

61.1 Kommunerettet samordning

Fylkesmannens samordningsvirksomhet i forhold til kommunene er administrativt tillagt Kommunal- og administrasjonsavdelingen som har ansvaret for ekstern og intern samordning. Hovedfokus for embetets kommunerettede samordning, utenom den løpende dialogen med kommunene, er å legge til rette for møteplasser

mellom kommunene og regional statsforvaltning. Fylkesmannen arrangerer derfor hvert år en nyttårskonferanse over to dager, der kommuneledelsen, fylkeskommunens administrative og politiske ledelse og ledelsen i de regionale statsetater møtes om aktuelle problemstillinger.

I 2010 var hovedtemaene for konferansen: Forvaltning av naturressursene – utfordringer for Nord-Trøndelag og Verdiskaping og vern – konflikter eller sammenfallende interesser
Utarbeidelse av det faglige programmet for konferansen skjer i samarbeid med KS.

Fylkesmannen har et nært samarbeid med KS i fylket, bl.a. felles presentasjoner av kommuneproposisjonen og statsbudsjettet, felles ansvar for arrangement av flere typer kurs, konferanser, møter m.v. Fylkesmannen deltar regelmessig i KS-konferanser og drøftingsmøter med bl.a. arbeidsutvalget. Fylkesmannen har en fast post på KS sine rådmannssamlinger.

Fylkesmannen har laget et opplegg for systematisk og helhetlig gjennomgang av utfordringene i kommunene i fylket på embetets ledermøte, slik at alle kommunene vil bli gjennomgått hvert år. Informasjonen som kommer ut av dette tilgjengeliggjøres via vår intranettside. Tilhørende dette opplegget er også en statistikkbank som i hovedsak er generert ut fra kostratall.

61.2 Omstilling og fornying i kommunene

Embetet har i lang tid fokusert på omstilling og fornying i kommunesektoren gjennom interkommunalt samarbeid. Dette har også vært tilfelle i 2010. Etter noe mindre aktivitet og utvikling blant kommunene på dette området i 2007 og 2008, har det i 2009 og 2010 vært økende aktivitet.

Kommunene i Nord-Trøndelag har i flere år vært involvert i ulike former for forpliktende interkommunalt samarbeid. Det er også slik at regionene i Nord-Trøndelag har valgt ulike juridiske rammer og innhold for sine interkommunale samarbeid. I 2009 og 2010 har samhandlingsreformen vært en pådriver i flere regioner for større aktivitet i utviklingen av det interkommunale samarbeidet. Kommunene er i gang med prosesser for å kunne implementere reformen gjennom interkommunalt samarbeid. Helse og omsorg har derfor blitt et tema for samarbeid i flere regioner.

Nord-Trøndelag har et variert spekter av interkommunale samarbeidsformer, bl. a. 2 samkommuner, Innherred samkommune og Midtre Namdal regionstyre. Dette antas å være årsaken til at kommunalkomiteen valgte å besøke Nord-Trøndelag for å sette seg nærmere inn i dette samarbeidet høsten 2010.

Fylkesmannen har også bidratt til omstillingsarbeid i enkeltkommuner. Møter med kommunene, to samlinger i økonominettverk i samarbeid med KS, foredrag om kommuneøkonomi og kostra er gjennomført i 2010. Den økonomiske situasjonen for kommunene i 2010 har vært stabil og preget av konsolidering. Det er bare en kommune som har vært i ROBEK i 2010. Dette er Mosvik kommune, som uansett vill fått en kontroll av budsjettet etter Inndelingsloven på grunn av vedtatt sammenslåing med Inderøy kommune. Fylkesmannen har hatt løpende dialog med flere kommuner og hvor omstilling og effektivisering har vært hovedtema. Fylkesmannen bruker ikke skjønnsmidler til å løse de økonomiske problemene i kommunene, men har brukt skjønnsmidler i tilfeller der vi har funnet at endringer i inntektssystem eller uforutsette utgifter gir grunnlag for å gi kompensasjon. Fylkesmannen erfarer at Robek-status alene ikke er avgjørende for kommunens omstillingsbehov. Vi har kommuner med trang økonomi over lang tid, som aldri har vært i ROBEK.

Fylkesmannen har støttet 30 omstillingsprosjekt, kommunale og interkommunale, med tilbakeholdte skjønnsmidler i 2010. Samlet er det brukt i overkant av 8 mill. kr på disse prosjektene.

Embetet har utarbeidet kommuneprofiler for alle kommunene i fylket hvor nøkkeltall i forhold til omstilling og omstillingsbehov er sentrale.

61.3 Samordning av statlig tilsyn

Som nevnt i årsrapporten for 2009 ferdigstilte embetene i Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag og Nord-Trøndelag i 2008 et prosjekt om videreføring av samordningsansvaret ut over kommunelovens krav. Dette ble videreført i 2009, og nevnte embeter arrangerte nasjonal konferanse som ble avviklet 28.-29. januar 2010. Embetene har arbeidet videre med prosjektet også i 2010, og dette resulterte i avvikling av regional tilsynsforum/konferanse i Ålesund. Embetene har samarbeid med Arbeidstilsynet, Mattilsynet og Helsetilsynet.

I 2010 har tilsynssamordning og gjennomføring av tilsyn vært tema ved flere møter med KS, bl.a. i rådmannsforum. Det er i løpet av året besluttet at det skal oppnevnes en samarbeidsgruppe mellom ledelsen i fylkesmannens tilsynsavdelinger og representanter fra kommunenes administrative ledelse der tilsynshjemler, praksis, samarbeidsforhold m.v skal gjennomgås med sikte på å sikre bedre gjennomføring og effekt av tilsynene.

Internt ved embetet er det assisterende fylkesmann som har ansvaret for koordineringen av tilsynsaktiviteten.

Resultatområde 62 Kommuneøkonomi

62.1 Kontroll og godkjenning etter økonomibestemmelsene i Kommuneloven

Det foretas ikke obligatorisk gjennomgang av alle kommunebudsjetter, bare budsjettene til ROBEK-kommunene. Det blir likevel nedlagt betydelig arbeid med å holde en god oversikt over økonomisk status og utvikling i alle kommuner. Dette er nødvendig for å kunne fylle oppgaver innenfor råd og veiledning. I dette arbeidet brukes både budsjetter, økonomiplaner, regnskap, kostraanalyser, statistikk og annet tilgjengelig materiale.

Det er foretatt lovlighetskontroll etter kommunelovens § 60 på 1 budsjett. Budsjettet ble opphevet som følge av urealistisk budsjettering av inntekter til kompensasjon for utgifter til kommunesammenslåing. Mosvik kommune hadde saldert budsjettet med slike inntekter, uten at det var budsjettert utgifter til sammenslåing. Ingen kommuner ble meldt inn i ROBEK i 2010, slik at det ved utgangen av 2010 var kun en ROBEK-kommune i Nord-Trøndelag.

I 2010 ble 8 låneopptak behandlet, alle godkjent

I 2010 ble 8 garantisaker behandlet, alle godkjent.

Økonomisk status og utvikling i nordtrønderkommunene blir klarlagt som et ledd i oppfølgingen av kommunene. Det føres løpende oversikter over sentrale nøkkeltall som netto driftsresultat, underskuddsdekning og akkumulerte regnskapsresultat gjennom regnskaper, budsjetter og økonomiplaner. Dette er en del av kommunebildene som er utarbeidet .

Økonomiplaner er ikke systematisk gjennomgått i 2010, men gjennomgått i den grad det har vært nødvendig i forhold til veiledning overfor kommuner og til bistand overfor andre avdelinger. Det er ikke gitt skriftlig tilbakemeldinger på økonomiplaner i 2010.

62.2 Økonomiforvaltning - veiledning

I løpet av året er det holdt informasjonsmøter med kommunene samlet og diskusjonsmøter med kommunene etter behov. Spørsmål om inntektssystem, skjønnstilskudd, tiltakspakken, utbetalinger m.v. er besvart skriftlig eller muntlig. Det er foretatt analyser og laget prognoser på kommunenes frie inntekter.

Kommunene får løpende informasjon om skatteutjevning, endringer i rammevilkår m.v. Det er gitt opplæring og veiledning i bruk av prognosemodeller. Alle økonomisjefer i fylket er satt opp på en distribusjonsliste for mailutsending og alle viktige meldinger og styringssignaler formidles dermed umiddelbart. Dette er også delvis gjennomført på fylkesmannens hjemmeside. Sammen med KS Nord-Trøndelag har fylkesmannen opprettet et kommuneøkonominettverk for alle kommunene i fylket. Målgruppen er i hovedsak økonomisjefer/regnskapssjefer og det er holdt to samlinger i 2010.

Kommunene fikk orientering om statsbudsjettet på samling umiddelbart etter at statsbudsjettet ble framlagt. Fullt

oppmøte fra kommunene.

Innenfor kostraområdet er det gitt generelle råd og veiledning. Kostrareporteringsprosessen er overvåket og kommunene er gjort spesielt oppmerksom på nødvendigheten med å overholde tidsfrister. Det er brukt ressurser på organisering av data og metodikk til finansiell statistikk og tjenestetatistikk. Det er brukt mye ressurser på videreutvikling av analyseverktøy. I verktøyet kombineres økonomitall med annen statistisk informasjon som fylkesmannen sitter med. Verktøy beregnet for bruk ute hos kommunene legges ut på fylkesmannens hjemmeside.

Spørsmål fra kommuner, pressen, enkeltpersoner mv om økonomibestemmelsen i kommuneloven, eiendomsskatteloven og selvkostberegning er besvart. Det har vært møter med kommuner og revisjonen om forståelsen av enkelte saker og generell informasjon. Fylkesmannen har etablert et system for løpende dialog med kommunerevisjonen.

Vi har fordelt skjønnsmidler til kommunene. Av fylkesrammen ble det holdt tilbake 15.5 mill. kroner til kriseformål og omstillingsprosjekter. Tilleggsinformasjon fra kommuner er innhentet og det er holdt møter med enkeltkommuner for å avklare forhold i søknadene. Det er foretatt tildeling av skjønnsmidler ut fra sentrale kriterier og egne lokale retningslinjer utarbeidet sammen med KS.

Vi har bistått andre avdelinger på embetet i saker innenfor kommuneøkonomi.

Embetet har vært representert som observatør i GKRS

Det har i 2010 også vært stort behov for bistand til saksbehandling og informasjonsmøter i saker som gjelder andre departement. Dette gjelder feks omsorgsplan 2015, klagebehandling økonomisk likeverdig behandling barnehager mv.

Resultatområde 63 Kommunalrett og valglov

63.1 Kommunalrett

Vi mottok 6 saker hvor lovlighetskontroll var krevd av tre kommunestyremedlemmer. Fire av disse ble stadfestet, en ble avvist og en omgjorde kommunen selv. Vi tok ingen sak opp til lovlighetskontroll av eget tiltak i 2010.

Vi veileder kommunene mye over telefon og e-post, og som tidligere er det mange spørsmål om habilitet.

Lovlighetskontroll

Embeter	Saker om lovlighetskontroll etter klage som det er truffet vedtak i			Lovlighetskontroll initiert av fylkesmannen			Vedr. habilitet	Vedr. lukking av møter
	Antall saker	Antall opprettholdt	Antall ulovelig	Antall saker	Antall opprettholdt	Antall ulovelig		
FMNT	6	4	0	0	0	0	1	0
Sum	6	4	0	0	0	0		

63.2 Valg

Det er som kjent ikke avholdt noe valg i 2010. I løpet av året veileder vi ofte i henvendelser om valgspørsmål etter kommuneloven. Dette gjelder særlig suppleringsvalg, både i fylkeskommunen og kommunene.

Resultatområde 64 Forvaltningsloven og offentleglova i forhold til kommunesektoren

Fylkesmannen mottok og behandlet 3 klager etter offentlighetsloven i 2010. Ett vedtak ble stadfestet, ett ble

opphevet og heimsendt til ny behandling og ett omgjort.

Vi har ikke mottatt noen klager etter fvl § 28 over kommunestyrevedtak, og heller ingen klagervedrørende partsinnsyn i 2010.

Vi har veiledet enkeltpersoner, presse og kommuner i offentlighetslov og forvaltningslov etter henvendelse, både via e-post og telefon.

Resultatområde 65 Kommuneinndeling og interkommunalt samarbeid

65.1 Kommuneinndeling

I 2009 startet embetet med bistand til eventuell kommunesammenslåing mellom kommunene Mosvik og Inderøy. Arbeidet fortsatte i 2010, og embetet har bistått kommunene etter de oppgaver fylkesmannen har etter embetsoppdraget og inndelingsloven. Kommunesammenslåingen ble godkjent ved kgl.res i 2010, og etter den tid har embetet også bistått kommunene i arbeidet med den konkrete forberedelse til sammenslåing som skjer fra 01.01.2012.

Fylkesmannen har også deltatt i styringsgruppen for utredningsarbeidet knyttet til en eventuell overføring av Osen kommune fra Sør- til Nord-Trøndelag. Etter folkeavstemning ble det besluttet at Osen kommune ikke ønsker å søke om slik overføring.

65.2 Interkommunalt samarbeid

Se punkt 61.2

Resultatområde 66 Bolig- og bygningsrett

66.1 Byggesaker

Vi har behandlet 68 klager etter plan- og bygningsloven i 2010. I 28 av disse sakene ble klageren gitt helt eller delvis medhold. Det gjenstod 19 saker til behandling ved utgangen av 2010. Vi viser ellers til de opplysningene vi har gitt i "rapportering.fylkesmannen.no".

I forbindelse med ikrafttredelse av ny byggesaksdel til plan- og bygningsloven gjennomførte vi 2 to-dagers samlinger for kommunene.

66.2 Saker om ekspropriasjon

Vi mottok en klage på ekspropriasjon i 2010 der vi stadfestet kommunens vedtak. Videre fikk vi en søknad om forhåndstiltredelse som vi innvilget. I tillegg mottok vi 2 søknader om ekspropriasjon. En ble oversendt til kommunen som rette vedtaksmyndighet og en er ikke ferdigbehandlet.

66.3 Klage etter eierseksjonsloven

Vi mottok ikke noen sak på dette området, og behandlet heller ingen i 2010.

Klage etter eierseksjonsloven - antall

Embeter	Antall klager	Tatt til følge	Ikke tatt til følge	lovbestemmelser er vurdert under klagebehandlingen
FMNT	0	0	0	Vi har ikke mottatt noen klagesaker på dette området.

Sum	0	0		
------------	----------	----------	--	--

66.4 Klage på kommunalt vedtak om forkjøpsrett av leiegård

Vi hadde ingen slike saker i 2010.

Klage på kommunalt vedtak om forkjøpsrett av leiegård - antall

Embeter	Antall klager	Tatt til følge	Ikke tatt til følge	lovbestemmelser er vurdert under klagebehandlingen
FMNT	0	0	0	Ingen da ingen klagesake
Sum	0	0		

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
62 Kommuneøkonomi	kr 858 923,69	kr 0,00
66 Bolig- og bygningsrett	kr 1 120 643,85	kr 0,00
Andre oppgaver under KR D	kr 860 105,70	kr 0,00
Sum:	kr 2 839 673,00	kr 0,00

Arbeidsdepartementet

Resultatområde 73 Levekår og sosiale tjenester

Samlet tilstandsvurdering for resultatområde 73 og 74:

Fylkesmann har i 2010 hatt fokus på å få bedre kvaliteten på arbeidet som gjøres innenfor sosialtjenesten. NAV kontorene er etablert og mange av innholdsreformene knyttet til NAV er implementert og fokuset kan således rettes mot å bedre den faglige kvaliteten. Tilsynene viser at det er for liten bevissthet om hvordan man skal sikre styringen av hvordan viktige lovkrav på sosialområdet blir ivarettatt. Mangler på dette området er ikke, etter fylkesmannens mening, en konsekvens av NAV reformen. Dette er i stor grad gamle synder på sosialområdet men som nå i større grad blir synliggjort gjennom at det er innført tilsyn med økonomisk sosialhjelp.

I vår oppfølging av kvalifiseringsprogrammet har vi i 2010 vridd innsatsen ytterligere fra måltallsfokus over på hvordan man skal sikre at de som er i målgruppen og har rettigheter til KVP blir vurdert og får et tilbud. Samtidig er det viktig at det er kvalitet på kartleggingen slik at det tilbudet som blir gitt er tilpasset den enkeltes forutsetninger. Fylkesmannen har gjennom KVP prosjektet vært tett på det enkelte NAV kontor og har således fått et godt bilde av hvor det er behov for fortsatt fokus.

Kvalitet på kartleggingen er ikke bare viktig i forhold til Kvalifiseringsprogrammet. Tilsynene på økonomisk sosialhjelp viser at kartleggingene generelt er for dårlige og har et for ensidig økonomifokus. Fylkesmannen har derfor gjennom besøkene vi gjorde i forbindelse med ny lov om sosiale tjenester satt fokus på NAV kontorenes plikt til å kartlegge og vurdere alle relevante forhold som kan bidra til å sikre den enkelte økonomisk og sosial trygghet og et aktivt og meningsfylt liv. Vi har spesielt satt fokus på endringen av lovens formålsparagraf knyttet til å bidra til at barn og unge og deres familier får et helhetlig og samordnet tjenestetilbud. Å sikre at NAV kontorene tar sitt ansvar bl.a. i forhold til satsingen på å motvirke barnefattigdom vil få økt fokus også i Fylkesmannens klagesaksbehandling i 2011.

Innenfor gjeldsrådgiverområdet har Fylkesmannen over år hatt fokus på å bidra til mer robuste tjenester gjennom interkommunalt samarbeid. I Nord – Trøndelag er man nå godt i gang med et prosjekt i INVEST og Innherred Samkommune der man gjennom interkommunalt samarbeid søker å heve kompetansen og redusere sårbarheten innen disse tjenestene. Fylkesmannen ga i 2010 penger til Midtre Namdal Samkommune for å utrede nærmere et samarbeid innenfor gjeldsrådgiving i angjeldende kommuner.

73.1 Lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen

Fylkesmannen mottak 61 klagesaker fra 16 av fylkets 24 kommuner. De fleste sakene kommer fra de større kommunene som Steinkjer, Verdal, Levanger og Stjørdal.

Fylkesmannen fattet endelig vedtak i 57 saker etter lov om sosiale tjenester i NAV i 2010.

Fylkesmannen har stadfestet kommunens vedtak i 53 av sakene. 2 av sakene ble omgjort og 2 av sakene ble opphevet og sendt tilbake til kommunen for ny behandling. Ingen av sakene ble avvist.

Ved utgangen av 2010 var 12 saker fortsatt under behandling. Det vil bli fattet endelig vedtak i disse sakene i januar og februar 2011.

Det har vært en svak stigning på antallet innkomne saker knyttet til økonomisk bistand da tallet var 59 i 2009.

Av 57 innkomne vedtak har 2 saker mindre enn 2 uker behandlingstid, 35 saker mellom 2 uker og 2 mnd. saksbehandlingstid, 10 saker mellom 2 og 3 mnd. saksbehandlingstid og 9 saker har mellom 3 og 4 mnd. saksbehandlingstid.

Fylkesmannen har bidratt med innspill til Arbeids- og velferdsdirektoratets arbeid med å utarbeide nytt rundskriv i forbindelse med ny lov om sosiale tjenester i NAV. Det ble gitt skriftlig uttalelse helt i starten av 2010.

Fylkesmannen har holdt opplæring for ansatte i NAV om ny lov om sosiale tjenester i NAV. Nord-Trøndelag har 7 tjenesteområder i NAV og det er blitt gjennomført opplæring og dialogkonferanse i alle.

73.2 Sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen - formidlingstiltak og kompetanseutvikling

Vi besøkte i 2010 alle tjenesteområder i NAV der vi informerte vi om de politiske satsingene som knytter seg til utenrettslig økonomisk rådgivning, boligsosialt arbeid, kvalifiseringsprogrammet og barnefattigdom. I tillegg til dette ble kommunene invitert til en konferanse i desember der både målsettinger med de politiske satsingene ble gjennomgått og reglene/forventningene knyttet til tilskuddsordningene på området. Fylkesmannen deltar i to faste samarbeidsfora med NAV. Det ene er NAV utvalget som består av 3 representanter fra henholdsvis Fylkesmannen, NAV og KS. Det andre samarbeidsforumet er koordineringsutvalget som jobber bl.a. med felles kompetansetiltak.

Kravene i internkontrollforskriften ble gjennomgått for tjenesteområdelederne i NAV på en NAV-leder samling i fylket. På denne samlingen ble det også satt fokus på hvordan målekortet kunne brukes som et av virkemidlene for å møte kravene til internkontroll.

73.3 Kvalifiseringsprogrammet

For 2010 var det satt følgende hovedmål for arbeidet med kvalifiseringsprogrammet:

- Kvalitet
- Kvantitet
- Fra prosjekt til drift

Med utgangspunkt i at kvalifiseringsprogrammet var implementert i alle fylkets NAV-kontor i september 2009 og grunnopplæring og god praksis var på plass på dette tidspunkt, startet vi året 2010 med en **kvalitetsgjennomgang** av alle kontorene. Det dreier seg om et såkalt "dypdykk" i kontorenes arbeid med kvalifiseringsprogrammet og med tema "Kvalitet og innhold." Dette var et stort og omfattende arbeid hvor både kompetanseveileder, prosjektmedarbeider og prosjektleder var med ute i kontorene og deltok i kvalitetsgjennomgangen – i nært samarbeid med ledere og ansatte ved det enkelte kontor. Følgende tema inngikk i kvalitetsgjennomgangen:

- Saksbehandling – rutiner og systemer
- Bruk av Arena – dokumentasjon av arbeidet
- Arbeidsevnevurdering

- Programinnhold (er det samsvar mellom resultat i AEV og tiltak i planen?)
- Bruk av individuell plan
- Brukermedvirkning
- Oppfølging av deltakerne
- Ressurser
- Organisering av arbeidet
- Behov for videre støtte og veiledning fra fylkesprosjektet

Med utgangspunkt i de funn vi gjorde i kvalitetsgjennomgangen spisset vi innsatsen/ressursene mot de kontorene som hadde størst behov for bistand og oppfølging i det videre arbeidet med kvalifiseringsprogrammet.

Arbeids- og læringsarenaer:

- Besøk i NAV-kontorene
- Nettverkssamlinger (4 i 2010)
- Fagsamlinger (opplæringsdager for hele fylket, enkeltkontor og/eller tjenesteområder)
- Erfaringsforum – fylkesprosjektet i N-T har vært gartner og brukt Erfaringsforum aktivt i arbeidet med læring og erfaringsspredning)
- Kunnskapsdeling gjennom bruk av mail, telefon, møter m.v.
- Opplæring i AI til alle som arbeider med kvalifiseringsprogrammet (i løpet av prosjektperioden har 60 personer i fylket fått denne opplæringen)
- Kontorene har hatt egne læringsarenaer, så som møter, drøftinger rundt egen og andres praksis – etter anbefaling fra fylkesprosjektet (Bedre Praksis).
- Regionsamlinger arrangert av Arbeids- og velferdsdirektoratet med stor aktivitet og deltakelse fra fylkesprosjektet
- Prosjektledersamlinger arrangert av direktoratet.

Samarbeidspartnere og samarbeidsarenaer:

- Arbeidslivssentret – det ble tidlig etablert kontakt og samarbeid med prosjektet “Mestring mot arbeid – rus og psykisk helse”
- Arbeidsrådgivningstjenesten – prosjektleder sitter i styringsgruppe for ovennevnte prosjekt
- Avdeling for tjenesteutvikling ved kompetanse på Arena, behovsvurdering/14a
- Flyktningetjenesten
- Friundervisningen
- Sareptas v/Bjørn Hauger

Fra prosjekt til drift:

Alle våre aktiviteter i 2010 har hatt en innebygd målsetting om å sikre overgangen fra prosjekt til drift på best mulig måte. Dette har derfor vært tema i alle møter med kontorene og veilederne. Etter vår vurdering er de fleste kontorene godt i stand til å drifte arbeidet med kvalifiseringsprogrammet på egen hånd når arbeidet legges over i den ordinære driftslinjen fra 2011. Denne overgangsfasen kan imidlertid være sårbar, og vi ser flere utfordringer

knyttet til det videre arbeid der lederforankring og eierskap/partnerskap er viktige faktorer. Det samme er tid og ressurser, prioritert i kontorene, samt vedlikehold og videreutvikling av kompetanse.

For å sikre at ovennevnte utfordringer blir ivaretatt, er det en forutsetning at det gode samarbeidet mellom Fylkesmannen og NAV fortsetter også etter prosjektperioden. I den forbindelse har vi planlagt følgende tiltak:

- Samhandling videre mellom Fylkesmannen og NAV fylke i NAV-utvalget
- Koordineringsgruppen samhandler om kompetansetiltak
- Rådgiver (tidl. prosjektleder) har ansvar for KVP hos FM
- Kompetansekordinator har ansvar for KVP i NAV fylke
- Månedlige statusmøter knyttet til målekortet, resultatet av funnene kan resultere i ulike tiltak eller spesiell oppfølging mot enkelte kontor eller TO
- NAV fylke vil være en "støttepartner" både i forhold til resultater og for å sikre felles oppfølgingsmetodikk i NAV
- Fortsatt samarbeid mellom KVP og beslektede satsingsområder i NAV, f.eks. Nasjonal Strategiplan for arbeid og psykisk helse
- Nettverk – Hvert TO drifter eget nettverk. Kontaktpersoner er avklart.
- Videreføring av fylkesnettverket i en overgangsperiode

73.4 Utenrettslig økonomisk rådgivning

Fylkesmannen har gjennom flere år erfart at kompetansen innen økonomisk rådgivning, og gjeldsrådgivning spesielt, er mangelfull i enkelte kommuner. Vi ser gjennom vår klagesaksbehandling at enkelte kommuner ikke gir rådgivning relatert til gjeldsproblematikk eller andre vanskelige økonomiske forhold. Det er stor pågang fra publikum i forhold til at enkelte kommuner ikke bistår med tilstrekkelig økonomisk veiledning og gjeldsrådgivning. Videre er det kommuner som gir uttrykk for bekymring for egen kvalitet på økonomisk råd og gjeldsrådgivning til publikum.

Fylkesmannen erfarer likevel at mange kommuner er opptatt av å heve kompetansen innen økonomisk rådgivning/gjeldsrådgivning. I samarbeid med regionkontaktene og operativ arbeidsgruppe (OAØ) er det siden 2005 årlig gjennomført landsomfattende kursing av alle kommunene. Dette for å sikre en grunnleggende kompetanse i økonomisk rådgivning og gjeldsrådgivning. I 2010 ble det i samarbeid med Fylkesmannen i Sør-Trøndelag arrangert to felles kurs for trønderfylkene. Det ene var videregående kurs for gjeldsrådgivere og det andre var et temakurs. Det er videre for 2011 planlagt grunnkurs og kurs med spesielle tema relatert til økonomisk veiledning og gjeldsproblematikk. Dette for å sikre grunnleggende kompetanse og spisskompetanse til ansatte i kommunen og i NAV.

Det ble i 2008 i regi av Fylkesmennene i Sør- og Nord-Trøndelag etablert en ressursgruppe av økonomiske rådgivere på tvers av fylkes- og kommunegrensene. Denne gruppen skal konkretisere de faglige mål, samtidig som den skal bidra til økt kompetanse, og etter hvert kunne bistå den enkelte saksbehandler på området. Dette arbeidet vil intensiveres i 2011.

Invest kommunene Steinkjer, Inderøy og Verran i samarbeide med Samkommunene. Verdal og Levanger mottok i 2008 midler fra Fylkesmannen til et forprosjekt knyttet til gjeldsproblematikk. Resultatet av forprosjektet ble at disse kommunene i 2009 fikk statlige midler til et gjeldsordningsprosjekt. Prosjektet har flere delmål og mål. Kompetanseheving i førstelinje og mottak av brukere er et sentralt delmål. Ved å øke spisskompetansen styrkes saksbehandlingen og den faglige tryggheten. Det er videre viktig for prosjektet å øke ekspertkompetansen for å kunne ivareta de ekstra tunge gjeldssakene. Deltakerne i prosjektet har en felles oppfatning av at funksjonen som økonomisk rådgiver og gjeldsrådgiver er svært ensom og utsatt. Det fokuseres derfor på nettverksbygging for å styrke samhold, tettere samarbeid, og gjøre tjenestene mer robuste, noe som er avgjørende for å kunne yte brukeren god hjelp, støtte og veiledning. Dette vil videreføres også i 2011.

Fylkesmannen har gjennomført dialogkonferanser med alle 6 tjenestområdene innenfor NAV i fylket. På disse dialogkonferansene har, i tillegg til orientering om ny lov om sosiale tjenester i NAV, også dette med gjeldsrådgivning vært tema.

Fylkesmannen har gjennom rådgivning, behandling av klagesaker og utsendelse av epost om aktuelle temaer informert om utvikling på feltet. Fylkesmannen har på denne måten bidratt til at kommunen har tilgang på god informasjon til publikum om tjenesten.

Den videre målsettingen er at Fylkesmannen i samarbeid med NAV, og kontaktperson i NAV skal bidra til at hver kommune og NAV-kontor skal ha kompetanse i økonomisk rådgivning og gjeldsrådgivning. Godt sosialfaglig arbeid skal bidra til at mennesket er helhetlig ivaretatt. Det innebærer at helse, bolig og forutsigbar økonomi er viktige pilarer i dette arbeidet.

73.5 Boligsosialt arbeid

Fylkesmannen har i 2010 samlet kommunene i fylket til en dialogkonferanse. Her var målet å bidra til en helhetlig strategi, med fokus på rusproblematikk, psykiatri og økonomisk rådgivning i sammenheng med det boligsosiale perspektivet. Boligsosialt arbeid er en integrert del av arbeidet som gjøres i opptrappingsplanen rus og det har vært viktig tema i de sammenhenger vi har hatt dialog med kommunene. Det er gjennomført dialogmøte med alle kommuner hvor boligsosialt arbeid var et av temaene.

Det ble i 2010 gitt statlig prosjektmidler til boligsosialt arbeid i fire kommuner:

Grong kommune har fått midler til tiltak med miljøteam, for oppfølging av skoleungdom og hybelboere. Tiltaket er inne i siste året med statlig tilskudd. Steinkjer kommune har etablert egne miljøtiltak spesielt rettet mot personer som har behov for bistand for å bo. Namsos kommuner fikk midler til å starte prosjekt relatert til oppfølging i bolig. Levanger kommune har fått tilskudd til å etablere boveiledere innen rus og psykisk helsetjenesten.

Fylkesmannen har gjennom konferanser, møter, brev, mail og på eget nettsted, bidratt med boligsosial informasjon i forhold til de statlige boligsosiale prosjektmidlene.

73.6 Barnefattigdom

Det ble i 2010 gitt tilskuddsmidler til 2 nordtrønderske kommuner i forhold til bekjempelse av barnefattigdom; Namsos og Overhalla.

Prosjektet i Namsos var i 2010 i sitt 3. år med prosjektmidler og man har der over tid arbeidet målrettet for å redusere barnefattigdommen og konsekvensene av denne både i forhold å tilby ferie og fritidstilbud til barn og ungdom uavhengig av foreldrenes økonomiske og sosial situasjon samt bedre tverrfaglig samarbeid internt for å fange opp og finne gode individtilpassede tiltak til de som er i målgruppen.

Overhalla var ny som tilskuddskommune i 2010. Prosjektet der heter "Nye muligheter" der målsettingen er å bryte den sosiale arven i enkelte familier ved å jobbe systematisk og målrettet med hele familien for å bryte gamle mønstre der målet er overgang fra passive stønadsmottakere til aktive aktører i eget liv.

Fylkesmannen har gjennom året satt fokus på barnefattigdommen i sin samhandling med NAV og vært tydelig på å informere om NAV sitt ansvar for både å se barna i kartleggingsfasen og vise at man har sett i vurdering og vedtaksfasen.

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
73.3 Kvalifiseringsprogrammet	kr 0,00	kr 453 832,61
73.9 Andre oppgaver – Sosialtjeneste (rest 73)	kr 356 608,07	kr 118 279,39
74 Tilsyn med sos. tj. i arbeids- og velferdsforv.	kr 478 527,56	kr 152 214,15
Andre oppgaver under AD	kr 16 212,17	kr 0,00
Sum:	kr 851 347,00	kr 724 326,00

Resultatområde 75 Habilitering og rehabilitering

75.1 Habilitering og rehabilitering – nasjonal strategi

Fylkesmannen har deltatt aktivt i Rehabiliteringsledernetverket i Nord-Trøndelag og vært medarrangør i en konferanse med fokus på å dele erfaringer fra forskjellige prosjekter innenfor rehabilitering. Fylkesmannen deltar også i nettverk for koordinerende enhet.

75.2 Barn med nedsatt funksjonsevne og deres familier

Fylkesmannen har i flere år drevet nettverksgruppe for faglig og administrativt ansvarlige for barne- og avlastningsboliger i Nord-Trøndelag. I 2010 gjennomførte vi en nettverkssamling. Også brukerorganisasjoner var invitert til denne samlingen. Dette er en viktig arena for erfaringsutveksling og kompetanseutvikling slik at kommunene blir bedre rustet til å ivareta barn med nedsatt funksjonsevne og deres familier.

75.3 Unge personer med nedsatt funksjonsevne i alders og sykehjem

Det er for året registrert at det er to kommuner som har personer under 50 år bosatt i sykehjem. Det har vært kontakt med disse kommunene og fylkesmannen har fått tilbakemelding på at de det gjelder ønsker å bo på sykehjem, dette etter en vurdering som er tatt i samråd med brukerne.

Resultatområde 76 Kvalitet og samhandling

76.1 Samarbeid mellom 1. og 2.linjetjenesten

Fylkesmannen har deltatt aktivt i møter i samarbeidsutvalget, en fellesarena mellom kommuner og helseforetak som drøfter saker og bidrar til å skape et grunnlag for bedre samhandling i helsetjenesten i fylket. Det har skjedd mye positivt på samhandlingsområdet i fylket, og i 2010 er det blant annet etablert en felles strategi for samhandling mellom kommuner og helseforetak, "Helhetlige tjenester- felles ansvar."

Midtre Namdal samkommune fikk utdelt fylkets samhandlingspris for sitt prosjekt "helsepilot". Fylkesmannen gjorde en vurdering og innstilte dem som fylkets kandidat til prisen, først og fremst for deres lange og gode arbeid på folkehelseområdet. Stjørdal fikk også pris på vegne av "Værnesregionen" for sitt gode interkommunale samarbeid på helseområdet, innstilt av fylkesmannen i Sør-Trøndelag. Slik sett ble det to priser til vårt fylke.

De 24 kommunene i fylket har organisert seg inn i 7 regioner for å møte utfordringene med samhandlingsreformen. De fleste regioner har opprettet stilling som koordinator eller prosjektleder for å arbeide strategisk med disse kommunale utfordringene/ oppgavene.

Fylkesmannen har i tett samarbeid med KS etablert et kommunalt helseledernetverk som i 2010 gjennomførte en todagers samling med tema samhandlingsreformen. Der deltok også klinikkledere fra helseforetaket. Vi har i dette arbeidet også begynt å se på hvordan vi kan understøtte de ulike eksisterende fagnettverkene som ledd i det å skape helhetlige pasientforløp.

Det er stor aktivitet på mange ulike samhandlingsprosjekter mellom kommuner og mellom kommuner og helseforetak.

76.2 Individuell plan

I forbindelse med Fylkesmannens arbeid med tilsyn, klagesaker, råd og veiledning, har det vært fokusert på om det informeres tilstrekkelig om retten til IP, og om arbeidsredskapet fungerer i praksis. Vårt inntrykk er at IP fortsatt er lite brukt og til dels lite kjent som rettighet og arbeidsredskap/- hjelp i oppfølginga av pasienter med langvarige og sammensatte tjenester.

Fylkesmannen har i tillegg gitt innspill i arbeidet med å tilrettelegge for en nasjonal kartlegging av bruken av IP, men denne undersøkelsen kom ikke i gang i 2010.

76.3 Nasjonal strategi for kvalitetsforbedring i sosial- og helsetjenesten

Fylkesmannen hadde en gjennomgang av internkontrollforskriften med utgangspunkt i "Hvordan holde orden i eget hus" med tjenesteområdelederne i NAV i juni. Fylkesmannen har hatt egne fagdager med de enkelte tjenesteområdene i NAV i fylket med fokus på ny lov om sosiale tjenester i NAV og dialog omkring bl.a. hvilke dilemmaer man møter i yrkesutøvelsen.

Videre er dette et tema som berøres ved ulike tilsyn.

76.5 Felles digitalt nødnett

Felles digitalt nødnett er ikke innført. Fylkesmannen har intet å rapportere på dette feltet.

Resultatområde 77 Andre oppdrag

77.1 Helsemessig og sosial beredskap

Viser til resultatområde 83.6: Smittevern.

Fylkesmannen deltok i november på regionalt møte i Stjørdal, i lag med beredskapsavdelinga hos fylkesmannen. Der møtte Helse- Midt- Norge, Fylkesmennene i Møre og Romsdal og Sør- Trøndelag og representanter fra Helsedirektoratet og Direktoratet for Sikkerhet og Beredskap (DSB).

Fylkesmennene hadde plukket ut tre kommuner hver som også deltok i møtet. Møtet var lagt opp som workshop for å gi faglig påfyll og drøfte ulike forhold omkring den helsemessige beredskapsplanlegginga. Erfaringsutveksling omkring gjennomføringa av pandemien ble en viktig del av workshopen. Lignende arrangement skal arrangeres også i de andre regionene ut fra erfaringene fra dette møtet.

Fylkesmannen har deltatt på møtene i fylkesberedskapsrådet og i det fortløpende arbeidet med beredskap hos Fylkesmannen i Nord-Trøndelag. Det er kontinuerlig kontakt med planlegging av øvelser, kontakt omkring meldinger om hendelser og øvinger via beredskapspostkassen til Fylkesmannen og løpende kontakt ved forespørsler mellom vår avdeling og beredskapsavdelingen. Et web- basert / krisestøtte-/ krisehåndteringsverktøy er innført, og Fylkesmannen har blitt orientert og så vidt fått brukt dette i forbindelse med oppstarten av årets influensaepidemi og meldinger omkring denne. Dette ser lovende ut.

Erfaringene med og arbeid med avslutning av pandemien tok mye tid de første månedene av 2010. Fylkesmannen i Nord-Trøndelag sin rapport om pandemien, gir et sammendrag av dette arbeidet. Kommunene i Nord- Trøndelag gjennomførte pandemihåndteringa på en god måte.

77.2 Fritak for forvaltningsmessig taushetsplikt

Fritak for forvaltningsmessig taushetsplikt

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittelig saksbehandlingstid
FMNT	1	1
Sum	1	

77.3 Særfradrag

Særfradrag for utgifter til behandling utenfor den offentlige helsetjenesten. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid.

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMNT	16	28
Sum	16	

77.4 Førerkortsaker

Førerkort. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMNT	1024	75
Sum	1024	

77.5 Pasientjournaler

Pasientjournaler. Antall saker.

Embeter	Antall
FMNT	0
Sum	0

77.6 Rett til trygderefusjon

77.7 Helse- og omsorgsmelding (tidligere Helse og sosialmelding)

Meldingen til Helsetilsynet og til Helsedirektoratet vil bli fullført og levert i samsvar med kravene i oppdragsbrevet

77.8 Rettssikkerhet ved ytelse av helsehjelp med hjemmel i pasientrettighetsloven kap. 4A

Fylkesmannen har deltatt i veiledningsmøter med enkeltkommuner og tannhelsetjenesten. Vi har gitt veiledning til både kommuner, tannhelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten i en hel rekke spørsmål. Videre har vi sammen Fylkestannlegen, Helse Nord-Trøndelag HF og USH-Verdal opprettet en arbeidsgruppe for å sikre et samarbeid i forhold til opplæring som er rettet mot praksisfeltet.

Resultatområde 83 Folkehelsearbeid

83.1 Folkehelsearbeid generelt

Folkehelsearbeid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMNT	4	5
Sum	4	

83.2 Miljørettet helsevern

Fylkesmannen har samarbeidet med miljøavdelingen i forhold til enkeltsaker. Fylkesmannen har gitt råd og veiledning ved forespørsler fra privatpersoner, kommuner og virksomheter. Det er behandlet en sak etter kap.4 A i kommunehelseloven, denne fikk en lokal avklaring.

Oppvekst og utdanning gjennomførte tilsyn på opplæringsloven kap.9a og § 11-1a på området elevenes psykososiale skolemiljø, dette uten deltagelse fra sosial-, helse- og barnevernsavdelingen.

Det som omhandler universell utforming er beskrevet i resultatområde 46.

Fylkesmannen arrangerte egen høringskonferanse i forbindelse med ny folkehelselov hvor blant annet miljørettet helsevern ble diskutert.

83.3 Ernæring, fysisk aktivitet, tobakk og seksuell helse

Ernæring. Det ble arrangert "Fiskesprell"-kurs i 23 barnehager i regi av NTFK.

Sunt & godt er avsluttet men ikke evaluert. Det ble arrangert kurs i kosthold for barnehager i Midtre Namdal samkommune med økonomisk støtte fra Fylkesmannen.

Fysisk aktivitet i barneskolene. Oppvekst og utdanning i vårt embete rapporterer at aktivitetene ved skolene i Nord-Trøndelag ligger tilnærmet de registreringer som kan sees i landsgjennomsnittet.

Fysisk aktivitet:

Treningskontakt; Fylkesmannen og fylkeskommunen er med i referansegruppa for prosjektet som drives i 3 kommuner (Levanger/Verdal/Steinkjer) i samarbeid med psykiatrisk avdeling Helse Midt-Norge RHF, sykehuset Levanger. Målgruppen er mennesker med problemer innenfor rus og psykiatri. Det er gitt økonomisk bidrag fra Fylkeskommunen og Fylkesmannen til to runder med opplæring for 40 instruktører. Ved det første kurset var opplegget etter "Førde-modellen", mens det ved siste kurs ble laget et eget innhold, som vi har døpt "Innherredsmodellen". Det gis tilbakemelding på at det er stigende aktivitet i de aktuelle kommunene i forhold til benyttelse av treningskontakter.

"Lettere når jeg er aktiv", er et prosjekt for mennesker med psykisk utviklingshemming initiert av NFU og dette har vært jobbet med i 3 år. Prosjektet avsluttes i år og kan vise til gode resultater. Fylkesmannen har sittet i referansegruppen og også gitt noe økonomisk støtte til dette prosjektet.

Tobakk:

Ressursgruppe tobakk drives i samarbeid med Fylkeskommunen (NTFK). Fylkesmannen har avtalt i partnerskapet at fylkesmannen har sekretær- og koordinatoransvaret for dette arbeidet. Gruppen er sammensatt av representanter fra NTFK, FRI-instruktør, Kreftforeningen, Nasjonalforeningen, bedriftshelsetjeneste (BHT), skolehelsetjenesten ved en videregående skole og representanter for Helse Nord-Trøndelag HF ved røykeavvenningsklinikken ved sykehusene i Levanger og Namsos.

Verdensdagen for Tobakksfrihet ble markert ved sykehusene Levanger og Namsos, Steinkjer kommune v/ folkehelsekoordinator, Statens Hus ved rådgiver folkehelse. Det var også en kronikk i Adresseavisen og Trønder Avisa i samarbeid med Kreftforeningen og Fylkesmennene i Nord og Sør-Trøndelag, og Fylkeskommunen i begge fylker.

Det ble ikke delt ut tobakkspris for 2010 da vi ikke fant en god nok kandidat i forhold til målgruppe for prisen.

Tobakksforebygging (FRI programmet): Fylkesmannen har på andre året engasjert en koordinator i dette arbeidet, og vi har sett viktigheten ved at det er personlig kontakt med rektorene og en som kjenner programmet for å skape engasjement. Han har reist rundt i fylket til de skolene som ikke er med og vi er spente på utfallet av hans arbeid. Noen steder tar de utfordringen på strak arm, mens andre vil ha litt mere tid på å organisere arbeidet.

Forebygging av uønsket svangerskap og abort.

Fylkesmannen fikk også 2010 i oppdrag å forvalte tilskudd gjennom "Handlingsplanen for forebygging av uønsket svangerskap og abort". Høgskolen i Nord-Trøndelag fikk tilskudd til å videreføre sitt prosjekt med helsestasjon for høgskolestudenter. Dette prosjekt har gått over 4 år, hvor studentsamskipnaden kjøper

helsestasjonstjenester fra de kommuner som har et høgskoletilbud. Et av premissene for tildeling som ble stilt var at de skulle registrere hvor mange og hvem som benytter seg av tilbudet, samt at det ble stilt krav om å få det implementert i høgskolens helhetlige tilbud til studenten.

Levanger kommune fikk midler til et prosjekt for helsestasjon for flyktninger/asylsøkere, fortrinnsvis mellom 16 – 20 år.

Høsten 2009 (oktober/ november) ansatte Fylkesmannen en prosjektleder i 40 % som fikk i oppdrag å kartlegge fylket i forhold til abortforekomst og tjenestetilbud. Rapporten ble ferdigstilt januar 2010. Resultatene i denne er sammenfallende med undersøkelse foretatt på landsbasis. Funnene i rapporten er med i det videre arbeidet i forhold til helsestasjonene og kontakten med fagmiljøet der.

83.6 Smittevern

Januar og februar måned var det fortsatt mye aktivitet med pandemi med ny influensa A (H1N1). De faste møtene med Helsedirektoratet og Fylkesmennene ble avsluttet første halvdel av januar. Fylkesmannen i Nord-Trøndelag leverte en fyldig evalueringsrapport om pandemien. Fylkesmannen er svært fornøyd med kommunens innsats under pandemien, og vi oppnådde relativt god vaksinasjonsdekning her i fylket. Sammen med beredskapsavdelinga deltok vi også på en regional gjennomgang av pandemiberedskapen og –gjennomføringa i regi av Helsedirektoratet.

2010 ble det meldt to tilfelle av MRSA – utbrudd i institusjon. Disse ble håndtert på tilfredsstillende måte lokalt.

Det ble avholdt samtaler med det regionale Mattilsynet om felles møtepunkt og satsingsfelt, der smittevern er et sentralt tema.

Det ble ikke gjennomført smittevernkonferanse i vårt fylke i 2010.

Resultatområde 84 Primærhelsetjeneste

84.1 Allmennlegetjenesten inkludert fastlegeordningen

Utviklingen av legedekningen på sykehjem er omtalt under resultatområde 86. Alle kommunene har etablert kontakt og avtale med Noklus. En kommune har søkt om nye legehjemler.

Kommunal legevakt i Nord-Trøndelag er i flertall interkommunale løsninger. Dette gjelder både ettermiddag og natt. Legevaktene er betjent av sykepleiere, og legevaktene ser i hovedsak ut til å fungere godt.

Mange fastleger i fylket har pasienter som deltar i LAR. Pasient og brukerombudet i fylket mener at pasientene har en del negative erfaringer med LAR Midt-Norge. Helsetilsynet har ikke hatt økning av klager på området, men pasient og brukerombudet har tatt opp overnevnte forhold med Fylkesmannen/Helsetilsynet i fylket.

Fylkesmannen har et nært samarbeid med HUNT(Helseundersøkelsen i Nord-Trøndelag). HUNT arrangerer møter for primærhelsetjenesten hver måned. På disse møtene møter kommunelegene og noen fastleger jevnlig. Ulike problemstillinger angående livsstil og forebyggende helsearbeid blir drøftet hver gang. Disse møtene fungerer som gode dialogmøter.

84.2 Turnustjeneste

Fylkesmannen gjennomfører kurs for turnusleger og turnusfysioterapeuter i kommunene. Både vår og høst 2010 møtte 21 turnusleger og 6 turnusfysioterapeuter til kurs. Det er en dag for turnusfysioterapeutene og to dager for turnuslegene. Tema er HELFO og NAV sin funksjon og samarbeid med disse etatene, og Helsejuss. Det er også tema omkring samhandling i kommunene og mulighet for tilbakemelding omkring oppstarten av turnustjenesten. For legene er det i tillegg kurs i førerkortvurdering og mer utdypende undervisning omkring trygdemedisin og samfunnsmedisinske oppgaver.

Det blir avholdt gruppebasert undervisning og samtaler 1-2 x pr halvår for turnuslegene, der tema omkring legerollen, vanlige, viktige og særlig vanskelige problemstillinger blir tatt opp og diskutert nærmere.

Turnuslegen har også et endagskurs ved ambulansetutdanninga i Namsos, der gjennomgang av avansert hjerte/lungeredning, ambulansetjenesten og legevaktsmedisin og trening på simulator er tema. Dette blir gjennomført i samarbeid med ambulansetjenesteutdanningen og medisinskfaglig ansvarlig for legevaktsentralen i Namsos.

En innleid fylkesveileder for fysioterapeutene står for kurs og oppfølging av fysioterapeutene. En assisterende fylkeslege står for kurs og oppfølging av legene. Det blir gitt evaluering av kursene, og det er jevnt over gode evalueringer av de kursene som er avholdt.

Merkantil støtte og kontaktperson for turnustjenestearbeidet hos Fylkesmannen i Nord-Trøndelag hentes fra kommunal- og administrasjonsavdelingen. Det er mye samarbeid mot Statens autorisasjonskontor for helsepersonell og Fylkesmannen i Hordaland som har ansvaret for turnustjenesten. Det har til tider vært problematisk å nå nettsidene til turnustjenesten via www.fylkesmannen.no, og et større søk på årsak til dette er gjennomført i forhold til å avdekke lokale eller sentrale årsaker til dette.

Det er startet forberedelser til kurs for turnuslegenes veiledere i kommunene, og det er positiv respons på deltagelse på dette.

Fylkesveileder har deltatt på nasjonalt kurs for fylkesveiledere i Ålesund, september 2010.

Det er innført ny ordning med pliktig sykehjemstjeneste for turnuslegene. Alle kommunene har gjennomført dette i Nord-Trøndelag. Det er imidlertid litt ulik praksis vedr hvordan dette er gjennomført.

84.3 Klagesaksbehandling etter lov om helsetjenesten i kommunene, pasientrettighetsloven og lov om sosiale tjenester

Lov om helsetjenesten i kommunene med tilhørende forskrifter. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMNT	265	
Sum	265	

84.4 Helsetjenesten til innsatte i fengsel

Det har ikke vært skriftlige eller muntlige klager på fengselshelsetjenesten i 2010. Fengselshelsetjenesten ved Verdal fengsel har satt frem ønske om et møte med Helsetilsynet i fylket angående foreskriving av vanedannende medikamenter. Dette møtet avholdes når ny kommunelege er tilsatt.

84.5 Helsetjenestetilbud til asylsøkere, flyktninger, familiegjennforente og direktebosatte overføringsflyktninger

Fylkesmannen har ikke hatt aktivitet på dette området i år.

84.6 Helse- og omsorgstjenester i et flerkulturelt samfunn

Viser til resultatområde 86.2

84.7 Helsetjenestetilbud til personer utsatt for seksuelle overgrep eller vold i nære relasjoner

Nord-Trøndelag fylke har etablerte et overgrepsmottak ved Sykehuset i Levanger HF, og i 2010 var det 19 personer/saker – alle kvinner, som mottok hjelp fra mottaket.

Målet i 2010 var at tilbudet skulle utvides til også å gjelde overgrep i nære relasjoner som sådan, men der dette ble besluttet utsatt i mars 2010 i påvente av sentrale avklaringer ved bruk av rettsmedisinsk protokoll, samt en ny

forskrift for overgrepsmottak, jfr Handlingsplan for legevakt. På tross av at saken avventes, har Nord-Trøndelag fortsatt sitt arbeid og hvor en utreder muligheten for en sykepleierstyrt modell, hvor legevaktlegens oppgaver blir redusert.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har etablert kontakt med Krisesenteret i Verdal (interesseorganisasjon etablert i mars 1981) som eneste krisesenter i fylket, samt Verdal kommune som vertskommune med bakgrunn i Lov om kommunale krisesentertilbud fra 01.01.10. Det er avholdt 4 møter i løpet av 2010, og hvor hovedsaken har vært å gjensidig informere hverandre.

Fylkesmannen har ellers henvendt seg skriftlig til rådmannen i alle kommunene i Nord-Trøndelag, hvor de blir bedt om å avklare sitt eget ansvarsforhold, uavhengig av foreløpige inngåtte avtaler med Verdal som vertskommune.

84.8 Helsestasjons- og skolehelsetjenesten

Fylkesmannen har:

- Vært i kontakt med helsesøstrene ved deltagelse på deres årlige samling.
- Vært på besøk i en kommune og møtte alle helsesøstrene
- Deltatt i møte med Studentskipnaden og de helsesøstrene som jobber der i forhold til diskusjoner rundt temaet seksuell helse.
- Deltatt i møte med helsesøstrene og jordmødrene samt helseforetaket om samarbeidet dem i mellom.
- Jevnlig kommunikasjon på e- post med helsesøstrene for å videreføre informasjon om aktuelle tema.
- Det ble for året gjort en kartlegging av ressursene i kommunene innenfor skolehelsetjenesten.

Nord- Trøndelag fylkeskommune opprettet i 2010 Oppvekstkommissjonen for Nord- Trøndelag. Bakgrunnen for opprettelsen var det store frafallet i videregående skole, resultatene av Nasjonale prøver for grunnskolen og et urovekkende antall unge som valgte å ta sitt eget liv i Nord- Trøndelag. Styringsdialogkonferansen til Fylkesmannen i 2010 hadde som tema Velferdssamfunnet. Sammen med HUNT v/ dr med Steinar Krogstad og FoU- leder, Sykehuset Levanger, dr med Ottar Bjerkeseth, holdt assisterende fylkeslege innlegg om *Velferdssamfunnet og ungdommens vilkår*. Her ble helsestasjons- og skolehelsetjenestefunksjonen pekt på som en viktig samarbeidspartner for skolene. Behovet for teamarbeid mellom lærerne, miljøpersonale, helsesøster, skolelege, barnevernsansatte og PPT ble understreket som en viktig suksessfaktor og hjelp i arbeidet med å fange opp og sikre barn og unge den hjelp og støtte de har behov for. Det er et stort behov for å møtes på tvers av fag for å kunne utnytte hverandres kunnskap og muligheter, slik at ungdommen får hjelp til å takle hverdagen sin på en best mulig måte.

Oppvekstkommissjonen hadde 40 deltagere, og Fylkesmann Inge Ryan, direktør for OU, ass fylkeslege og rådgiver barnevern deltok fra Fylkesmannen. Det ble avholdt tre større samlinger og to arbeidsgruppe- samlinger mellom disse der Fylkesmannen Inge Ryan og direktør OU deltok. Jfr pkt 45 for mer info og link til hjemmesiden til Oppvekstkommissjonen.

Helsestasjonene ble en viktig samarbeidspartner i arbeidet med pandemien med ny influensa A (H1N1) og innføring av obligatorisk HPV- vaksinasjon.

Helsesøstrene har en sentral funksjon i arbeidet med samordning av tiltak omkring barn og unge sin helse og trivsel. For ungdom som skal ta mer og mer ansvar for eget liv og helse, er en lett tilgjengelig og aktiv helsesøstertjeneste avgjørende for om ungdom i det hele tatt bruker tjenesten. En klar styrking av og større fokus på kvantitet og kvalitet på helsetjenesten til barn og unge er etter fylkeslegens og helsetilsynets mening. Det er nødvendig å møte de utfordringer ungdommen i dag møter i forhold til informasjon og kunnskap om egen helse, seksualitet, vekst og utvikling, gjennom å være aktiv og tilgjengelig der ungdommen er. I tillegg må flere og flere ungdommer møtes med tilrettelegging og tiltak rettet mot både atferdsmessige, sosiale og helsemessige problemer. Helsesøsterfunksjonen vil i samarbeid med PPT, lege, NAV og barnevernsansatte være en ressurs som skolen kan bruke til å hjelpe og sette i verk helhetlige og gode tiltak for den enkelte, og skape læringsmiljø og

oppvekstmiljø som på generelt grunnlag kan forebygge problemer. Gruppebehandling og individuell oppfølging kombinert med generelle informasjonstiltak utført av gode, trygge fagfolk, vil gjøre ungdommene i stand til å takle egen hverdag bedre og hindre ungdom i å gjøre det vanskelig både for seg selv, sin familie, skolen og venner.

Satsing på forebyggende tiltak mot overvekt og andre følgetilstander av en stillesittende og psykisk intens hverdag slik ungdom i dag er eksponert for, er nødvendig. Vi viser til Oppvekstkommisjonens sluttokument pkt 3, der følgende står:

barn og unges helse, med vekt på forebyggende tiltak, fysisk fostrig og styrking av helsetjenesten.

- styrke skolehelsetjenesten, utnytte mulighetene i helsestasjonen og bedre samarbeidet mellom skole og helsetjenesten og NAV.
- bruke data fra helseundersøkelsen i Nord-Trøndelag som inngangsport til å forstå og forbedre barn og unges helse.
- kvalitativ satsing på fysisk aktivitet og kosthold i barnehage og skole.
- større fokus på barn og unge i forlkehelsearbeidet.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag vil følge opp dette for å sikre at kommunene følger opp med styrking av skolehelsetjenesten og det tverrfaglige samarbeidet omkring barn og unge i skolen.

Fylkeslegen vil også påpeke barn og unges behov sett i lys av den store satsingen på samhandlingsreformen i helsetjenesten. Satsing på helsestasjonsvirksomheten og samhandlingen omkring barn og unge sin helhetlige situasjon på skolene, vil være en fin måte å møte samhandlingsbehovet for barn og unge på. En styrking av og fokus på skolehelsetjenesten som en sentral aktør for både kommunehelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten, vil være viktig sett i lys av samhandlingsreformen. Jfr også PKT 87.7.

84.9 Svangerskapsomsorgen

Fylkesmannen har ikke funnet det hensiktsmessig å arrangere kurs for helsepersonell i svangerskapsomsorgen, dette fordi fylkesmannen forrige år prøvde å arrangere et slikt kurs men måtte avlyse kurset pga lite påmelding.

Alle kommuner i Nord-Trøndelag har jordmortjeneste. Tidligere opplevde vi muntlige klager på at denne tjenesten var for liten. Verken Fylkesmannen eller Helsetilsynet har hatt klager på dette de siste to år.

Helse Nord-Trøndelag HF tilbyr avtale om jordmortjeneste til kommunene, og vi betrakter dette som en god ordning.

84.10 Kjønnsløstelse

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har høsten 2010 vært medarrangør av den årlige konferansen om kjønnsløstelse og tvangsekteskap sammen med Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, Bufetat region Midt og RVTS Midt. Om lag 20 fagpersoner fra Nord-Trøndelag deltok på konferansen som ble avholdt ved Høgskolen i Trondheim.

Ellers har Fylkesmannen i 2010 gitt kr. 20.000,- i økonomisk støtte til "Nettverk for helsesøstre i flyktningmottak", og der deler av tilskuddet vil gå til kompetanseheving, deriblant kunnskap om problematikken rundt kjønnsløstelse i enkelte lands kultur og tradisjon.

84.11 Tannhelse

Fylkesmannen viser til resultatområde 83 Folkehelsearbeid. Kommunene i Nord-Trøndelag er godt kjent med at forebyggende helsearbeid også gjelder tannhelse, og at barn og unge, utsatte grupper og eldre skal gis spesiell oppmerksomhet.

Resultatområde 85 Spesialhelsetjenesten

85.1 Abortloven

Fylkesmannen har utført administrative tiltak i forhold til en søknad. I tillegg er det gitt råd og veiledning til gynekologene i fylket. Utnevninger og lister er ajourført

85.2 Sterilisering

Det er bare sykehusene i fylket som utfører steriliseringsinngrep. Det har heller ikke vært søkt om godkjenning fra andre aktører i fylket.

Nemnda har ikke behandlet saker i løpet av 2010.

85.3 Lov om transplantasjon

Fylkesmannen har ikke hatt saker på dette området

85.4 Tillatelse til å rekvirere sentralstimulerende legemidler

Tillatelser til å rekvirere sentralstimulerende legemidler. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMNT	59	14
Sum	59	

85.5 Kosmetisk plastikkirurgiske inngrep

Vi har ikke hatt saker på dette området.

Kosmetisk plastikkirurgiske inngrep. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMNT	0	
Sum	0	

85.6 Godkjenning av private sykehus, privat medisinsk laboratorie- og røntgenvirksomhet

Tre leger har fått generell rekvireringsrett av sentralstimulerende legemidler til personer med hyperkinetisk forstyrrelse/ADHD. 56 leger har fått spesiell rekvireringsrett av sentralstimulerende legemidler til 109 personer med hyperkinetisk forstyrrelse/ADHD.

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid har vært to uker.

Resultatområde 86 Omsorgstjenester

86.1 Omsorgsplan 2015

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har i 2010 omorganisert internt arbeidet med Omsorgsplan 2015. Koordineringsansvaret ligger i sosial-, helse og barnevernavdelingen, men både områdene økonomi, landbruk, plan, oppvekst og utdanning er involvert i arbeidet med omsorgsplan. Embetsledelsen har gitt ressurs i arbeidet som bistår internt og mot samarbeidspartnere som Kommunesektorens interesse- og arbeidsgiverorganisasjon og Helseforetaket i Nord-Trøndelag HF. Med en tverrfaglig involvering og forankring i ledelsen har vi fått en god

organisering av arbeidet med omsorgsplanen med hyppig møtefrekvens.

Utadrettet virksomhet har bestått i orienteringer rundt satsningene i omsorgsplanen i ulike nettverk og fora som vi deltatt i. For å nevne noen nettverk er det helseledernetverket, demensnettverket, pleie og omsorgsforum og rehabiliteringsledernetverket.

Fylkesmannens deltakelse i regionale fora sammen med andre sentrale instanser ble videreført i 2010 som blant annet er undervisningssykehjemmet, undervisningshjemmetjenesten og samarbeidsutvalget mellom kommuner og helseforetak.

Videre har Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, Møre og Romsdal og Nord-Trøndelag videreført regionalt samarbeid med to møter i året hvor vi utveksler erfaringer og har dialog rundt utfordringer.

Kommunene er nødt til å planlegge for å møte de kommende omsorgsutfordringene. I lys av dette og behovet for riktige prioriteringer som er sentral i debatten rundt helsetjenestene startet Fylkesmannen i Nord-Trøndelag i 2010 et arbeid med å kartlegge omsorgstjenestene i fylket ved å lage "kommunebilder". Dette for å synliggjøre ressursdisponering og utfordringer i fylkets omsorgstjeneste.

Fylkesmannen satte ned en tverrfaglig intern arbeidsgruppe på tvers av avdelinger i embetet. Arbeidsgruppen besto av ansatte med fag fra helse, sosial, plan, statistikk og økonomi.

Utkast av kommunebildet ble laget med utdrag fra Kostra, Iplos, kommunale økonomi og samfunnsplaner og andre kartleggingstall som Fylkesmannen er i besittelse av.

Arbeidet ble på høsten 2010 utvidet til et samarbeid med Samarbeidsutvalget i Nord-Trøndelag, et utvalg mellom kommune og helseforetak, der vi nå er i ferd med å utvikle felles styringsindikatorer som kommunene kan ta i bruk for planlegging av omsorgstjenesten fremover.

Hensikten med å utvikle og utveksle felles styringsindikatorer er å få innblikk i både hva kommunene og helseforetaket sitter av tallmateriale slik at dette kan brukes til systematisk utveksling og anvende dette til en analyse av totalsituasjonen.

Det er gjennom den tette dialogen med kommunene, ikke minst i det nevnte nettverket av ledere for kommunale helse- og omsorgstjenester, at det har kommet klart og tydelig opp at det er et særskilt behov for å styrke planleggingsarbeidet ift. omsorgsutfordringene. Hvordan man kan gjennomføre planprosesser, der medvirkning, forankring og god kobling mellom sektorplaner, økonomi og kompetanse står sentralt.

I mars 2010 dro en gruppe deltakere til Skottland for å se nærmere på hvordan man hadde utnyttet ny teknologi i sammenheng med befolkningens behov for omsorgstjenester. Studieturen var arrangert av Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, Fylkesmannen i Møre og Romsdal og Fylkesmannen i Nord-Trøndelag, og gruppen ble mottatt i Skottland av representanter fra det Skotske parlamentet og helsedepartementet. Gruppen besto av representanter for de tre fylkesmannsembetene og representanter fra kommunene i Midt-Norge. I tillegg deltok også Helse- og omsorgsdepartementet og Innovasjon og omsorgsutvalgets leder, samt Ressursenter for omstilling i kommunene. Gruppen returnerte fra Edinburgh med entusiasme og et ønske om å etablere et større velferdsteknologiprojekt i Midt-Norge.

Etter en innledende prosess er det fra fylkesmennes side konkludert med at det er behov for et prosjekt som samler flere delprosjekter i de midtnorske kommunene inn under en felles prosjektorganisasjon for samordning, evaluering og kunnskapsspredning. Gjennom å la mellom 7 og 10 prosjekter utforske flere teknologier, og samtidig sikre at alle, deltakerkommuner, andre norske kommuner og statlige organer, får tilgang til opparbeidet erfaring og ny kunnskap, tar prosjektet sikte på å gi en stimulus til økt kvalitet og ressurseffektivitet i omsorgstjenesten fram mot eldrebølgen.

86.2 Demensplan 2015

Fylkesmannen har bidratt til økonomisk støtte til modellkommunene for å bidra med erfaringsspredning fra de ulike prosjekter gjennomført innenfor modellkommuenerioden. Demenssatsningen inngår videre i øvrige satsninger gjennom kompetanseløftet og investeringstilskuddet og kommunenes planer har hatt spesielt fokus. Fylkesmannen har sammen med modellkommunene utvidet nettverket til å gjelde alle kommuner i fylket og vi har gjennomført et nettverksmøte med godt oppmøte fra nesten alle kommuner.

Man kan etter 3 års gjennomføring av demensplan 2015 se at mange kommuner er i ferd med å etablere tjenester for personer med demens. Etter egen kartlegging ser vi at tilbudene til personer med demens og deres pårørende

har doblet seg fra oppstartsåret 2007 og det er stor aktivitet i fylket på området. Likevel kan man se at det er en liten andel skjermet enheter og hvis man ser dette i sammenheng med antatt økning av personer med demens vil det bli et behov for planlegging og bygging frem mot 2020.

Det ble gitt et stimuleringsstilskudd til de kommuner som ønsket en kompetanseheving på demens. Dette tilskuddet gikk til oppstart av studiegrupper, som ønsket å benytte studiematerialet "Demensomsorgens ABC", utviklet av nasjonalt kompetansesenter for aldring og helse. De fleste kommuner i fylket er i gang og det ble søkt om tilskudd til 353 personer i 2010.

Fylkesmannen er medlem i en ressursgruppe i forhold til et 3-årig demensprogram for personer med samisk bakgrunn, 2010 – 2013. Dette er et delprogram i Demensplan 2015 "Den gode dagen". Programmet skal følge mål og satsingsområder i Demensplan 2015 men tilpasse disse til personer med samisk bakgrunn.

Ressursgruppen skal være medspiller, gi innspill, følge med på oppgavene og se på mulighetene til samspill med andre aktører. Ressursgruppen er sammensatt med deltagere fra forvaltningsnivåene, fagmiljø og kommunenivå.

Fylkesmannen er blitt invitert med i et samarbeidsprosjekt som heter Helse og hukommelse i Nord-Trøndelag. Dette er et samarbeidsprosjekt mellom HUNT/NTNU, Folkehelseinstituttet, Helse Nord-Trøndelag, Kommunenes sentralforbund, Fylkesmannen i Nord-Trøndelag og Kompetansesenteret for aldring og helse/Sykehuset Innlandet.

Målsettingen med prosjektet er å innhente helsedata for beboerne ved sykehjem i Nord-Trøndelag sammen med disse data og HUNT databank skal utgjøre en plattform for forskning på kognitiv svikt og demens. Disse helsedata gir en unik mulighet til å lære mer om hukommelsesproblemer og demens.

86.3 Kompetanseløftet 2015

Fylkesmannen har over flere år hatt et trykk på kommunene i forhold til å etablere strategiske kompetanseplaner. Kravene for å få midler over kompetanseløftet har vært at det blir rapportert om resultat og plantall fra hver kommune, og at de har en vedtatt strategisk kompetanseplan. Dette har bidratt til at det nå er rundt 70 % av kommunene som har utarbeidet dette.

Fylkesmannen har i tillegg bidratt med finansiering av en stilling for kompetansekordinator. Denne har i oppgave å koordinere oppfølging av kommunenes opplæringsbehov med bidrag av ressurser fra helseforetaket. Stillingen er fysisk plassert sammen med helseforetakets FOU-avdeling. Oppgaven i 2010 har bestått i å kartlegge kommunenes behov for opplæring for på sikt å bygge opp et tilbud om kompetanseheving som reduserer behovene for innleggelser i sykehus.

Selv om tallene i året som er gått nasjonalt har utviklet seg i positiv retning, har fylket fortsatt et høyt sykefravær innen pleie og omsorg. I 2010 var 550 årsverk ut i sykefravær og vi ligger 1 % over landsgjennomsnittet.

86.4 Investeringsstilskudd til sykehjem og omsorgsboliger

Husbankens forespørsler om uttalelser til søknader ble behandlet fortløpende av Fylkesmannens interne arbeidsgruppe. Det ble avgitt 7 uttalelser i 2010, alle ble anbefalt for tilskudd. Sakene omfattet ialt 9 institusjonsplasser og 35 omsorgsboliger for ulike målgrupper med behov for tjenesteyting på heldøgnsbasis.

Det ble videre gjennomført ny kartlegging våren 2010 av aktuelle byggeprosjekt i kommunene i perioden fram til 2015. Kartleggingen har bidratt til å anslå omfang på kommende behov, som tilbakelding til sentrale myndigheter, og til hjelp for Fylkesmannen når det gjelder oppgaven med å bistå Husbanken mht prioritering av søknader. Denne oppgaven ble imidlertid endret etter årets utgang.

Fylkesmannen var videre representert i en delegasjon som i februar 2010 deltok på studietur i Skottland for å vurdere bruken av ny teknologi.

Kartlegging viser at fylket gjennomsnittlig har en god sykehjemsdekning men det er variasjoner mellom store og små kommuner. Små kommuner har generelt høyere dekningsgrad enn store kommuner. Med tanke på fremtidens økning av antall eldre vil denne dekningsgraden endre seg og det må planlegges og bygges nå for å møte de utfordringer som vil komme.

86.5 Kvalitet i helse- og omsorgstjenesten

Fylkesmannen deltar sammen med NAV, helseforetaket og brukerorganisasjonene i å arrangere en årlig konferanse "bruker og etat møtes". Dette er en arena for dialog og erfaringsutveksling og konkrete faglige tema tas opp hvert år.

Fokuset med samlingene passer godt inn i den nasjonale kvalitetsstrategien både i forhold til å styrke brukeren og å forbedre ledelse og organisasjon ved et økt fokus på involvering av brukere både på system- og individnivå.

Fylkesmannen arrangerte høsten 2010 et 2-dagers kurs for saksbehandlere som arbeider med praktisk vederlagsberegning i kommunene.

Fylkesmannen foretok en vurdering av dimensjoneringen av legetjenester i sykehjem i 2010 på bakgrunn av oppdrag fra Helsedirektoratet. Til tross av at kommunene i 2007 gjennomførte en vurdering av egne behov for dimensjonering av legetjenester i sykehjem som vedtok en økning til 0,33 timer pr uke pr beboer har ikke det ikke skjedd økning av antall timer. Nivået ligger fortsatt på 0,26 timer pr uke pr beboer.

Det er nå 7 kommuner i fylket som deltar i prosjektet etisk kompetanseheving som drives av KS sentralt. Disse kommunene er Leksvik, Nærøy, Verdal, Stjørdal, Namsos, Levanger, Steinkjer. Vi håper å kunne få spredd erfaringer ut i fylket slik at dette viktige arbeidet brer om seg.

Fylkesmannen har videre tatt initiativ til å bearbeide Kostra - data til å bli mer aktive styringsindikatorer for kommunene, og dette arbeidet vil fortsette i 2011 (se nærmere i innledningen til område 86).

86.6 Undervisningssykehjem/ Undervisningshjemmetjenester/Lindrende behandling

Fylkesmannen deltar i styringsrådet for undervisningssykehjemmet i Verdal. Det er stor aktivitet i sykehjemmet med fokus på faglig utvikling gjennom mange ulike prosjekter. Undervisningssykehjemmet og undervisningshjemmetjenestene leverer sin egen årsrapport til helsedirektoratet. Undervisningssykehjemmet har ikke bare fokus på utvikling i sykehjemmet, men har en ambisjon om å dra med seg også hjemmebaserte tjenester i det lokale utviklingsarbeidet. Fylkesmannen har i samarbeid med undervisningssykehjemmet lagt en strategi for spredning av kunnskaper og erfaringer til resten av fylket både når det gjelder undervisningssykehjem og undervisningshjemmetjenester (utviklingssentre fra 2011). Planen er å nå ut til alle regionene i fylket i løpet av 2011, og senter for omsorgstjenesteforskning skal være med på disse møtene.

Tre kommuner i vårt fylke fikk prosjektmidler til kvalitetsutvikling og kompetanseheving innen lindrende behandling. Disse er Meråker, Verran og Levanger. Innstillingen er gjort av hovedundervisningssykehjemmet i regionen sammen med Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, og i kriteriene så er det fra direktoratets side lagt særlig vekt på tiltak som kan sikre utvikling av god kvalitet gjennom fagutvikling og kompetanseheving. Det er etablert et nettverk for lindrende behandling som består av representanter for kommuner i sørdelen av fylket og sykehuset Levanger, og i dette nettverket deltar også senter for lindrende behandling ved St. Olav.

86.7 Økt forvaltningskompetanse. Saksbehandling i helse- og omsorgstjenesten

Fylkesmannen arrangerte to dialogsamlinger for kommunene sammen med pasient og brukerombudet (POBO), en samling i hver ende av fylket. Fokus i hver av de to samlingene var at to kommuner fikk fortelle om hvordan de arbeidet med sin saksbehandling, samt at POBO og fylkesmannen fikk fortelle om erfaringer fra sin saksbehandling. Kommunene fikk også spille inn problemstillinger som de ønsket å drøfte med fylkesmannen, og disse innspillene ble utgangspunktet for et gruppearbeid. Vi hadde til sammen 110 deltakere med fra kommunene på disse to samlingene.

86.8 Aktiv omsorg/Partnerskap med familie og lokalsamfunn

Det har vært fokus på området gjennom Omsorgsplanen 2015, samt i møter med ansatte i kultur og helse i kommunene. I partnerskapet med Nord-Trøndelag fylkeskommune har dette også vært et arbeidsområde. Mange kommuner viderefører aktivitetene som de innarbeidet i FYSAK og FOLK 2 prosjektene. Det er mange kommuner som arbeider godt, blant annet med stimulering fra den "kulturelle spaserstokken". I Innherredsregionen er det en aktiv seniorgruppe (55+ til 100år) som har stor tilslutning og de har både temasamlinger og mange fysiske aktiviteter.

86.9 Rettssikkerhet ved bruk av tvang og makt overfor enkelte personer med psykisk

utviklingshemming

Fylkesmannen har mottatt 267 meldinger om skadeavvergende tiltak. Det er 10 personer hvor det er benyttet skadeavvergende tiltak overfor. Tallet på meldinger er bekymringsfullt lavt og vi har en hypotese om at det er en betydelig underrapportering. I Nord-Trøndelag er det i 2010 fattet 61 vedtak, 85 tiltak, om bruk av tvang og makt etter sosialtjenesteloven § 45 bokstav b og c. Dette gjelder 36 personer, hvorav 1 er under 18 år. I 2010 er det søkt og innvilget dispensasjon fra utdanningskravet ovenfor 123 personer. Det er ført tilsyn overfor 11 personer.

Fylkesmannen har gjennomført løpende veiledning til kommuner som har hatt behov for det. Vi har overprøvd saker hovedsakelig innen 3 måneder.

86.10 IPLOS – individbasert pleie- og omsorgsstatistikk

FM i Nord- og Sør-Trøndelag har arrangert, i samarbeid med helsedirektoratet, et IPLOS-seminar for kommunene. Fylkesmannen har gjennom året hatt fokus på kommunenes bruk av IPLOS i forbindelse med klagesaksbehandling, og tilsyn. IPLOS-registrering etterspørres konkret i klagesaker der slike burde inngå i dokumentasjonen.

Resultatområde 87 Psykisk helse

Samlet tilstandsvurdering for resultatområde 87:

Etter opptrappingsplanen, har det enkelte fylkesmannsembetet bistått helsedirektoratet med gjennomføring av rapportering fra kommunene. I form av Rundskriv IS-24, har kommunene svart på et forenkelt spørreskjema for å kartlegge antall årsverk og budsjettammer innenfor psykisk helsefeltet. Kartleggingen for 2009 viser en svak nedgang og kommunene skal også rapportere for 2010 på samme måte som i 2009. I tillegg har helsedirektoratet gitt oppdrag til NIBR for en grundigere kartlegging av det psykiske helsetilbudet alle landets kommuner etter opptrappingsplanen.

I Nord-Trøndelag ser vi ikke en nedgang som er urovekkende, men heller områder innenfor psykisk helsearbeid som trenger et fortsatt fokus, slik at ikke tjenestene forringes. Da spesielt med tanke på tilbud til barn og unge i et samhandlings- og forebyggingsperspektiv. Med nytt lovverk på trappene, hvor både tidlig intervensjon, forebygging og folkehelseperspektivet er framtrepende, vurderes dette som et positivt nettopp for gruppen barn og unge.

Vi trenger også i Nord-Trøndelag å sette sterkere fokus på eldres psykiske helse, noe vi erfarer også sentrale myndigheter er blitt opptatt av i økende grad.

Samhandlingen mellom rus- og psykiatritjenesten vil også være et område hvor tjenesteutviklingen bør få økt fokus. Ikke minst med tanke på at opptrappingsplanen for rusfeltet ble utvidet 2 år til, samtidig som kommunene gjennom prosjektene har utviklet gode tiltak som kan bli sårbare i overgangen til rammetilskudd til kommunene i 2013. Psykiatri- og rusfeltet er tjenesteområder hvor de menneskelige omkostningene er særlig store, i tillegg til de samfunnsøkonomiske kostnadene.

Fra 01.01.11 er rådgiverstillingen innen psykisk helsearbeid gjort om til fast stilling ved sosial-, helse- og barnevernavdelingen hos Fylkesmannen.

87.7 Videre utvikling av det psykiske helsearbeidet i kommunene

Det er et overordnet mål at kommunen opprettholder og styrker kapasiteten innen psykisk helsearbeid og rus ut fra lokale forhold, og der god tilgjengelighet er særlig viktig.

Styrking av tilbudet til barn og unge ved blant annet å sørge for tilgjengelige lavterskeltilbud, samt god samhandling med helsestasjonstjenesten og skolehelsetjenesten er sentralt. Videre ønskes det satsing på lokale kurs for mestring av angst og depresjoner for hele befolkningen, og der dette bør videreutvikles. Man bør ha et særlig fokus på tilbudet til de eldre.

Psykisk helsearbeid må sees i sammenheng med folkehelse- og forebyggingsarbeidet, barnevernsarbeid, helse- og omsorgstjenestene, NAV, kvalifiseringsprogrammet og boligsosialt arbeid.

87.10 Gjennomføring av tvungent psykisk helsevern for personer som ikke har bosted i riket

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har ikke mottatt henvendelser om hjemsendelse eller hjemhenting av personer med alvorlige psykiske lidelser.

Fylkesmannen har ikke behandlet saker på området.

Resultatområde 88 Rusområdet

88.1 Alkoholloven

Embetet behandlet en klagesak etter alkoholloven i 2010. Saken ble avvist.

Det ble veiledet en del over telefon. Skjenketiden for HV12 Værnes Garnison ble utvidet ved et par anledninger.

Saksbehandlere for saker etter alkoholloven og serveringsloven i kommunene i Nord-Trøndelag var invitert til to-dagers samling felles for Trøndelagsfylkene i september.

88.2 Rusmiddelarbeid

Tilskuddsordningen:

Fylkesmannen forvalter tilskuddsordningen på rusfeltet. Dette innebærer at vi må sikre at ordningen gjøres kjent for målgruppen og kontrollere og følge med på om tildelte tilskudd benyttes i samsvar med fastlagte kriterier og gjeldende regelverk. I 2010 har vi forvaltet tilskudd på rusfeltet for 15 500 000 og det overordnede målet er å redusere de negative konsekvensene rusmiddelmisbruk har for enkeltpersoner og for samfunnet. Formålet med tilskuddsordningen er å bidra til å øke kapasiteten på rusområdet og at dette bygger på fag og metodeutvikling i det kommunale rusarbeidet.

I Nord-Trøndelag er det følgende kommuner som har mottatt tilskudd i 2010:

Frosta :	200 000,-
Grong:	250 000,-
Inderøy:	700 000,-
Leksvik:	500 000,-
Levanger	2 360 000,-
Namsskogan:	200 000,-
Namsos:	1 500 000,-
Overhalla:	250 000,-
Snåsa:	245 000,-
Steinkjer:	2 390 000,-
Stjørdal:	3 310 000,-
Verdal:	2 270 000,-
Verdal fengsel:	210 000,-

Verran, Verdal, Inderøy, Steinkjer	:	400 000,-
Vikna:		235 000,-
Nærøy+Vikna:		480 000,-

Det er fordelt 15 500 000 til kommunalt rusarbeid i Nord-Trøndelag i 2010. Dette er en styrking som har bidratt til at enkelte kommuner har fått rammer til å jobbe metodisk for å sikre at tjenestetilbudet til rusmiddelmissbrukere blir tilpasset behovet.

Fylkesmannen har i 2010 sett at arbeidet med å få en bedre oversikt over kommunens utfordringer og benytte ruspolitisk handlingsplan i som et strategisk verktøy i dette arbeidet har vært prioritert i de store kommunene. Fylkesmannen har hatt samarbeidsmøter med tilskuddskommunene for å bidra til at de evaluerer og jobber med å implementere tilskuddssatsingen i ordinær drift. Vi har også hatt fellesmøter med alle kommuner for å gjøre tilskuddsordningen kjent. Fylkesmannen opplever at enkelte av kommunene benytter tilskuddsmidler for å få en god prosess i arbeidet med å utvikle nye tjenester for rusmiddelmissbrukere mens andre kommuner, særlig de minste kommunene, ikke søker på tilskudd.

Opplæring og informasjonstiltak.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har også i 2010 støttet videreutdanning i motiverende intervju som vi sammen med Høgskolen i Nord-Trøndelag og Midt Norsk kompetansesenter har vært med å starte. Studiet er på 30 studiepoeng og går på deltid med halv fart. Studiet er samlingsbasert med 5 samlinger a tre dager. Studiet er bygget opp med en kombinasjon av undervisning/workshops i samlet gruppe, og arbeid i mindre veiledningsgrupper.

Studiemodulen vil både gi en innføring i Motiverende intervju som metode, og fokusere på hvordan den skal tilpasses til klienter med forskjellige forutsetninger, og på ulike arenaer, fra behandlingstilbud til omsorgs- og lavterskeltiltak

Deler av Fylkesmannens kompetansemidler til rusfeltet ble benyttet til dette studiet.

Det har vært svært god oppslutning om utdanningen og gode tilbakemeldinger fra studentene og vi anser dette som en svært god modell for utvikling og kompetanseheving i det kommunale rusarbeidet.

Det er laget en felles kompetanseplan for 2010 for Fylkesmannen i Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag, Møre og Romsdal og Midt norsk kompetansesenter for rusfaget. Den har vært begynnelsen på en felles satsing for å få en oversikt over kompetansesatsinger på feltet.

Fylkesmannen har sammen med ulike samarbeidspartnere hatt ulike kompetansehevede tiltak i 2010. Vi har et samarbeid med NAV og Midt norsk kompetansesentret for rusfaget i de fleste kompetansetiltak som iverksettes. Videre prøver vi å nå ut med informasjon om opptrappingsplanen i ulike fora hvor Fylkesmannen allerede er representert.

Fylkesmannen har i 2010 videreført mye av det arbeidet som er satt i gang tidligere. Vi har i 2010 fortsatt med nettverk hvor samhandling har vært overbyggende tema. Mens vi tidligere har begrenset nettverkene til å gjelde kommunenes tjenesteyting har vi de siste årene sett viktigheten av at samarbeidspartnere har hatt en felles plattform. Når vi har hatt samhandling som tema har det derfor vært naturlig for oss at nettverket har blitt utvidet til å gjelde kommunene, NAV, spesialisthelsetjenesten og i noen tilfeller også skole. Vi opplever et stort behov for at de ulike aktørene på feltet har felles møtepunkt.

Videre har vi for å videreutvikle arbeidet med G8 rundskrivet, som skal bidra til samarbeid for å styrke innsatte i fengslet, hatt en felles fagdag sammen med kriminalomsorgen, fengslet og Fylkesmannen. Vi har og så deltatt på samarbeidsnettverk som kriminalomsorgen region nord og Fylkesmennene i regionen har.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, Nord-Trøndelag, Hedmark og Oppland har de siste 4 årene sammen arrangert en erfaringskonferanse for tilskuddskommuner. Også i 2010 ble denne konferansen arrangert på Røros.

Fylkesmannen har i 2010 hatt egne møter, erfaringsdialoger, med alle kommuner hvor vi har snakket med ledelse og ansatte i tjenestene for å få innspill på hvordan de opplever sine utfordringer. Å besøke alle kommuner og ha denne type dialog er nyttig både for oss og kommunene.

Vi har i året som har gått hatt egen fagsamling hvor vi har kombinert rus, psykisk helse og boligsosialt arbeid.

Vi har godt samarbeid med brukerorganisasjoner i fylket og i regionen. I 2010 har vi hatt møter med organisasjonene. Vi har også bidratt med økonomisk støtte til organisasjonene. Brukerorganisasjonene inviteres på alle våre samlinger/konferanser og har også i 2010 deltatt aktivt.

I Nord-Trøndelag har vi etablert fora/nettverk for rus- og psykiatrirådgivere i kommunen. Vi hadde i 2010 en samling hvor blant annet NAPHA var representert. Det ble i 2010 avholdt fagdag for legene for å gjøre LAR forskriften kjent. Det ble avholdt en samling i Sør fylket og en i Nord. Oppmøtet var dessverre skuffende lavt.

Det er i regionen etablert rusfaglig forum hvor Fylkeslegene og leder for rusforetaket er medlemmer. Det er gjennom dette fora diskutert ulike felles problemstillinger.

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
81 Tilsyn og klagesaksbeh. etter sosialtj. loven	kr 898 036,86	kr 334 362,14
82 Tilsyn og klagesaksbeh. etter helsetj. loven	kr 2 962 100,43	kr 83 980,04
83 Folkehelsearbeid	kr 487 517,99	kr 0,00
84 og 85 Primærhelsetj. og Spesialhelsetj.	kr 122 528,83	kr 428 165,56
86 og 75 Omsorgstj, Habilitering og Rehabilitering	kr 588 031,98	kr 354 829,97
87 og 88 Psykisk helse og Rusområdet	kr 141 452,57	kr 1 476 722,63
76 og 77 Kvalitet og samhandling og Andre oppdrag	kr 1 312 012,40	kr 27 474,06
Andre oppgaver under HOD	kr 65 917,82	kr 0,00
Sum:	kr 6 577 598,00	kr 2 705 534,00

Samferdselsdepartementet

Resultatområde 91 Oppdrag for Samferdselsdepartementet

91.1 Avkjørselssaker etter vegloven

Vi mottok en klagesak i 2010. Vegkontorets vedtak ble opphevet og heimsendt til ny behandling.

91.2 Konesjon til anlegg og drift av taubaner

Vi fornyet 5 taubanekonesjoner i 2010.

Utenriksdepartementet

Resultatområde 92 Oppdrag for utenriksdepartementet

92.1 Apostiller

Fylkesmannen gav apostille på 232 dokumenter i 2010.

92.2 Forberedelse av saker om honorære konsuler

Vi hadde ingen slike saker til uttalelse i 2010.

Kulturdepartementet

Resultatområde 95 Tros- og livssynssamfunn

Fylkesmannen har godkjent 2 nye forstandere i 2010. Vi har mottatt søknader om registrering av 2 nye trossamfunn, søknadene er ikke ferdigbehandlet pga manglende opplysninger

Vi utbetalte tilskudd til 798 medlemmer av trossamfunn og vi har ikke mottatt klager på kommunale vedtak om tilskudd.

Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet

Resultatområde 93 Konsultasjonsprosedyrer mellom statlige myndigheter og sameting

Det er ikke registrert formell aktivitet på dette området i 2010

Resultatområde 96 Gravferdsloven

Vi mottok 7 søknader om askespredning i 2010. 6 av disse ble innvilget, mens 1 ikke er ferdigbehandlet pga manglende opplysninger.

Resultatområde 97 Lov om Helligdager

Vi mottok to søknader om dispensasjon fra lov om helligdager og helligdagsfred for å holde åpent på søndag. Begge ble innvilget.

Resultatområde 98 Oppdrag på det administrative området

98.1 Rekruttere og beholde medarbeidere

Tilfeldige vikarer er ikke tatt med i oversikten over ansatte med innvandrerbakgrunn.

Rekruttering

Embetet har et personalpolitisk mål om å oppnå en balansert alders- og kjønns sammensetning, og rekruttere

personer med innvandrerbakgrunn. Arbeidsplassen blir lagt til rette for personer med nedsatt funksjonsevne.

Det er ikke rekruttert personer med nedsatt funksjonsevne i 2010. Vi legger imidlertid vekt å legge tilrette slik at ansatte til enhver tid har en best mulig arbeidsplass både psykisk og fysisk. Embetet her et godt samarbeide med bedriftshelsetjenesten og søker bistand der ved behov.

Vi har foretatt 6 tilsetninger etter ekstern kunngjøring i 2010. Av disse er en kvinne ansatt. 5 kvinner og 1 mann har fått fast tilsetning etter at de først ble tilsatt i engasjementer,/vikariater etter ordinær tilsetningsprosedyre. I tillegg er det foretatt 5 administrative tilsetninger etter personalreglement for fylkesmannsembetene § 7 nr. 1. Av disse er det 3 kvinner.

IA

I 2003 ble vi en IA-bedrift. I samarbeidsavtalen er målene:

- **at sykefraværet ikke skal være høyere enn 4.2 %.** Det totale sykefraværet i 2010 var 3.78 %, slik at målsettingen i 2010 ble oppnådd. Sykefraværet har over år vært høyere for kvinner enn for menn.

- **at vi så langt det er mulig skal tilby personer som er på tiltak gjennom NAV, mulighet for hospitering/opplæring/attføring for en betemt periode.** I 2010 har vi hatt 7 personer inne på tiltak via NAV, 5 kvinner og 2 menn. En av disse (mann) har fått fast tilsetning etter ekstern kunngjøring.

- **å unngå tidlig avgang fra arbeidslivet ved å legge til rette for eldre arbeidstakere og se det som ønskelig å beholde den kompetanse som de innehar. Det legges vekt på fleksibilitet for å sikre en verdig avgang fra arbeidslivet.** I tillegg til sentral bestemmelse om seniorpolitisk fritid, er det inngått lokal avtale om 3 ekstra fridager.

Arbeidsgiver skal samarbeide med eldre arbeidstakere for å finne fram til tiltak slik at de som ønsker å fortsette i arbeide framfor tidlig pensjon, gis mulighet til dette. Så langt ønsker de fleste å fortsette i arbeid ut over 62 år. Seniorer får tilbud om seniorkurs, fortrinnsvis i regi av Statens Pensjonskasse.

Samarbeidsavtalen om et inkluderende arbeidsliv er under revidering for å oppfylle kravene i ny sentral avtale.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har utarbeidet kvalitetsrutiner for helse, miljø og sikkerhet hvor mål og rutiner for forebygging og oppfølging av sykefravær er beskrevet. Rutinene ble sist revidert i 2010.

Tilsatte med innvandrerbakgrunn

Embete	Antall 2010	% 2010	Antall 2011	% 2011
FMNT	5	3,9	5	3,78
Sum	5	0	5	0

98.2 Kompetanseutvikling

Det ble tilsatt ny Fylkesmann i 2009. Prosessen ble ivaretatt av Fornyings- administrasjons- og kirke departementet. Stilling som avdelingsdirektør ved Administrasjonsavdelingen ble utlyst høsten 2010, tiltredelse 01.04.2011.

Det foreligger ingen oversikt over kompetansemidler fordelt på kjønn/alder.

Fordeling menn/kvinner i lederstillinger

Embete	Kunngjorte lederstillinger	% tilsatte kvinner	% tilsatte menn	Antall kvinnelige ledere	Antall mannlige ledere
FMNT	2	0	100	3	4

Fordeling av kompetansemidler

Embete	% kompetanse kvinner	% kompetanse menn	% under 50 år	% over 50 år
FMNT				

98.3 Medvirkning

Medbestemmelse og medvirkning er ivaretatt i henhold til Hovedavtalen i staten og embetets tilpasningsavtale til

denne. Tilpasningsavtalen ble sist revidert og vedtatt i april 2010.

Drøfting, forhandling og informasjon etter reglene i Hovedavtalens §§ 11, 12 og 13 på embetsnivå behandles i Samarbeidsforum som er et organ sammensatt av Fylkesmannen, kommunaldirektør/administrasjonssjef og 1 representant for hver av hovedammenslutningene.

I saker som omhandler den enkelte avdeling, og som ikke påvirker andre avdelinger verken budsjettmessig eller på annen måte, skal medbestemmelse utøves på den enkelte avdeling.

Partene er enige om at de samarbeidsformer som er beskrevet i Hovedavtalen skal være utgangspunktet for medbestemmelse.

Utover informasjon til tillitsvalgte skal det normalt avholdes regelmessige møter med de tilsatte på den enkelte avdeling/seksjon minimum 1 gang pr måned med mindre partene ved vedkommende avdeling/seksjon er enige om noe annet. I disse møtene gis aktuell informasjon. Det skal særlig legges vekt på at informasjon om beslutninger som har betydning for de tilsatte når ut til flest mulig.

Embetets intranett, MUNIN, er hovedkanal for informasjon til alle tilsatte.

98.4 Likestilling og likeverd

Likestilling og likeverd

Likestilling og likeverd blir ivaretatt i embetets lønnspolitikk, tilpasningsavtale til Hovedavtalen samt seniorpolitiske retningslinjer. I tillegg inneholder kvalitetsrutiner for helse, miljø og sikkerhet prosedyre for saksgang og tjenesteveg i arbeidsmiljø saker, samt rutinebeskrivelse for varsling.

Pr. 31.12.2010 var det 126 tilsatte, noe som utgjorde 117,19 årsverk. I 2009 viste tilsvarende tall 128 tilsatte og 120 årsverk.

Av 7 stillinger på embets- og avdelingsledernivå er 3 kvinner. Av totalt 15 ledere med personalansvar er 8 kvinner. Embetsledelsen er ikke tatt med her.

Kjønnsfordelingen i 31.12.2010 var slik: 75 kvinner og 51 menn, tilsammen 126. Av disse var 26 kvinner og 4 menn på deltid.

Som oversikten ovenfor viser har embetet en overvekt av kvinner når det gjelder antall ansatte, antall årsverk og i deltidsstillinger. Ansatte på deltid er i hovedsak renholdere, ansatte med delvis AFP/uførepensjon og ansatte som har hel eller delvis redusert stilling på grunn av foreldre/omsorgspermisjon.

Gjennomsnittsalder: 2010: Kvinner: 47,9 Menn: 51,1 Totalt: 49,2

2009: Kvinner: 48,5 Menn: 52,5 Totalt: 50,1

i 2010 har 1 ansatt sluttet ved oppnådd aldersgrense, 3 har gått over på hel AFP og 2 har gått over på hel uførepensjon.

Embetet har 29 medarbeidere over 60 år.

Oversikt for de senere år viser en tilnærmet lik fordeling i forhold til kjønnsfordeling, mens gjennomsnittsalderen går litt ned for hvert år.

Embetet har et markert kvinneoverskudd i de lavest lønnede stillinger. I disse stillingene finner vi også de fleste med fast deltidsstilling. Det finnes, lik tidligere år, en viss forskjell i lønnsnivået mellom kvinner og menn totalt, men det er ikke påvisbare forskjeller på samme utdanningsnivå.

98.5 Føringer på IKT-området

Arbeidet med informasjonssikkerhet følges opp gjennom det daglige arbeidet.

Microsoftlisenser er kontrollert og rapportert.

Resultatområde 99 Partistøtteordningen

Ingen rapportering i 2010. Endringer som følge av Partilovnemndas vedtak følges opp av fylkesmannen i Sogn og Fjordane.

Andre

Ressursrapportering

Fylkesmannen har ansvar for fellestjenesten i Statens hus. Alle ansatte i fellestjenesten er formelt tilsatt hos fylkesmannen. Dette gjelder også renhold. Det eneste unntaket er kantinedriften er satt bort til privat firma etter forutgående anbudsinnhenting.

Resultatområde	Kapittel 1510 Fagdep.	
Andre faglige oppg. på oppd. for statlige virk.	kr 34 479,03	kr 0,00
Andre faglige oppgaver for ikke-statlige virk.	kr 1 710,10	kr 0,00
Ressursbruk knyttet til adm/felles oppg./drift	kr 21 617 578,05	kr 0,00
Sum:	kr 21 653 767,00	kr 0,00